Ett Minne från Sverige till vår kära Pastor

Rev. J. Herman Olson

från

O. A. Gunnyon

Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/handbookforsvens0000vari

HANDBOK

FÖR

SVENSKA KYRKAN

STADFÄST AV KONUNGEN 1917

MED ÄNDRINGAR OCH TILLÄGG I FÖRSTA OCH FJÄRDE KAPITLEN OCH I SÄRSKILT HÄFTE FEMTONDE OCH SEXTONDE KAPITLEN ENL. KUNGL. CIRKULÄRET AV DEN 31 DEC. 1920

LUND
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

LUND 1917
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET

Vi GUSTAF, **med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung,** göra veterligt: Sedan 1908 och 1909 års kyrkomöten anhållit om vissa ändringar i den år 1894 stadfästa kyrkohandboken, utarbetades på nådig befallning förslag i ämnet. Häröver hördes samtliga ecklesiastika konsistorier, varefter 1915 års kyrkomöte med vissa ändringar och tillägg godkände det för kyrkomötet framlagda förslaget till kyrkohandbokens revision. I detta förslag hava numera införts de av kyrkomötet önskade ändringarna och tilläggen.

Då den sålunda reviderade handboken nu utgives av trycket, hava Vi härmed velat, med ändring av föregående häremot stridande föreskrifter, i nåder stadfästa denna kyrkohandbok att från och med nästkommande första adventssöndag, vilken infaller den 2 december 1917, tjäna till efterföljd vid den offentliga gudstjänsten samt övriga heliga förrättningar och kyrkoceremonier.

Över verkställigheten av vad Vi sålunda i nåder förordnat åligger det ärkebiskopen, biskoparna, domkapitlen och övriga vederbörande att hava noggrann vård och inseende.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 2 oktober 1917.

GUSTAF

(L. S.)

Alexis Hammarström.

Innehåll.

Sid.

1 kap. **Om den allmänna gudstjänsten.**

A. På söndagar och högtidsdagar.

1. Ottesången ..... 1.
2. Högmässogudstjänsten ..... 9.
3. Aftonsången ..... 42.

B. Veckogudstjänster ..... 45.

C. Rättegångsgudstjänster ..... 66.

2 kap. **Kyrkoböner.**

Litanian ..... 68.
Böner på högtidsdagar ..... 74.
Böter på böndagarna ..... 80.
Allmän kyrkobön vid veckogudstjänster 82.
Böner med avseende på särskilda förhållanden ..... 83.

2 kap. **Kyrkoböner.**

Litanian ..... 94.
Kyrkoböner enligt förut gällande kyrkohandbok ..... 100.

3 kap. **Om dopet.**

1. Barndop ..... 125.
2. Nöd-dop och dess bekräftelse ..... 132.
3. Av kristna föräldrar födda vuxnas dop ..... 138.
4. Judars, mohammedaners och hedningars dop ..... 144.

Sid.

4 kap. Om ungdomens konfirmation och första nattvardsgång ..... 154.
5 kap. Om allmänt skriftermål ..... 160.
6 kap. Om enskild skrift och avlösning... 177.
7 kap. Om sjukas kommunion ..... 182.
8 kap. Om brudvigsel ..... 188.
Om välsignelse över äktenskap, ingånget inför borgerlig myndighet ..... 198.
9 kap. Om barnakvinnors kyrkotagning... 203.
10 kap. Om jordfästning ..... 206.
11 kap. Om invigning av nybyggd kyrka m. m. ..... 239.
12 kap. Huru biskop skall inställas i sitt ämbete ..... 251.
13 kap. Om invigning till prästämbetet .... 263.
14 kap. Huru kyrkoherde skall inställas i en församling ..... 277.

1 Kapitlet.

Om den allmänna gudstjänsten.

A. På söndagar och högtidsdagar.

1. Ottesången

börjar med en morgonpsalm eller, i synnerhet på högtidsdagar, med någon annan tjänlig psalm.

Därefter läser prästen såsom inledning till predikan under den festliga delen av kyrkoåret den för den innevarande festtiden avsedda morgonbönen eller ock morgonbönen »Jag tackar dig, Gud»; på övriga sön- och helgdagar någon av de allmänna morgonbönerna.

Sedan predikas på *böndagarna* över den förordnade bibeltexten, på *högtidsdagar* över någon för tillfället vald lämplig text och på de vanliga *söndagarna* över något stycke i katekesen i fortlöpande ordningsföljd eller ock över en ordnad följd av valda bibeltexter.

Efter predikan läses den för ottesången avsedda allmänna kyrkobönen.

Sist läsas *Fader vår* och *välsignelsen*, varefter gudstjänsten avslutas med en kort psalm.

Böner vid ottesångsgudstjänsten.

A.

Allmänna morgonböner.

1. Jag tackar dig, Gud, min käre himmelske Fader, genom Jesus Kristus, din

älskade Son, att du i denna natt har skyddat mig för all skada och farlighet, och beder dig, att du förlåter mig alla mina synder och i denna dag nådeligen bevarar mig för synd, olycka och allt ont, så att mitt leverne och alla mina gärningar må vara dig behagliga. Jag överlämnar mig med kropp och själ i dina händer. Din faderliga vård vare mitt beskydd! Amen.

2. Herre Gud, himmelske Fader, vi tacka dig av allt hjärta, att du har låtit oss uppleva denna dag, på vilken vi få höra ditt heliga evangelium. Vi bedja dig, att du ville nådeligen bevara hos oss detta din sannings ljus och genom din Helige Ande så leda och regera våra hjärtan, att vi aldrig vika därifrån, utan ståndaktigt därvid förbliva, och att vi slutligen därigenom må varda saliga: genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre, som med dig samt den Helige Ande lever och regerar i evighet. Amen.

B.

Morgonböner under den festliga delen av kyrkoåret.

1. Advent.

(Att begagnas på söndagarna i advent.)

Allsmäktige, evige Gud, vi tacka dig, att du har låtit oss komma till denna nådedag, som du givit oss till kroppens och

själens vila. Välsigna det ord, som vi i dag få mottaga, så att vi tillväxa i andlig visdom och kunskap. Du har sänt oss din enfödde Son, Jesus Kristus, och genom honom grundat ett evigt rike. Förläna oss, himmelske Fader, nåd därtill, att vi alltid i sanning må trösta oss av hans uppenbarelse i köttet och sätta vår tillförsikt till det fasta och dyrbara ordet, att han har kommit i världen för att frälsa syndare. Låt oss alltid få behålla ditt ord och dina heliga sakrament, så att ditt rike må allt mer upprättas och tillväxa ibland oss, och att vi med frimodighet kunna förbida din Sons härliga tillkommelse. Amen.

2. Jul.

(Att begagnas under julhögtiden till årets slut.)

Himmelske Fader, du har under den gångna natten hållit din skyddande hand över oss, så att vi åter fått uppleva en nådens och salighetens dag. Lovat vare därför ditt heliga namn! Men framför allt säga vi dig tack och lov därför, att du har låtit din enfödde Son till vår frälsning bliva människa. Vi bedja dig, barmhärtige Fader, att du ville genom din Ande behålla oss i vår Frälsares levande kännedom, så att vi alltid må av hjärtat trösta oss av hans heliga mandomsanammelse och såsom dina barn tjäna dig till dess vi en gång med alla änglar och utkorade få

evigt prisa dig; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

3. Nyår.

(Att begagnas på nyårsdagen och nästa söndag efter nyår.)

Himmelske Fader, vi prisa och tacka dig därför, att du har låtit oss skåda denna nya dag och detta nya år, som du i din långmodighet har skänkt oss. Lovat vare ditt heliga namn för all välsignelse, varmed du under den förflutna tiden har begåvat oss. Låt din barmhärtighet framgent vara väldig över oss, att det nya året må bliva för oss nåderikt och fridfullt. Förläna oss genom din Helige Ande att framleva vårt liv i din gemenskap, till dess vi komma in i den stad, som du själv har grundat, där vi få skåda din härlighet och lova dig evinnerligen. Amen.

4. Trettondedagstiden.

Allsmäktige, evige Gud, ljusens Fader, från vilken all god och fullkomlig gåva kommer, vi säga dig tack och lov för denna nya nådedag. Vi tacka dig, att du har sänt din enfödde Son i världen såsom livets ljus till salighet för alla människor, och att du genom ditt evangelium har kallat även oss från mörkret till ditt underbara ljus. Vi bedja dig, låt sanningens ord alltid bo ibland oss och sänd det även till

de folk, som ännu sitta i mörkret och dödens skugga. Låt det klara skenet av ditt evangelium inströla i våra hjärtan, så att den saliggörande kunskapen om dig hos oss må varda befästad och förökad till våra själars frälsning och ditt härliga namn till pris. Amen.

5. Passionstiden.

Herre Jesus, vår store överstepräst, din förbön hava vi att tacka därför, att vi med hälsa och krafter fått skåda en ny dag, som genom ditt heliga lidande och din död är vorden för oss en nådens och salighetens dag. Vi prisa dig, Guds Son, som burit våra synder, och bedja dig, giv oss din Helige Ande nåd att rätt besinna, huru dyrt vi äro återlösta! Låt, Herre, ordet om ditt kors ånyo bevisa sig såsom Guds kraft till frälsning, att vi därigenom uppväckas till botfärdig tro, levande hopp, ståndaktigt tålamod och sannskyldig kärlek till dig och till vår nästa. Hjälp oss därtill, Herre Jesus, för din kärleks skull! Amen.

6. Påsk.

(Att begagnas på påskdagarna och de första söndagarna efter påsk.)

Allsmäktige Gud och Fader! Genom din omvårdnad hava vi denna morgon fått vakna i frid och uppgå i din helgedom.

Vi tacka dig för livets ord om Jesus Kristus, vår Frälsare, vilken du har återfört från de döda och därmed krafteligen bevisat såsom Herren och såsom dödens övervinnare. Vi bedja dig, låt nu det glada påskabudskapet bliva rikligen välsignat på våra hjärtan och uppväck oss genom din Helige Andes kraft, så att vi stå upp ur syndens död och vandra i ett nytt leverne, till dess vi en gång få uppstå i härlighet och mottaga salighetens arv till evig och outsäglig glädje. Amen.

7. Kristi himmelsfärdsdag.

Herre Jesus Kristus, du människornas ende Frälsare, med tack och lov komma vi inför dig denna morgon, då det förunnats oss att skåda den dag, vilken vi fira till åminnelse därav, att du har ingått i din härlighet och satt dig vid din Faders högra sida i höjden. Vi fröjda oss över din seger och bedja dig, förläna oss nåd därtill, att vi vända oss bort från denna världens väsen, akta allt jordiskt ringa mot dina himmelska skatter samt hjärtligt längta efter dig och ditt rikes uppenbarelse. Förbliv nu och alltid mitt ibland oss, såsom du har lovat, och utgjut över oss din Helige Ande, så att vi städse må vandra i ett himmelskt sinne och en gång få komma till dig i ditt eviga rike. Amen.

8. Pingst.

(Att begagnas på pingstdagarna och heliga trefaldighetssöndag.)

Allsmäktige, trofaste Gud och Fader, som låtit oss under den gångna natten vila trygga under ditt hägn och förlänat oss att bittida träda upp i ditt hus och där höra förkunnelsen om de stora ting, du gjort med oss; dig lova och prisa vi, att du genom din Son, vår Herre Jesus Kristus, har skapat dig en församling på jorden. Vi bedja dig, att du ville efter ditt löfte rikligen utgjuta din Helige Ande över oss, att han må leda oss till hela sanningen, upptända och befästa hos oss den saliggörande tron samt förnya våra hjärtan till helig lydnad och till det eviga livets hopp, så att vi, med Anden beseglade till förlossningens dag, må vinna vår tros mål, våra själars frälsning. Amen.

C.

Allmän kyrkobön vid ottesången.

Allsmäktige, evige Gud, vi tacka dig, att du med ditt ord har undervisat, förmanat och tröstat oss. Vi bedja dig, se till oss i nåd för Jesu Kristi skull och förläna oss, vad som är oss gagneligt till själ och kropp. Välsigna din församling, uppfyll henne med sanningens och kärlekens

Ande och låt ditt ord och dina sakrament rikligen bo ibland oss och bära mycken frukt till ditt namns ära! Förhindra all falsk lärdom och de mångfaldiga förförelserna! Hjälp och ledsaga alla dina barn och stärk dem till att i tron med tålamod göra din vilja! Utbred ditt rike allt mer och mer, så att ljuset av ditt evangelium må komma till alla jordens folk!

Välsigna och bevara, o Gud, vår älskade konung och hela hans hus och låt oss bo i frid under hägnet av god lag och ordning! Förläna ditt skydd och din välsignelse åt varje lovligt verk och låt oss aldrig sakna vårt dagliga bröd! Besök med din tröst och hjälp alla sjuka, nödställda och döende och hör deras böner! Giv föräldrar och barnavårdare nåd att uppfostra barnen och ungdomen i din sanna fruktan, så att bland oss må uppväxa ett släkte, som tjänar dig med lydaktigt hjärta! Förläna oss slutligen en salig hädanfärd och evig glädje hos dig! Amen.

2. Högmässogudstjänsten.

Efter ett orgelförspel, varunder prästen träder för altaret *), sjunger församlingen allt efter den innevarande sön- eller helgdagens beskaffenhet och ställning i kyrkoåret en lämplig psalm eller vers ur psalmboken, såsom t. ex.:

På adventssöndagarna	53: 1.
Under julen intill årets slut	69: 2.
Under nyårstiden	66: 1.
Under trettondedagstiden	50: 1.
Under passionstiden	46: 6.
Under påsktiden till och med 6 söndagen efter påsk	102: 1.
Kristi himmelsfärdsdag	115: 1.
Under pingsthögtiden	46: 7.
Hel. trefaldighetssöndag	23.
1 böndagen (botdagen)	384: 1.
2 böndagen (reformationsfesten)	121: 5.
3 böndagen (missionsfesten)	118: 1.
4 böndagen (lov- och tacksägelsedagen)	16: 1.

Efter sången må, där förhallandena så medgiva, tillgå på följande sätt:

På första söndagen i advent:

Prästen säger eller sjunger:

Se, din konung kommer till dig, rättfärdig, segerrik.

*) Då orgel saknas, träder prästen för altaret vid sammanringningens slut.

Församlingen sjunger:

Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn! Hosianna i höjden.

Prästen:

Bereden väg för Herren, en jämn väg för vår Gud.

Församlingen:

Ty Herrens härlighet skall uppenbaras. Så har Herrens mun talat.

Prästen:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande!

Församlingen:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet. Amen.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel etc. *) (se sid. 16).

På juldagen:

Prästen säger eller sjunger:

Se, jag bådar eder stor glädje. Halleluja!

Församlingen sjunger:

Den skall vederfaras allt folk. Halleluja!

Prästen:

Ty åt eder är född en frälsare. Halleluja!

Församlingen:

Han är Kristus, Herren. Halleluja!

Prästen:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande!

Församlingen:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet. Amen.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel etc. *) (se sid. 16).

På påskdagen:

Prästen säger eller sjunger:

Herren är uppstånden. Halleluja!

Församlingen sjunger:

Han är sannerligen uppstånden. Halleluja!

Prästen:

Kristus har gjort dödens makt om intet, Halleluja!

Församlingen:

Och fört liv och oförgänglighet fram i ljuset. Halleluja!

Prästen:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande!

Församlingen:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet. Amen.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel etc. *) (se sid. 16).

På Kristi himmelsfärdsdag:

Prästen säger eller sjunger:

Kristus har farit upp till sin fader och vår fader, till sin Gud och vår Gud.

Församlingen sjunger:

Hans rike är ett evigt rike, och hans herradöme har ingen ände.

Prästen:

Vi hava vårt medborgarskap i himmelen och vänta därifrån Herren Frälsaren.

Församlingen:

Han skall förlossa oss från all orättfärdighet och frälsa oss till sitt himmelska rike.

Prästen:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande!

Församlingen:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet. Amen.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel etc. *) (se sid. 16).

På pingstdagen:

Prästen säger eller sjunger:

Herren skall utgjuta vatten över det törstiga och strömmar över det torra. Halleluja!

Församlingen sjunger:

Han skall utgjuta sin Ande över allt kött. Halleluja!

Prästen:

I skolen ösa vatten med fröjd ur frälsningens källor.

Församlingen:

Jag vill taga frälsningens bägare och åkalla Herrens namn.

Prästen:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande!

Församlingen:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet. Amen.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel etc. *) (se sid. 16).

På trefaldighetssöndagen:

Prästen säger eller sjunger:

Helig, helig, helig är Herren Sebaot!

Församlingen sjunger:

Hela jorden är full av hans härlighet.

Prästen:

Av honom och genom honom och till honom äro alla ting. Halleluja!

Församlingen:

Honom vare ära i evighet. Halleluja!

Prästen:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande!

Församlingen:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet. Amen.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel etc. *) (se sid. 16).

På första böndagen (botdagen):

Prästen säger eller sjunger:

Herre, om du vill tillräkna missgärningar, vem kan då bestå?

Församlingen sjunger:

Dock, hos dig är ju förlåtelse, för att man må frukta dig.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel etc. *) (se sid. 16).

På andra böndagen (reformationsfesten):

Prästen säger eller sjunger:

Gud är vår tillflykt och starkhet. Halleluja!

Församlingen sjunger:

En hjälp i nödens tider, väl beprövad. Halleluja!

Prästen:

Evinnerligen, Herre, står ditt ord fast i himmelen.

Församlingen:

Från släkte till släkte varar din trofasthet.

Prästen:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande!

Församlingen:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet. Amen.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel etc. *) (se sid. 16).

På tredje böndagen (missionsfesten):

Prästen säger eller sjunger:

Förtäljen bland hedningarna Herrens ära,

Församlingen sjunger:

Bland alla folk hans under.

Prästen:

Herren är konung. Därför fröjde sig jorden.

Församlingen:

Havsländerna glädje sig, så många de äro.

Prästen:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande!

Församlingen:

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet. Amen.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel etc. *) (se sid. 16).

På fjärde böndagen (tacksägelsedagen):

Prästen säger eller sjunger:

Det är gott att tacka Herren,

Församlingen sjunger:
Och att lovsjunga ditt namn, du den högste.

Prästen:
Tacken Herren, ty han är god! Halleluja!

Församlingen:
Ty hans nåd varar i evighet. Halleluja!

Prästen:
Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande!

Församlingen:
Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet. Amen.

Därefter säger prästen:
Herren är i sitt heliga tempel etc. *).

Eljes samt å **övriga sön- och helgdagar** efter sången säger eller sjunger prästen, vänd till församlingen:

Helig, Helig, Helig är Herren Sebaot! Hela jorden är full av hans härlighet.

Därefter säger prästen:

Herren är i sitt heliga tempel, hans tron är i himmelen. Han är ock när dem, som hava en ödmjuk och förkrossad ande. Han hör de botfärdigas suckar och vänder sig till deras bön. Låtom oss därför trösteligen gå fram till hans nådetron och bekänna vår synd och skuld:

*) I stället för att före syndabekännelsen säga: *Herren är i sitt heliga tempel etc.* må prästen kunna säga: *Låtom oss nu inför Herren, vår Gud, bekänna vår synd och skuld:*

Under fastlagstiden samt vid högmässogudstjänst å annan plats än i kyrkan må alternativt med »Helig, Helig — — — synd och skuld» användas följande tilltal till församlingen:

Käre vänner, bröder och systrar i Kristus Jesus! Vi äro här församlade för att hålla vår gudstjänst, tacka Gud för alla hans välgärningar och bedja honom om allt, som är oss nödtorftigt, både i andliga och lekamliga ting. Eftersom vi nu förnimma, att vi alla äro tyngda av synder och gärna vilja befrias ifrån dem, så vilja vi ödmjuka oss inför Gud, vår himmelske Fader, och med hjärta och mun bekänna oss vara arme syndare, i det vi bedja honom om nåd och barmhärtighet, så sägande:

(Här knäböjer prästen tillika med församlingen och beder)

Jag fattig, syndig människa, som, med synd född, jämväl sedan i alla mina livsdagar på mångfaldigt sätt har brutit emot dig, bekänner av allt hjärta inför dig, helige och rättfärdige Gud, kärleksrike Fader, att jag icke har älskat dig över allting, icke min nästa såsom mig själv. Emot dig och dina heliga bud har jag syndat med tankar, ord och gärningar och vet mig fördenskull vara värd att förkastas från ditt ansikte, om du skulle så döma mig, som mina synder hava förtjänt. Men nu har du, käre himmelske Fader, utlovat att med mildhet och nåd omfatta alla botfärdiga syndare, som omvända sig till dig och med levande tro fly till din faderliga barmhärtighet och Frälsarens, Jesu Kristi, förtjänst. Med dem vill du överse, evad de hava brutit emot dig, och aldrig mer tillräkna dem deras synder. Däruppå förlitar jag mig, arme syndare, och beder dig trösteligen, att du efter samma ditt löfte värdes vara mig miskundsam och nådig samt förlåta mig alla mina synder, ditt heliga namn till pris och ära.

Den allsmäktige, evige Gud förlåte oss alla våra synder efter sin stora, outgrundliga barmhärtighet för Frälsarens, Jesu Kristi, skull samt give oss nåd att bättra vårt leverne och få med honom ett evigt liv. Amen.

När skriftermål med syndabekännelsen: »Jag fattig, syndig» o. s. v. omedelbart föregår högmässogudstjänsten, må i stället för densamma vid högmässan följande syndabekännelse kunna användas:

Barmhärtige Gud, allgode Fader, vilkens nåd varar från släkte till släkte! Du är tålig, långmodig och förlåter alla botfärdiga deras missgärningar och synder. Se mildeligen till ditt folk och hör dina barns suckar! Vi hava syndat; vi hava varit ogudaktiga och därigenom gjort oss ovärdiga din godhet och kärlek: emot dig hava vi syndat och gjort illa inför dig: men tänk icke på våra överträdelser! Förbarma dig över oss: hjälp oss, Gud, vår Frälsare, för ditt namns skull! Fräls oss och förlåt oss våra synder och giv oss din Helige Andes nåd att bättra vårt syndiga leverne och få med dig ett evigt liv: genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Under fastlagstiden och på de stora högtidsdagarna må i stället för syndabekännelserna »Jag fattig, syndig människa», etc. eller »Barmhärtige Gud, allgode Fader», etc. användas följande syndabekännelse:

Gud, var mig nådig efter din godhet, utplåna mina överträdelser efter din stora barmhärtighet. Två mig väl från min missgärning och rena mig ifrån min synd. Ty jag känner mina överträdelser och min synd är alltid inför mig. Mot dig allena har jag syndat och gjort vad ont är i dina ögon. Vänd bort ditt ansikte från mina synder och utplåna alla mina missgärningar. Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta och giv mig på nytt en frimodig ande. Förkasta mig icke från ditt ansikte och tag icke din Helige Ande ifrån mig.

Himmelske fader, hör min bön för din käre Sons, Jesu Kristi, skull. Amen.

Prästen och församlingen sjunga:

Herre, förbarma dig över oss!
Kriste, förbarma dig över oss!
Herre, förbarma dig över oss!

Prästen vänder sig till församlingen och säger eller sjunger:

Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, till människorna ett gott behag!

Prästen vänder sig mot altaret, och församlingen uppstår och sjunger utom på nedan nämnda helgdagar första versen av psalmen »*Allena Gud i himmelrik*» m. m.

På juldagen, trettondedagen, påskdagen och pingstdagen samt på de årliga reformations-, missions- och tacksägelsedagarna, ävensom på adventssöndagen, nyårsdagen, himmelsfärdsdagen, hel. trefaldighetssöndagen och på för viss församling särskild högtidsdag sjunger församlingen:

Vi prisa dig; vi tillbedja dig; vi tacka dig för dina under, Herre Gud, himmelske konung, Gud Fader allsmäktig! Herre, den allrahögstes enfödde Son, Jesus Kristus! Helige Ande, nådens, sanningens och fridens Ande! Amen, Amen, Amen.

Där denna lovsång icke kan med tillgängliga krafter värdigt utföras, må även på de nämnda högtidsdagarna i dess ställe Ps. 24: 1 sjungas.

Prästen (vänd till församlingen, som sätter sig ned) säger eller sjunger:

Herren vare med eder!

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren!

Prästen:

Låtom oss bedja!

Prästen vänder sig mot altaret och beder på *sön- och högtidsdagar* den därtill hörande kollektbönen. På de fyra årliga *böndagarna* användas här nedan följande kollektböner.

Första böndagen (botdagen).

Herre Gud, himmelske Fader, du, som icke har lust till syndares död, utan vill,

att de omvända sig och leva: vi bedja dig, att du värdes i nåd avvända från oss våra synders förtjänta straff, för Jesu Kristi, vår Herres, skull.

Församlingen sjunger: Amen.

Eller:

Vi bedja dig, allsmäktige Gud, himmelske Fader, att du förlänar oss en sann tro, ett fast hopp till din barmhärtighet och en rättsinnig kärlek till vår nästa, genom Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

Andra böndagen (reformationsfesten).

Herre Gud, himmelske Fader, som genom ditt evangelium har förlänat oss frälsningens kunskap till våra synders förlåtelse: vi bedja dig, bevara oss, att vi icke förakta ditt ord, utan av hjärtat mottaga det, därefter bättra vårt leverne och sätta vår förtröstan allenast till din nåd och din käre Sons, Jesu Kristi, förtjänst, som med dig och den Helige Ande lever och regerar från evighet till evighet.

Församlingen sjunger: Amen.

Tredje böndagen (missionsfesten).

Allsmäktige Gud, giv din församling din Helige Ande, att genom hennes tjänst ditt rike må utbredas och stadfästas bland alla jordens folk! Förläna dina tjänare nåd att frimodigt förkunna ditt ord och

stärk oss alla att med levande tro vara dig lydiga och förbliva fasta vid ditt namns bekännelse, genom Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

Fjärde böndagen (tacksägelsedagen).

Allsmäktige, himmelske Fader, av dig undfå vi oavlåtligen alla goda gåvor och bevaras dagligen för skada och olycka: vi bedja dig, giv oss din nåd att i sann tro erkänna all din godhet samt prisa och lova dig i tid och evighet, genom Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

Prästen vänder sig till församlingen och säger:

Hören Herrens ord genom aposteln (profeten m. m.) N. N.!

Därefter föreläses *dagens epistel*. På böndag föreläses böndagens *aftonsångstext*.

Nu sjunges en psalm (gradualpsalmen), varunder prästen står vänd mot altaret. Efter sångens slut vänder sig prästen till församlingen och säger:

Upplyften edra hjärtan till Gud och hören dagens evangelium! Så skriver evangelisten (profeten m. m.) N. N.

Därefter föreläses *dagens evangelium*. På böndag föreläses böndagens *högmässotext*.

Därpå läses eller av församlingen sjunges *trosbekännelsen*, varunder i förra fallet prästen står vänd till församlingen. Mellan evangelieläsningen och *tron* må kunna inskjutas orden: *Låtom oss nu gemensamt bekänna vår kristna tro:*

Vi tro på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Vi tro ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande: född av jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Vi tro ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv.

När *tron* vid gudstjänsten *sjunges*, nyttjas den i psalmboken införda credo-psalmen. Å de större högtidsdagarna må kunna användas följande trosbekännelse:

Jag tror på en enda Gud, allsmäktig Fader, skapare av himmel

och jord och allt det, som synligt och osynligt är.

Och på en enda Herre, Jesus Kristus, Guds enfödde Son, född av Fadern före all tid, Gud av Gud, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud, född och icke skapad, av samma väsen som Fadern; på honom, genom vilken allting är skapat; som för oss människor och för vår saligheths skull har stigit ned från himmelen och tagit mandom genom den Helige Ande av jungfrun Maria och blivit människa; som ock har blivit för oss korsfäst under Pontius Pilatus, lidit och blivit begraven; som på tredje dagen har uppstått efter skrifterna och farit upp till himmelen och sitter på Faderns högra sida; därifrån igenkommande i härlighet för att döma levande och döda; på vilkens rike icke skall bliva någon ände.

Och på den Helige Ande, Her-

ren och livgivaren, som utgår av Fadern och Sonen; som tillika med Fadern och Sonen tillbedes och äras och som har talat genom profeterna.

Och på en enda, helig, allmännelig och apostolisk kyrka.

Jag bekänner ett enda dop till syndernas förlåtelse och förväntar de dödas uppståndelse och den tillkommande världens liv. Amen.

Där man vill och kan vid gudstjänsten sjunga någon kyrklig hymn, passande för den innevarande dagen, må den få sin plats näst efter *tron*. Efter trosbekännelsen sjunges en kort psalm eller psalmvers såsom inledning till predikan. När *tron sjunges*, bortfaller denna predikstolspsalm, och mot slutet av credo-sången uppgår predikanten på predikstolen.

Därefter hålles *predikan* över vederbörlig bibeltext.

Efter predikan läses följande bön:

Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi icke må vara glömske hörare, utan dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill

änden och varda salige, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Efter denna bön må den i evangeliiboken näst efter evangeliet intagna kollektbönen kunna läsas.

Därpå må de kyrkliga tillkännagivandena ske på följande sätt:

1. Att N. N. begärt *äktenskapscertifikat* *) för ingående av äktenskap med N. N., varder härmed tillkännagivet inför denna församling:

3:e gången
2:a gången
1:a gången.

Härmed tillkännagives, att *äktenskapsbetyg* utfärdats för N. N. till äktenskap med N. N.

Hinder mot deras äktenskap må anmälas hos pastorsämbetet i N. N. församling av N. N. län.

Lysning till äktenskap kungöres inför denna församling:

3:e gången mellan N. N. och N. N.
2:a gången mellan N. N. och N. N.
1:a gången mellan N. N. och N. N.

Sedan alla tillkännagivanden av begäran om äktenskapscertifikat och av äktenskapsbetygs utfärdande samt alla lysningar kungjorts, säges:

Herren Gud, som har stiftat äktenskapet, give dem lycka och välsignelse till deras viktiga förening!

*) Härvid liksom i fråga om tillkännagivande av äktenskapsbetygs utfärdande och lysning till äktenskap skall angivas de trolovades fullständiga namn jämte yrke och hemvist.

2. I församlingens förbön inneslutas följande personer, som äro stadda i sjukdomsnöd: N. N. och N. N.

3. En ny påminnelse om vår dödlighet lämnas oss i dag, då härmed tillkännagives, att N. N. har avlidit i en ålder av m. m. (följande personer hava avlidit, nämligen N. N. i en ålder av m. m.).

Sedan alla de avlidna äro nämnda, tillägges:

Herren läre oss att så betänka vår egen förestående bortgång, att, när vi skola skiljas från detta förgängliga livet, vi må vara beredda till en salig hädanfärd!

4. För N. N., som efter en svår sjukdom återvunnit hälsa, hembära vi till Gud en ödmjuk tacksägelse. Förläna honom (henne), o Herre, din Helige Ande, att han (hon) må väl använda sin förlängda nådetid, ditt namn till pris och sig till salighet!

5. Kungörelser meddelas om gudstjänsterna, om nattvardsungdomens konfirmation samt om kollekt för kyrkliga eller välgörande ändamål; likaledes uppläses här böndagsplakatet, där sadant föreligger.

Förrättningen på predikstolen avslutas med en *välönskan över församlingen*, varvid något av följande bibelställen lämpligen kan användas:

(I allmänhet): Herrens, Jesu Kristi, nåd och Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med eder alla! Amen. (2 Kor. 13: 13.)

Eller ock:

All nåds Gud, som har kallat eder till sin eviga härlighet i Kristus, sedan I en liten tid haven lidit, han skall fullkomna, stödja, styrka och stadfästa eder. Honom tillhör väldet i evigheternas evigheter. Amen. (1 Petr. 5: 10, 11.)

(Påsk- och pingsttiden): Fridens Gud, som från de döda har återfört vår Herre Jesus, vilken genom ett evigt förbunds blod är den store herden för fåren, han fullkomne eder i allt vad gott är, så att I gören hans vilja; och han verke i oss vad som är välbehagligt inför honom, genom Jesus Kristus. Honom tillhör äran i evigheternas evigheter! Amen. (Hebr. 13: 20, 21.)

(Trinitatistiden): Gud, som förmår göra mer, ja, långt mer än allt vad vi bedja eller tänka, efter den kraft, som är verksam i oss, honom tillhör äran i församlingen och i Kristus Jesus alla släkten igenom i evigheternas evighet! Amen. (Efes. 3: 20, 21.)

(Vid kyrkoårets slut): Fridens Gud själv helge eder till hela eder varelse, så att hela eder ande och eder själ och eder kropp finnas bevarade ostraffliga vid vår Herres, Jesu Kristi, tillkommelse! Amen. (1 Tess. 5: 23.)

Därefter sjunges en kort psalm, varunder prästen träder för altaret. Den nu begynnande *avdelningen av högmässan* utföres på olika sätt, allt eftersom gudstjänsten avslutas med den heliga nattvardens firande eller icke.

A.

När *Herrens nattvard hålles.*

Prästen, vänd till församlingen, säger eller sjunger:

Herren vare med eder!

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren!

Prästen:

Låtom oss bedja!

Prästen, vänd mot altaret *), beder nu den *allmänna kyrkobönen*, vilken dock på *de tre senare böndagarna* och *övriga högtidsdagar*, för vilka särskilda böner äro föreskrivna (se kap. 2), föregås av den till den innevarande högtiden hörande bönen. Härvid bör det kortare formuläret användas (se kap. 2). Församlingen sjunger: Amen. På 1:a böndagen må såsom kyrkobön litanian kunna användas.

I den *allmänna kyrkobönen* förbigås, alltefter för handen varande omständigheter, de bönepunkter, som avse förhållanden, vilka ej alltid förefinnas, såsom förbönerna för kyrkomöte, för riksmöte, för nattvardsungdom m. m.

Allmän kyrkobön.

Dig, evige och allsmäktige Gud, alltings skapare och beskärmare, åkalla vi. Var oss nådig för Jesu Kristi skull och tänk icke på våra synder! Helga och regera oss med din Helige Ande och giv oss nåd att efter ditt ord vandra i ett heligt

*) Där det av akustiska skäl befinnes vara nödigt, må prästen vid kyrkobönernas utförande vara vänd till församlingen.

leverne! Församla, styrk och bevara din kristenhet genom ordet och de heliga sakramenten! *) Förbarma dig, Herre, över alla folk, som ännu äro fångna i blindhetens och dödens mörker, och låt din frälsande nåd med ljus och liv uppgå för dem genom evangelium!

För kyrk möte

Välsigna dem, som nu äro församlade för att överlägga om din kyrkas angelägenheter, så att deras rådslag må främja din ära och ditt rikes uppbyggande ibland oss.

Var vårt fäderneslands värn och sköld, giv det nåd och ära. Välsigna och skydda vår älskade konung samt hela hans hus och dess anförvanter. Förläna din hjälp till rikets styrelse och försvar.

För r möte

Välsigna det nu församlade riksmötet, att där må förhandlas och beslutas i gudsfruktan och god enighet.

Giv fridsam och lycklig sammanlevnad, rättsinniga och kristliga råd i allt, vad vi företaga! Befrämja varje gott verk och avvänd ifrån oss allt ont och skadligt! Låt din välsignelse vila över markens gröda samt över alla lovliga yrken och stånd!

Välsigna våra hem och giv nåd till de unges fostran och tillväxt i din sanning och fruktan.

*) På missionsfesten (3:dje böndagen), då den i kap. 2 införda missionsbönen läses före allmänna kyrkobönen, utelämnas här förbönen för missionen.

r natt-
rdsung-
omen.

Tänk i nåd särskilt på dem, som beredas till sin första nattvardsgång. Förläna dem kristlig insikt och oskrymtad tro, att de såsom dina rätta lärjungar alltid må vandra på din sannings väg.

Välsigna ock gästerna vid ditt heliga bord, att de där må stärkas i tro och kärlek och det eviga livets hopp.

Hjälp och hugsvala alla sjuka och fattiga, bedrövade och svårmodiga, anfäktade och döende! Vårda dig i nåd om alla änkor och värnlösa! Hjälp oss omsider i vår sista stund och förläna oss efter detta förgängliga livet en evig salighet; genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

Tillfälliga böner med anledning av särskilda omständigheter, såsom t. ex. under landsplågor, vid kyrkobygge i församlingen m. m., skola, där de förekomma, följa närmast efter allmänna kyrkobönen (kap. 2 sid. 83 följ.).

Härpå följer en kort psalm eller psalmvers, varunder de heliga sakramentshåvorna på altaret tillrustas. Efter sångens slut vänder sig prästen till församlingen och säger eller sjunger:

Upplyften edra hjärtan till Gud!

Församlingen uppstår och sjunger:

Gud upplyfte våra hjärtan!

Prästen:

Tackom Gud, vår Herre!

Församlingen:

Allena han är värdig tack och lov.

Församlingen sätter sig ned, och prästen vänder sig mot altaret och sjunger eller uttalar följande tacksägelse:

Ja, sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lova dig, allsmäktige Fader, helige Gud, genom Jesus Kristus, vår Herre. Han är vårt påskalamm, offrat för oss, Guds rena lamm, som burit världens synd allt intill döden. Och liksom han har övervunnit döden och uppstått igen och evigt lever, så skola ock alla, som förtrösta på honom, genom honom övervinna synd och död och ärva evigt liv. Och på det att vi icke må förgäta denna hans outsägliga välgärning, har han instiftat sin heliga nattvard.

Eller:

Ja, sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att vi alltid och allestädes tacka och lova dig, allsmäktige Fader, helige Gud, genom Jesus Kristus, vår Herre, vilken du för våra synders skull har utgivit och låtit dö för oss, som voro döden värda, att vi må leva genom honom. Och på det att vi icke må förgäta denna hans outsägliga välgärning, har han instiftat sin heliga nattvard.

Sedan uttalar prästen den heliga nattvardens *instiftelseord:*

I den natt då Herren Jesus blev förrådd tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt lärjungarna och sade: Tagen och äten! Detta är min lekamen, som varder utgiven för eder. Gören detta till min åminnelse!

Sammalunda tog han ock kalken, tackade Gud och gav åt lärjungarna och sade: Dricken härav alla! Denna kalk är det nya förbundet, i mitt blod, som varder utgjutet för många till syndernas förlåtelse. Så ofta I dricken den, så gören detta till min åminnelse!

Därefter säger prästen:

Låtom oss nu alla bedja så, som vår Herre Jesus Kristus själv har lärt oss:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och

förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Därefter sjunga prästen och församlingen, som uppstår:

Helig, Helig, Helig, Herre Gud allsmäktige! Fulla äro himlarna och jorden av din härlighet. Giv salighet av höjden! Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn. Giv salighet av höjden!

Prästen vänder sig till församlingen och säger eller sjunger:

Herrens frid vare med eder!

Nu framträda nattvardsgästerna under dämpat orgelspel, varefter församlingen staende sjunger:

O, Guds Lamm, som borttager världens synder, fräls oss, milde Herre Gud!

O, Guds Lamm, som borttager världens synder, hör oss, milde Herre Gud!

O, Guds Lamm, som borttager världens synder, giv oss din frid och välsignelse!

Därefter sjungas av församlingen under utdelandet av den heliga måltiden lämpliga psalmer, beledsagade av dämpat orgelspel.

Åt varje nattvardsgäst meddelar prästen först brödet med dessa ord*):

Kristi lekamen, för dig utgiven.

Och därefter kalken med dessa ord:

Kristi blod, för dig utgjutet.

För varje avdelning av gäster, som lämnar nattvardsbordet, säger prästen:

Herren Jesus Kristus, vilkens lekamen och blod I haven undfått, bevare eder till evigt liv! Amen.

Gån i Herrens frid!

Eller ock säger prästen vid meddelandet av brödet:

Jesus Kristus, vilkens lekamen du mottager, bevare dig till evigt liv!

Och vid kalkens meddelande:

Jesus Kristus, vilkens blod du mottager, bevare dig till evigt liv!

---

*) Vid prästens självkommunion tillgår så, att prästen, sedan han utdelat brödet till ett duklag av nattvardsgästerna, knäböjer, vänd mot altaret, och meddelar sig själv brödet med dessa ord: *Kristi lekamen, för mig utgiven.*

Sedan han utdelat vinet till samma duklag, dricker han på samma sätt själv av kalken med dessa ord: *Kristi blod, för mig utgjutet.*

I sluthälsningen till detta duklag av nattvardsgäster böra orden »*vi*» och »*oss*» insättas i stället för »*I*» och »*eder*».

För varje avdelning av gäster, som lämnar nattvardsbordet, säger prästen:

Vår Herres, Jesu Kristi, nåd och frid vare med eder alla! Amen.*)
Gån i Herrens frid!

Sedan utdelningen av den heliga måltiden är slutad, vänder sig prästen till församlingen och säger:

Låtom oss bedja!

Vänd mot altaret, beder han någon av följande tacksägelsekollekter:

Vi tacka dig, allsmäktige Fader, som genom din Son, Jesus Kristus, har stiftat denna heliga nattvard oss till tröst och salighet, och bedja dig: förläna oss nåd att så begå Jesu åminnelse på jorden, att vi också måtte varda delaktiga av den stora nattvarden i himmelen.

Församlingen sjunger: Amen.

Eller:

Vi tacka dig, allsmäktige Gud, att du genom denna dyrbara nådemåltid har vederkvickt och mättat oss, och bedja dig, att du låter det lända till vår tros förökelse och till förkovran i gudaktighet och alla kristliga dygder; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

*) eller något annat tjänligt språk ur den heliga skrift.

Eller:

Herre Jesus Kristus, du, som har kallat oss till denna nattvard, vi tacka dig av allt hjärta för din barmhärtighet, att du här bespisat oss med din lekamen och ditt blod, att du har uppfyllt och omslutit oss med din godhet. O Herre, bliv när oss! Vi giva oss i dina händer och förlita oss på dig; låt oss bliva hos dig evinnerligen!

Församlingen sjunger: Amen.

Prästen, vänd till församlingen, säger eller sjunger:

Tackom och lovom Herren!

Församlingen uppstår och sjunger:

Herren vare tack och lov!
Halleluja! Halleluja! Halleluja!

Sist säger prästen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, Amen, Amen.

Efter välsignelsen sjunges en kort psalm eller psalmvers, varmed gudstjänsten avslutas *).

B.

När *Herrens nattvard icke hålles.*

Sedan allt är slutat på predikstolen, sjunges en kort psalm, efter vars slut prästen, vänd till församlingen, säger eller sjunger:

Herren vare med eder!

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren!

Prästen:

Låtom oss bedja!

Prästen, vänd mot altaret**), beder nu den *allmänna kyrkobönen*, vilken dock på *de tre senare böndagarna* och *övriga högtidsdagar*, för vilka särskilda böner äro föreskrivna (se kap. 2), föregås av den till den innevarande högtiden hörande bönen. Härvid bör det kortare formuläret användas. (Se kap. 2). Församlingen sjunger: Amen. På 1:a böndagen, söndagarna under passionstiden och långfredagen användes såsom kyrkobön litanian.

I den *allmänna kyrkobönen* förbigås, alltefter för handen varande omständigheter, de bönepunkter, som avse förhållanden, vilka ej alltid förefinnas, såsom förbönerna för kyrkomöte, för riksmöte, för nattvardsungdom m. m.

---

*) Även när nattvard firas utan sammanhang med högmässogudstjänst, skall här ovan angivna ordning för nattvardsmässan följas.

**) Där det av akustiska skäl befinnes vara nödigt, må prästen vid kyrkobönernas utförande vara vänd till församlingen.

Allmän kyrkobön.

Dig, evige och allsmäktige Gud, alltings skapare och beskärmare, åkalla vi. Var oss nådig för Jesu Kristi skull och tänk icke på våra synder! Helga och regera oss med din Helige Ande och giv oss nåd att efter ditt ord vandra i ett heligt leverne! Församla, styrk och bevara din kristenhet genom ordet och de heliga sakramenten! *) Förbarma dig, Herre, över alla folk, som ännu äro fångna i blindhetens och dödens mörker, och låt din frälsande nåd med ljus och liv uppgå för dem genom evangelium!

För kyrkomötet.

Välsigna dem, som nu äro församlade för att överlägga om din kyrkas angelägenheter, så att deras rådslag må främja din ära och ditt rikes uppbyggande ibland oss.

Var vårt fäderneslands värn och sköld, giv det nåd och ära. Välsigna och skydda vår älskade konung samt hela hans hus och dess anförvanter. Förläna din hjälp till rikets styrelse och försvar.

För riksmötet.

Välsigna det nu församlade riksmötet, att där må förhandlas och beslutas i gudsfruktan och god enighet.

*) På missionsfesten (3:dje böndagen), då den i kap. 2 införda missionsbönen läses före allmänna kyrkobönen, utelämnas här förbönen för missionen.

Giv fridsam och lycklig sammanlevnad, rättsinniga och kristliga råd i allt, vad vi företaga! Befrämja varje gott verk och avvänd ifrån oss allt ont och skadligt! Låt din välsignelse vila över markens gröda samt över alla lovliga yrken och stånd!

Välsigna våra hem och giv nåd till de unges fostran och tillväxt i din sanning och fruktan.

Tänk i nåd särskilt på dem, som beredas till sin första nattvardsgång. Förläna dem kristlig insikt och oskrymtad tro, att de såsom dina rätta lärjungar alltid må vandra på din sannings väg. För nattvardsungdomen.

Hjälp och hugsvala alla sjuka och fattiga, bedrövade och svårmodiga, anfäktade och döende! Vårda dig i nåd om alla änkor och värnlösa! Hjälp oss omsider i vår sista stund och förläna oss efter detta förgängliga livet en evig salighet; genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre. Amen.

Tillfälliga böner med anledning av särskilda omständigheter, såsom t. ex. under landsplågor, vid kyrkobygge i församlingen m. m., skola, där de förekomma, följa närmast efter allmänna kyrkobönen (kap. 2 sid. 83 följ.).

Prästen fortsätter:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkom-

me ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet.

Församlingen sjunger:

Amen.

Prästen, vänd till församlingen, säger eller sjunger:

Tackom och lovom Herren!

Församlingen uppstår och sjunger:

Herren vare tack och lov!
Halleluja! Halleluja! Halleluja!

Sist säger prästen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig;

Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, Amen, Amen.

Efter välsignelsen sjunges en kort psalm eller psalmvers, varmed gudstjänsten avslutas.

3. Aftonsången

börjar med en psalm. Därefter hålles predikan över den för dagen föreskrivna aftonsångstexten. Då en *mindre helgdag* infaller på söndag, ävensom på *Kristi förklaringsdag,* predikas över *den söndagens högmässotext* och i fastan över *Kristi lidandes historia.*

Efter predikan läses bönen: *Lovad vare Gud* m. m. (sid. 24). Därefter följer slutönskan över församlingen. Efter predikan sjunges någon lämplig psalm, varvid prästen träder för altaret.

Prästen säger eller sjunger:

Herren vare med eder!

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren!

Prästen:

Låtom oss bedja!

Prästen, vänd mot altaret, beder *nedanstående kyrkobön,* vilken dock på *de tre senare böndagarna* samt på *övriga högtidsdagar,* för vilka särskilda böner finnas föreskrivna, *föregås* av den till den innevarande högtidsdagen hörande bönen (se kap. 2), på *passionstidens söndagar* av passionsbönen (sid. 76) samt på *långfredagen* av begravningsbönen efter likpredikan: O, Herre Gud, himmelske Fader m. m. (se kap. 10).

Allmän kyrkobön

vid aftonsången.

Vi tacka dig, Herre, himmelske Fader, för allt det goda, som vi denna dag av dig hava undfått, och i synnerhet för ditt heliga och saliggörande ord. Välsigna, o Gud, genom din Ande, vad som blivit utsått i våra hjärtan, och låt det bära frukt till evigt liv! Tag hela din församling i din nådefulla vård: låt henne enigt och kraftigt uppbyggas på Jesus Kristus, hennes levande grund, och bevara henne för falsk lära och allt annat ont! Skydda och välsigna med din mäktiga hand vår älskade konung och hans hus! Giv framgång åt varje gott verk och låt din hjälp och din välsignelse förspörjas i alla stånd! Välsigna jorden, att hon bär sin frukt, och förläna oss efter din stora godhet, vad som i timligt avseende är oss av nöden! Tänk, o Gud, på alla sjuka och nödställda och var deras tröst och hjälp! Var med oss alla dagar och lär oss rätt använda vår korta och dyrbara nådetid! Bevara oss under den stundande natten till kropp och själ! I dina händer överlämna vi oss med allt, vad vi hava. Högtlovat vare ditt heliga namn! Amen.

Prästen fortfar:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Därefter säger prästen, vänd till församlingen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Församlingen sjunger:

Amen, Amen, Amen.

Gudstjänsten slutas med en psalm eller psalmvers.

B. Veckogudstjänster.

Veckopredikningar,

vilka hallas på de dagar och vid den tid, som allmänt är vedertaget, börja med en lämplig psalm. Predikan, som icke bör räcka över en halv timme, halles i *passionstiden* över något stycke av *Kristi lidandes historia* och på *andra tider* över *någon annan bibeltext;* och böra dessa texter i regeln hämtas ur någon biblisk bok i sammanhängande ordningsföljd.

Efter predikan läses i *passionstiden* först *passionsbönen* (sid. 76), därefter den för *veckogudstjänst* bestämda *allmänna kyrkobönen* (sid. 82) samt slutligen *Fader vår* och *välsignelsen.* På andra tider begagnas samma böner, blott med uteslutande av *passionsbönen.* Gudstjänsten avslutas med en kort psalm.

Offentlig morgonbön

börjar med psalmsång, varefter prästen från predikstolen läser denna bön:

Jag tackar dig, Gud, min käre himmelske Fader, genom Jesus Kristus, din älskade Son, att du i denna natt har skyddat mig för all skada och farlighet, och beder dig, att du förlåter mig alla mina synder och i denna dag nådeligen bevarar mig för synd, olycka och allt ont, så att mitt leverne och alla mina gärningar må vara dig

behagliga. Jag överlämnar mig med kropp och själ i dina händer. Din faderliga vård vare mitt beskydd! Amen.

Efter denna bön föreläses det i ordning följande stället ur *nya testamentet;* därefter följer den i kap. 2 (sid. 82) intagna *allmänna kyrkobönen vid veckogudstjänster;* sist läsas *Fader vår* och *välsignelsen.*

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Morgonbönstunden avslutas med psalmsång.

Offentlig aftonbön

börjar med psalmsång, varefter prästen från predikstolen föreläser det i ordning följande stället ur *gamla testamentet* och därefter *kyrkobönen vid veckogudstjänster* (sid. 82). Därpa följer denna aftonbön:

Vaka över oss, Herre, himmelske Fader, och bevara oss för allt ont både till kropp och själ! Giv oss nåd att i denna natt tryggt vila under ditt beskärm! Och när omsider vår sista afton kommer, låt oss då få insomna i din frid; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig;

Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Aftonbönstunden avslutas med psalmsång.

* * *

Vid högtidligare tillfällen, eller då ett större antal åhörare är tillstädes, må offentlig morgon- och aftonbön kunna hållas på följande sätt:

a) **Om morgonen.**

Först sjunges en psalm, varunder prästen träder för altaret. Efter sångens slut vänder sig prästen till församlingen, sägande:

Nåd vare med eder och frid av Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus! Amen.

Kommen, låtom oss tillbedja vår Gud och nedfalla för Herren!

Därefter läser prästen, vänd mot altaret, något av nedanstående stycken ur Davids psalmer:

1.

Säll är den man, som icke vandrar i de ogudaktigas råd
och icke träder in på syndares väg,
ej heller sitter där bespottare sitta,
utan har sin lust i Herrens lag
och tänker på hans lag både dag och natt.
Han är såsom ett träd, planterat vid vattenbäckar,

vilket bär sin frukt i sin tid,
och vars löv icke vissna;
och allt vad han gör, det lyckas väl.
Icke så de ogudaktiga,
utan de äro såsom agnar, som vinden bortför.
Därför skola de ogudaktiga icke bestå i domen,
ej heller syndarna i de rättfärdigas församling.
Ty Herren känner de rättfärdigas väg.
men de ogudaktigas väg förgås.

Ps. 1.

2.

Lyssna till mina ord, Herre;
förnim min suckan.
Akta på mitt klagorop, du min konung och min Gud;
ty till dig vill jag ställa min bön.
Herre, bittida hör du nu min röst,
bittida frambär jag mitt offer till dig
och skådar efter dig.
Ty du är icke en Gud, som har behag till ogudaktighet;
den som är ond får icke bo hos dig.
De övermodiga bestå icke inför dina ögon;
du hatar alla ogärningsmän.
Du förgör dem som tala lögn;
de blodgiriga och falska äro en styggelse för Herren.
Men jag får gå in i ditt hus,
genom din stora nåd;

jag får tillbedja i din fruktan,
vänd mot ditt heliga tempel.

Ps. 5: 2—8.

3.

Himlarna förtälja Guds ära,
och fästet förkunnar hans händers verk;
den ena dagen talar därom till den andra,
och den ena natten kungör det för den andra;
det är ej ett tal eller språk
vars ljud icke höres.
De sträcka sig ut över hela jorden,
och deras ord gå till världens ändar.
Åt solen har han gjort en hydda i dem;
och den är såsom en brudgum som går ut ur sin kammare,
den fröjdar sig, såsom en hjälte, att löpa sin bana.
Vid himmelens ända är det den går upp,
och dess omlopp når intill himmelens gränser,
och intet är skylt för dess hetta.
Herrens lag är utan brist
och vederkvicker själen;
Herrens vittnesbörd är fast
och gör den enfaldige vis.
Herrens befallningar äro rätta
och giva glädje åt hjärtat;
Herrens bud är klart
och upplyser ögonen.
Herrens fruktan är ren

och består evinnerligen;
Herrens rätter äro sanning,
allasammans rättfärdiga.
De äro dyrbarare än guld,
ja, än fint guld i mängd;
de äro sötare än honung,
ja, än renaste honung.
Av dem hämtar ock din tjänare varning;
den, som håller dem, har stor lön.
Vem märker själv, huru ofta han felar?
Förlåt mig mina hemliga brister.
Bevara ock din tjänare för fräcka människor;
låt dem icke få makt med mig,
så bliver jag ostrafflig
och varder fri ifrån svår överträdelse.
Låt min muns tal täckas dig
och mitt hjärtas tankar,
Herre, min klippa och min förlossare!

Ps. 19.

4.

Gud, du är min Gud,
bittida söker jag dig;
min själ törstar efter dig,
min kropp längtar efter dig,
i ett torrt land, som försmäktar utan vatten.
Så skådar jag nu efter dig i helgedomen,
för att få se din makt och ära.
Ty din nåd är bättre än liv;
mina läppar skola prisa dig.
Så skall jag då lova dig, så länge jag lever;

i ditt namn skall jag upplyfta mina händer.
Min själ varder mättad såsom av märg och fett,
och med jublande läppar lovsjunger min mun,
när jag kommer ihåg dig på mitt läger
och under nattens väkter tänker på dig.
Ty du är min hjälp,
och under dina vingars skugga jublar jag.
Min själ håller sig intill dig;
din högra hand uppehåller mig.

Ps. 63: 2—9.

5.

Det är gott att tacka Herren
och att lovsjunga ditt namn, du den Högste,
att om morgonen förkunna din nåd
och när natten har kommit din trofasthet,
med tiosträngat instrument och psaltare,
med spel på harpa.
Ty du gläder mig, Herre, med dina gärningar;
jag vill jubla över dina händers verk.
Huru stora äro icke dina verk, o Herre!
Ja, övermåttan djupa äro dina tankar.
En oförnuftig man besinnar det icke,
och en dåre förstår icke sådant.
Om ock de ogudaktiga grönska såsom gräs
och ogärningsmännen blomstra allasammans,
så sker det till deras fördärv för evig tid.
Men du, Herre, är hög evinnerligen.

Ps. 92: 2—9.

6.

Välsignat vare Herrans namn
från nu och till evig tid.
Från solens uppgång ända till dess nedgång
vare Herrans namn högtlovat.
Herren är hög över alla folk,
hans ära når över himmelen.
Ja, vem är såsom Herren vår Gud,
han, som sitter så högt,
han, som ser ned så djupt —
ja, vem i himmelen och på jorden?

Ps. 113: 2—6.

7.

Ur djupen ropar jag till dig, Herre.
Herre, hör min röst,
låt dina öron akta
på mina böners ljud.
Om du, Herre, vill tillräkna missgärningar,
Herre, vem kan då bestå?
Dock, hos dig är ju förlåtelse,
på det att man må frukta dig.
Jag väntar efter Herren, min själ väntar,
och jag hoppas på hans ord.
Min själ väntar efter Herren
mer än väktarna efter morgonen,
ja, mer än väktarna efter morgonen.
Hoppas på Herren, Israel;
ty hos Herren är nåd,
och mycken förlossning är hos honom.
Och han skall förlossa Israel
från alla dess missgärningar.

Ps. 130.

Psalmstället slutas med:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande, såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet! Amen.

Prästen vänder sig till församlingen och säger:

Hören Guds ord genom N. N. i N. N. kapitel!

Därpå föreläses det i ordning följande stället ur *nya testamentet.*

Efter läsningens slut sjunger församlingen någon tjänlig psalm.

Prästen säger eller sjunger:

Herren vare med eder!

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren!

Prästen:

Låtom oss bedja!

Varefter han vänder sig mot altaret och beder:

Barmhärtige Gud, käre himmelske Fader! Vi tacka dig genom Jesus Kristus, din älskade Son, att du i denna natt har skyddat oss för all skada och farlighet, och bedja dig genom samme din Son, att du ville förlåta oss alla våra synder och i denna dag nådigt bevara oss för synd, olyckor och allt ont, så att vårt leverne och alla våra gärningar må vara dig be-

hagliga. Sänd ditt ljus och din sanning, att de leda oss och föra oss till ditt himmelska rike. *) Hjälp och välsigna din kyrka och församling, vår överhet samt alla människor, synnerligen dem, som äro stadda i sjukdom, farlighet och nöd! Amen.

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Prästen, vänd till församlingen, säger eller sjunger:

Tackom och lovom Herren!

Församlingen uppstår och sjunger:

Herren vare tack och lov!
Halleluja! Halleluja! Halleluja!

*) När den i kap. 2 (sid. 82) intagna *allm. kyrkobönen vid veckogudstjänster* användes, utelämnas här de nu följande orden intill Amen.

Därefter säger prästen, vänd mot altaret:

Lovad vare Herren, Israels Gud, som har sett till sitt folk och berett det förlossning, och som har upprättat åt oss ett frälsningens horn i sin tjänare Davids hus, såsom han hade lovat genom sina forntida heliga profeters mun. Ty han ville frälsa oss från våra ovänner och ur alla våra motståndares hand och så göra barmhärtighet med våra fäder och tänka på sitt heliga förbund, vad han med ed hade lovat vår fader Abraham. Han ville beskära oss att få tjäna honom utan fruktan, frälsta ur våra ovänners hand, ja, att göra tjänst inför honom i helighet och rättfärdighet i alla våra dagar. (Luk. 1: 68—75.)

Därefter vänder sig prästen till församlingen och säger:

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Gudstjänsten avslutas med en kort psalm.

b) Om aftonen.

Först sjunges en psalm, varunder prästen träder för altaret. Efter sångens slut vänder sig prästen till församlingen, sägande:

Nåd vare med eder och frid av Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus! Amen.

Kommen, låtom oss tillbedja vår Gud och nedfalla för Herren!

Därefter läser prästen, vänd mot altaret, något av nedanstående stycken ur Davids psalmer:

1.

Herren är min herde, mig skall intet fattas,
han låter mig vila på gröna ängar;
han för mig till vatten där jag finner ro.
han vederkvicker min själ;
han leder mig på rätta vägar,
för sitt namns skull.
Om jag ock vandrar i dödsskuggans dal,
fruktar jag intet ont, ty du är med mig;
din käpp och stav, de trösta mig.
Du bereder för mig ett bord i mina ovänners åsyn;
du smörjer mitt huvud med olja
och låter min bägare flöda över.
Godhet allenast och nåd skola följa mig
i alla mina livsdagar,
och jag skall åter få bo i Herrens hus evinnerligen.

Ps. 23.

2.

Till dig, Herre, upplyfter jag min själ.
Min Gud, på dig förtröstar jag;
låt mig icke komma på skam,
låt icke mina fiender fröjda sig över mig.
Nej, ingen kommer på skam som förbidar dig;
på skam komma de som, utan sak, handla trolöst.
Herre, kungör mig dina vägar,
lär mig dina stigar.
Led mig i din sanning och lär mig,
ty du är min frälsnings Gud:
dig förbidar jag alltid.
Tänk, Herre, på din barmhärtighet och din nåd,
ty de äro av evighet.
Tänk icke på min ungdoms synder
och på mina överträdelser
utan tänk på mig efter din nåd,
för din godhets skull, Herre.
Herren är god och rättfärdig,
därför undervisar han syndare om vägen.
Han leder de ödmjuka rätt,
han lär de ödmjuka sin väg.
Alla Herrens vägar äro nåd och trofasthet
för dem som hålla hans förbund och vittnesbörd.
För ditt namns skull, Herre,
förlåt min missgärning, ty den är stor.
Finnes det en man, som fruktar Herren,

då undervisar han honom om den väg han
bör välja.
Han själv skall leva i lycka,
och hans efterkommande skola besitta landet.
Herren har sin umgängelse med dem, som
frukta honom,
och sitt förbund vill han kungöra för dem.
Ps. 25: 1—14.

3.

Gud vare oss nädig och välsigne oss,
han låte sitt ansikte lysa och ledsaga oss.
Sela,
för att man på jorden må känna din väg,
bland alla hedningar din frälsning.
Folken tacke dig, o Gud,
alla folk tacke dig.
Folkslagen glädje sig och juble,
ty du dömer folken rätt,
och du leder folkslagen på jorden. Sela.
Folken tacke dig, o Gud,
alla folk tacke dig.
Jorden har givit sin gröda.
Gud, vår Gud, välsigne oss.
Gud välsigne oss,
och alla jordens ändar frukte honom.
Ps. 67.

4.

Jag lyfter mina ögon upp till bergen:
varifrån skall min hjälp komma?
Min hjälp kommer från Herren,
som har gjort himmel och jord.
Icke skall han låta din fot vackla,

icke slumrar han, som bevarar dig!
Nej, han som bevarar Israel.
han slumrar icke, han sover icke.
Herren är den som bevarar dig,
Herren är ditt skygd på din högra sida.
Solen skall icke skada dig om dagen,
ej heller månen om natten.
Herren skall bevara dig för allt ont,
han skall bevara din själ.
Herren skall bevara din utgång och din ingång,
från nu och till evig tid.

Ps. 121.

5.

Herre, du utrannsakar mig och känner mig.
Evad jag sitter eller uppstår, vet du det:
du förstår mina tankar fjärran ifrån.
Evad jag går eller ligger, utforskar du det,
och med alla mina vägar är du förtrogen.
Ty förrän ett ord är på min tunga,
se, så känner du, Herre, det till fullo.
Du omsluter mig på alla sidor
och håller mig i din hand.
En sådan kunskap är mig alltför underbar:
den är mig för hög, jag kan icke begripa den.
Vart skall jag gå för din Ande,
och vart skall jag fly för ditt ansikte?
Fore jag upp till himmelen, så är du där,
och bäddade jag åt mig i dödsriket, se, så är du ock där.

Toge jag morgonrodnadens vingar,
gjorde jag mig en boning ytterst i havet,
så skulle också där din hand leda mig
och din högra hand fatta mig.
Och om jag sade: »Mörker må betäcka mig
och ljuset bliva natt omkring mig»,
så skulle själva mörkret icke vara mörkt
för dig,
natten skulle lysa såsom dagen:
ja, mörkret skulle vara såsom ljuset.
Ty du har skapat mina njurar,
du sammanvävde mig i min moders liv.
Jag tackar dig för att jag är danad så över
måttan underbart;
ja, underbara äro dina verk, min själ vet
det väl.
Benen i min kropp voro icke förborgade
för dig,
när jag bereddes i det fördolda,
när jag bildades i jordens djup.
Dina ögon sågo mig, när jag ännu knappast var formad;
alla mina dagar blevo uppskrivna i din bok,
de voro bestämda, förrän någon av dem
hade kommit.
Huru outgrundliga äro icke för mig dina
tankar, o Gud,
huru stor är icke deras mångfald!
Skulle jag räkna dem, så vore de flera än
sanden;
när jag uppvaknade, vore jag ännu hos dig.

Ps. 139: 1—18.

6.

Herre, jag ropar till dig, skynda till mig;
lyssna till min röst, då jag nu ropar till dig.
Min bön gälle inför dig såsom ett rökoffer,
mina händers upplyftande såsom ett aftonoffer.
Sätt, o Herre, en vakt för min mun,
bevaka mina läppars dörr.
Låt icke mitt hjärta vika av till något ont,
till att öva ogudaktighetens gärningar
tillsamman med män som göra vad orätt är;
av deras läckerheter vill jag icke äta.
Må den rättfärdige slå mig i kärlek och straffa mig;
det är såsom olja på huvudet,
och mitt huvud skall icke försmå det.

Ps. 141: 1—5.

7.

Halleluja!
Lova Herren, min själ.
Jag vill lova Herren, så länge jag lever,
jag vill lovsjunga min Gud, så länge jag är till.
Förliten eder icke på furstar,
icke på en människoson, han kan icke hjälpa.
Hans ande måste sin väg,
han vänder tillbaka till den jord varav han är kommen;
då varda hans anslag om intet.

Säll är den vilkens hjälp är Jakobs Gud,
den vilkens hopp står till Herren, hans Gud,
till honom som har gjort himmelen och jorden
och havet och allt vad i dem är,
till honom som håller tro evinnerligen,
som skaffar rätt åt de förtryckta,
som giver bröd åt de hungrande.
Herren löser de fångna,
Herren öppnar de blindas ögon,
Herren upprättar de nedböjda,
Herren älskar de rättfärdiga,
Herren bevarar främlingar,
faderlösa och änkor uppehåller han;
men de ogudaktigas väg vänder han i villa.
Herren är konung evinnerligen,
din Gud, Sion, från släkte till släkte.
Halleluja!

Ps. 146.

Psalmstället slutas med:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande, såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet! Amen.

Prästen vänder sig till församlingen och säger:

Hören Guds ord genom N. N. i N. N. kapitel!

Därpå föreläses det i ordning följande stället ur *gamla testamentet.*

Efter läsningens slut sjunger församlingen någon tjänlig psalm.

Prästen säger eller sjunger:

Herren vare med eder!

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren!

Prästen:

Låtom oss bedja!

Varefter han vänder sig mot altaret och beder:

Vaka över oss, Herre, himmelske Fader, och bevara oss för allt ont både till kropp och själ! Giv oss nåd att i denna natt tryggt vila under ditt beskärm! Beskydda och välsigna din kyrka och församling samt vår älskade överhet! Tänk i nåd och förbarmande på dem, som äro stadda i sjukdom, nöd och farlighet! Förbarma dig över alla människor! Och när omsider vår sista afton kommer, låt oss då få insomna i din frid, att vi må uppvakna till din härlighet. Amen.

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket

är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Prästen, vänd till församlingen, säger eller sjunger:

Tackom och lovom Herren!

Församlingen uppstår och sjunger:

Herren vare tack och lov!
Halleluja! Halleluja! Halleluja!

Därefter säger prästen, vänd mot altaret:

Herrens namn är heligt. Hans barmhärtighet varar från släkte till släkte över dem, som frukta honom. Han har utfört väldiga gärningar med sin arm, han har förskingrat dem, som tänkte övermodiga tankar i sina hjärtan. Härskare har han störtat från deras troner, och ringa män har han upphöjt; hungriga har han mättat med sitt goda, och rika har han skickat bort med tomma händer. Han har tagit sig an sin tjänare Israel och tänkt på att bevisa barmhärtighet mot Abraham och mot hans säd till evig tid, efter sitt löfte till våra fäder. (Luk. 1: 49—55.)

Därefter vänder sig prästen till församlingen och säger:

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig;

Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Gudstjänsten avslutas med en kort psalm.

* * *

Bibelförklaringar

hållas i regeln över någon biblisk bok i ordningsföljd.

C. Rättegångsgudstjänster

börjas med psalmsång. Därpå hålles predikan över fritt vald text. Efter predikan läsas följande bön samt *Fader vår* och *välsignelsen*, varpå avslutas med psalmsång.

Bön vid rättegångsgudstjänster.

Helige, rättfärdige Gud, du, som har rättvisan kär och hatar allt ogudaktigt väsen, vi tacka dig, att du icke blott har skrivit din lag i våra hjärtan utan ock i ditt heliga ord uppenbarat för oss, vad rätt är, och vad du av oss fordrar. Giv din välsignelse till den lag och ordning, som under ditt hägn kommit till stånd hos oss. Bevara, led och styrk till allt gott verk vår älskade konung, hans rådgivare och ämbetsmän! Låt genom deras tjänst rättfärdighet och frid, godhet och trohet varda

befrämjade ibland oss och förläna särskilt dem, som hava det ansvarsfulla värvet att skipa lag och rätt, din Helige Ande, så att de ställa sig själva under ditt ords dom samt med omutlig redlighet, med sorgfällighet och visdom pröva och döma i alla mål. Förhindra ock genom din hjärteböjande kraft allt köttsligt tvistande och lär oss besinna, huru redan det är en brist, att vi gå till rätta med varandra. Väck alla brottsliga att av hjärtat bekänna sina överträdelser, alla sakfällda att låta straffet tjäna sig till bättring, alla vittnen att troget hålla sig till sanningen, alla sakförare, att de icke förvända rätten eller förlänga tvisterna, men taga sig an de oskyldiga och förtryckta till att värna deras rätt. Giv oss alla nåd att tänka på den stora räkenskapsdagen, då du skall låta det komma i ljuset, som var fördolt i mörkret, och skall uppenbara hjärtans uppsåt. På den dagen hjälp oss alla, milde Herre Gud! Amen.

2 Kapitlet.

Kyrkoböner. *)

1. Litanian. **)

Prästen: Evige, allsmäktige Gud!
Församlingen sjunger: Förbarma dig över oss!
Prästen: Herre! Hör vår bön!
Församlingen sjunger: Herre! Hör vår bön!
Prästen: Herre Gud Fader i himmelen!
Herre Guds Son, världens Frälsare!
Herre Gud, du Helige Ande!
Församlingen sjunger: Förbarma dig över oss!
Prästen: Var oss nådig!
Församlingen sjunger: Hjälp oss, milde Herre Gud!
Prästen: För alla synder,
För all villfarelse,
För allt ont,
För djävulens försåt och list,
För pest och hungersnöd,
För krig och blodsutgjutelse,
För uppror och tvedräkt,

*) Prästerskapet må efter eget val begagna det andra kapitlet, sadant detsamma är i det följande (sid. 94) intaget.

**) Litanian må i sin helhet av prästen läsas, där omständigheterna icke medgiva en responsorisk anordning av densamma.

För hagel och oväder,
För eld och vattunöd,
För ond bråddöd,
För den eviga döden

Församlingen sjunger: Bevara oss, milde Herre Gud!

Prästen:
Genom din heliga födelse,
Genom ditt kors och din död,
Genom din heliga uppståndelse och himmelsfärd,
I anfäktning och nöd,
I välgång och lycka,
I dödens stund,
På yttersta domen

Församlingen sjunger: Hjälp oss, milde Herre Gud!

Prästen:
Vi, arme syndare, bedja dig,
Att du värdes styra och beskärma din heliga, kristna kyrka,
Att du värdes bevara alla biskopar, lärare och åhörare i sann lära och heligt leverne,
Att du värdes avstyra falsk lära och all förförelse,
Att du värdes låta ljuset av ditt evangelium uppgå för de folk, som ännu äro fångna i blindhetens och dödens mörker,
Att du värdes återkalla alla villfarande och förförda,
Att du värdes förläna oss seger över våra andliga fiender,

Att du värdes sända trogna arbetare i din skörd.
Att du värdes med ordet giva din Ande och kraft,
Att du värdes hjälpa och trösta alla bedrövade och svårmodiga,

Församlingen sjunger: Hör oss, milde Herre Gud!

Att du värdes vara vårt fäderneslands värn och sköld och giva det nåd och ära,
Att du värdes giva alla konungar och folk frid och endräkt,

Prästen:

Att du värdes välsigna vår älskade konung, hela hans hus och dess anförvanter,
Att du värdes förläna din hjälp till rikets styrelse och försvar [och välsigna det nu församlade riksmötet],

Församlingen sjunger: Hör oss, milde Herre Gud!

Att du värdes välsigna våra hem och giva nåd till de unges fostran och tillväxt i din sanning och fruktan,
Att du värdes särskilt välsigna dem, som beredas till sin första nattvardsgång,
Att du värdes hjälpa och undsätta alla dem, som äro i nöd och fara,

Att du värdes bevara och hjälpa alla havande kvinnor och barnaföderskor,
Att du värdes vederkvicka och trösta alla sjuka,
Att du värdes förlossa alla oskyldiga fångar,

Prästen: Att du värdes försvara och försörja alla änkor och faderlösa, fattiga och förtryckta,
Att du värdes giva oss ett försonligt hjärta emot våra fiender och omvända dem,
Att du med dina heliga änglar värdes ledsaga och bevara alla vägfarande till lands eller vatten,
Att du värdes välsigna frukten på jorden, bergsbruken, sjöfarten och andra lovliga näringsmedel och förläna nåd att rätt bruka dem,
Att du värdes förbarma dig över alla människor,
Att du värdes nådigt höra oss,

Församlingen sjunger: Hör oss, milde Herre Gud!

Prästen: O, Jesu Kriste, Guds Son!

Församlingen sjunger: Förbarma dig över oss!

O, Guds Lamm, som borttager världens synder,
Fräls oss, milde Herre Gud!

Prästen och församlingen sjunga:
O, Guds Lamm, som borttager världens synder,
Hör oss, milde Herre Gud!
O, Guds Lamm, som borttager världens synder,
Giv oss din frid och välsignelse!

Prästen: Kriste! Hör vår bön!

Församlingen sjunger:
Herre! Förbarma dig över oss!
Kriste! Förbarma dig över oss!
Herre! Förbarma dig över oss!

Prästen:
Herre, handla icke med oss efter våra synder

Församlingen sjunger:
Och vedergäll oss icke efter våra missgärningar!

Prästen:
Herre, allsmäktige Gud, som hör de botfärdigas suckar och tröstar de bedrövade hjärtan: hör den bön, som vi uti vår nöd frambära, och hjälp oss, att allt det onda, som djävulen, världen och vårt eget kött tillfoga oss, må genom din Andes kraft varda förstört och till intet; på det att vi, frälsta från allt ont, må i din församling alltid tacka och lova dig; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

Eller:

Prästen: Se, Herre, i nåd till ditt folk!

Församlingen sjunger: Vi förtrösta på din godhet.

Prästen: Allsmäktige, evige Gud! Du, som genom din Helige Ande helgar och regerar hela kristenheten: hör den bön, som vi till dig frambära, och giv oss nådeligen, att din församling må i rätt tro tjäna dig; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

Eller:

Prästen: Förkasta oss icke ifrån ditt ansikte

Församlingen sjunger: Och tag icke din Helige Ande ifrån oss!

Prästen: O, Herre Gud, från vilken alla rättsinniga råd och rättfärdiga gärningar utgå: giv dina tjänare den frid, som världen icke kan giva, att våra hjärtan må vara undergivna dina heliga bud och att vi under ditt beskärm må föra ett fridsamt och stilla leverne; genom Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

Eller:

Prästen: Herre, hjälp ditt folk och välsigna ditt arv

Församlingen sjunger: Och föd dem och upphöj dem till evig tid!

Prästen: Allsmäktige Fader, evige Gud, himmelens och jordens Herre, du, som genom din försyn skickar och regerar allting väl: vi bedja dig, att du förlåter oss alla våra synder och nådeligen förlänar oss endräktighet och beständig frid, så att vi må leva i din fruktan och alltid prisa och ära ditt heliga namn; genom Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

2. Bön på adventssöndagen.

Herre Jesus Kristus! Vi tacka dig, att du, som kom till Israel, en rättfärdig och en hjälpare, än i dag med samma nåd kommer till din församling i ditt ord och i dina sakrament att predika evangelium för de fattiga, att läka de i hjärtat förkrossade, att förkunna de fångna frihet och de blinda syn. Giv oss genom din Helige Ande, att

vi med villiga hjärtan mottaga dig och med fröjd hylla dig såsom vår konung. Stärk oss till att frimodigt bekänna dig inför världen och förläna oss nåd, att vi med vaksamhet förvänta din sista tillkommelse, och att vi då må finnas redo att stå inför dig och med dig få ingå i din eviga glädje. Amen.

3. Bön på juldagen.

Barmhärtige Gud, kärleksrike Fader! Vi tacka och lova dig, att du så nådigt fullbordat ditt löftesord till fäderna och låtit din enfödde Son till vår frälsning och salighet bliva människa. Herre Jesus Kristus, dig vare evigt lov, att du, ehuru rik, blev fattig för vår skull, på det att vi genom din fattigdom skulle varda rika; att du har blivit vår broder, på det att vi med dig skulle bliva Guds barn. Låt dig nu också födas i våra hjärtan, och såsom du, fastän du är alla herrars Herre, har för vår skull blivit ett barn, så giv oss det rätta barnasinnet! Du Faderns härlighets återsken och hans väsens avbild, förnya oss efter din heliga bild! Du himmelska ljus, lys oss genom denna världens mörker! Du eviga liv, gör oss levande i dig! Du store fridsfurste, förläna oss din frid och behåll oss evigt i ditt rike, att vi må i din härlighet prisa och lova dig, du, som med Fadern och den Helige Ande lever och regerar i evighet. Amen.

4. Bön på nyårsdagen.

Evige, allsmäktige Gud, stor i nåd, oföränderlig i trohet! Du förbliver, såsom du är, och dina år hava ingen ända. Dig hembära vi på detta årets första dag vårt tack och lov för all barmhärtighet, som du under den förflutna tiden så rikligen bevisat oss. Vi bedja dig, att du allt framgent ville låta oss åtnjuta den välgärning, som du i Kristus Jesus, din Son, berett oss. Skapa med detta nya år i oss ett nytt hjärta! Lär oss att först söka ditt rike och din rättfärdighet, så skall allt, vad vi av jordiskt gott behöva, därjämte tillfalla oss. I ditt namn, Herre Jesus, vilja vi börja och fullborda allt vårt verk. Utbred din välsignelse över oss och över alla, som med oss åkalla ditt namn. Amen.

5. Bön efter passionspredikan.

Outsägligen stor, Herre Jesus, var din kärlek till oss, fallna människor, att du för vår skull blev människa samt led smälek, ångest, pina och död för oss syndare, som eljes hade måst evigt dö. Giv oss nåd, att vi alltid föra oss till sinnes och i tron mottaga denna dyra välgärning, och att vi därför lova dig tillika med Fadern och den Helige Ande, alltid föra ett kristligt leverne och i all nöd och motgång trösta oss därmed, att du är vår Frälsare, som förlossat

oss från dödens och djävulens våld och slutligen skall taga oss från denna mödosamma världen till dig i himmelen, där vi skola i evighet fullkomna ditt lov. Amen.

6. Bön på långfredagen.

Herre Jesus, du Guds Lamm, som borttager världens synder! Vi tacka dig för din stora kärlek till oss, arme syndare, att du för vår skull ödmjukade dig själv och vart lydig intill döden, ja, intill korsets död. Du bar vår krankhet och lade uppå dig vår sveda. Du tog näpsten på dig, på det att vi skulle hava frid och genom dina sår varda helade. Lovat vare därför ditt heliga namn! Rena nu oss från våra synder genom ditt blod och giv oss din frid! Hjälp oss genom din döds kraft att dö från synden och att taga vårt kors på oss och följa dig! Bevara oss i din gemenskap, på det att vi med alla dem, som övervunnit genom ditt blod, må omsider få evigt tacka och lova dig. Amen.

7. Bön på påskdagen.

Allsmäktige Gud, himmelske Fader! Inför dig komma vi med tack och lov, att du, som för våra synders skull utgav din enfödde Son, har för vår rättfärdiggörelses skull uppväckt honom och gjort honom till en segervinnare över synd och död. Herre Jesus, du livets furste, giv genom din He-

lige Ande, att vi i din uppståndelses kraft må uppstå och vandra i ett nytt leverne. Förläna oss det levande hoppets tröst! Kom till oss, såsom du kom till dina första lärjungar, och giv oss din frid! Behåll oss i denna frid intill änden och låt oss i dödens stund få förnimma, att du är uppståndelsen och livet. Gör omsider våra dödliga kroppar åter levande och din förhärligade lekamen lika, så att vi en gång med den segerfirande församlingen få sjunga: »Gud vare tack, som har givit oss segern genom vår Herre Jesus Kristus!» Amen.

8. Bön på Kristi himmelsfärdsdag.

Helige Frälsare! Du har fullbordat ditt stora återlösningsverk. Såsom evig konung har du satt dig vid Guds högra sida, och himmelens härskaror tillbedja dig. Även vi komma nu inför dig med tillbedjan, tack och lov, att du har återlöst oss åt Gud med ditt blod och banat oss vägen till himmelen. Men ännu äro vi gäster och främlingar på jorden; hjälp oss väl igenom denna tidens nöd! Verka hos oss ett himmelskt sinne, så att vi söka det, som är där ovan, och icke det, som är på jorden. Herre Jesus, du, som är din församlings huvud, uppfyll henne med din Andes rika gåvor och hjälp oss att med alla dina trogna en gång komma dit, där du är, och se din härlighet! Amen.

9. Bön på pingstdagen.

O Gud, vi tacka dig, att du på kristenhetens första pingstdag begåvat dina trognas hjärtan med din Helige Ande och därigenom grundat din kyrka på jorden. Vi tacka dig, att du har upptagit även oss i denna din församling, och att du givit oss ditt ord och dina sakrament, varigenom du i den Helige Andes kraft vill helga oss. Vi bedja dig, utgjut din Helige Ande över oss, över våra församlingar och våra hem! Kom, Helige Ande, uppliva våra kalla, tröga hjärtan, rena oss från synden, föröka vår tro och uppväck hos oss en brinnande kärlek till varandra, så att vi bevara Andens enhet genom fridens band. Sanningens Ande, led oss i din sanning och förläna oss allt, vad som tjänar till liv och gudaktighet, dig till ära och oss till salighet. Amen.

10. Bön på heliga trefaldighetssöndag.

Helige, treenige Gud! Vi tacka dig, att du i din nådefulla uppenbarelse har gjort dig känd för oss såsom vår Gud, genom dopet upptagit oss till dina nådebarn och fött oss på nytt till evigt liv. O, du vår Herres, Jesu Kristi, Fader, du eviga kärlek och barmhärtighet! Nåderike Frälsare, Herre Jesus Kristus, du vår visdom, vår rättfärdighet, vår helgelse och vår förlossning! Helige Ande, sanningens, barna-

skapets och bönens Ande! Dig, treenige Gud, lova, ära och tillbedja vi. Kom till oss och gör dig en boning i våra hjärtan! Verka i oss en sann tro och ett levande hopp och låt oss en gång med dina heliga änglar och alla utvalda få tillbedja, prisa och tjäna dig i din himmelska helgedom! Amen.

11. Bön på andra böndagen (reformationsfesten). *)

Himmelske Fader, vi frambära i dag inför dig vårt tack och lov, att du åter upptände för våra fäder det klara ljuset av ditt evangelium, och att du gav dina tjänare nåd att frimodigt bekänna din sanning. Vi tacka dig ock, att du allt hittills låtit oss få behålla ditt rena och klara ord, fastän vi för vår otacksamhets skull förtjänt att mista det. Vi bedja dig, bevara oss från allt missbruk av den evangeliska läran till självsvåld och falsk frihet! Avvärj nådeligen ifrån oss all villfarelse! Låt ditt ord och dina sakrament bevaras oförfalskade åt våra efterkommande! Giv ditt ords tjänare i våra dagar, liksom de första bekännarna, kraft och vishet till att rätt vittna om dig och att övervinna motståndarna till ditt evangelium! Låt din församling bliva alltmer endräktig i sanningen

*) På första böndagen (botdagen) förekommer icke någon särskild botbön, endast litanian.

och kärleken! Och var själv, o Gud, mot all fiendens makt värt värn och vapen, så att vi även på den onda dagen må i din kraft allting väl uträtta och bliva beständande, ditt stora namn till pris och ära. Amen.

12. Bön på tredje böndagen (missionsfesten). *)

Allsmäktige Gud, kärleksrike Fader! Du, som utgav din enfödde Son, att världen skulle varda salig genom honom, vi bedja dig, se i nåd och förbarmande till dem, som ännu sitta i mörkret och dödens skugga. Upptänd i våra hjärtan en brinnande kärlek till dig, att vi måtte i sanning nitälska för ditt rikes utbredande på jorden. O, du skördens Herre, sänd arbetare i din myckna skörd! Styrk och välsigna dina tjänare i deras verk! Låt ditt namn genom evangelium varda förhärligat utöver jordens krets och låt oss en gång tillsamman med den oräkneliga skaran av alla släkten, folk och tungomål evigt tjäna och lova dig i din härlighet! Amen.

13. Bön på fjärde böndagen (tacksägelsedagen).

Käre himmelske Fader, vi tacka dig av hjärtat för allt det goda, vi undfått av din

*) Denna bön kan ock användas vid särskilda missionsgudstjänster.

milda hand. Du har låtit ditt ord rikligen bo ibland oss, och du har även beskärt oss mycken timlig välsignelse. Herre, vi äro alltför ringa till all den barmhärtighet och trohet, du bevisat oss. Men vi bedja dig, att du än vidare ville vara oss nådig, giva oss allt, som är oss nödigt och hälsosamt, och förläna oss, att vi alltid förbliva ett folk, som under alla skiften förtröstar på din mäktiga hjälp, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

14. Allmän kyrkobön vid veckogudstjänster.

Allsmäktige och barmhärtige Gud! Förläna oss nåd, att vi genom ditt ord må dagligen tillväxa i din gemenskap och allt bättre lära känna och tillbedja dig i rätt tro och lydnad samt vakta oss för alla synder och villfarelser. Helga, o Gud, din församling, att hon må endräkteligen uppbyggas i trons kraft och alla goda gärningar. Led och bevara vår överhet och låt din välsignelse vila över alla stånd! Hjälp och hugsvala alla lidande, upprätta de fallna och återför de förvillade! Tänk icke på våra synder, utan låt för Jesu Kristi skull barmhärtighet vederfaras oss, på det att vi, styrkta och regerade av din nåd, måtte kunna väl fullborda vårt lopp och äntligen komma till din härlighet. Amen.

15. Bön för församlingens nattvardsungdom. *)

Store Gud, kärleksrike Fader! Du, som redan genom dopet till dina bekännare upptagit de barn, vilka nu beredas att första gången bliva gäster vid Jesu bord, giv, att de under denna sin beredelsetid lära rätt känna den nåd, som du i pånyttfödelsens bad har rikligen utgjutit över dem. Öppna, böj och rör deras hjärtan, att de i botfärdig tro tillägna sig denna salighet. Och när de en dag (i dag)**) inför dig och din församling själva avlägga sin trosbekännelse, giv då därtill din Helige Andes nåd, så att de värdigt undfå sin Frälsares nattvard och sedan intill änden stadigt framhärda i sin kristliga tros bekännelse och utövning; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

16. Bön för frukten på jorden.

Allsmäktige Gud, barmhärtige Fader, som för din godhets skull uppfyller landet med allehanda frukt, därav människor och djur hava sin föda: vi bedja dig, välsigna i nåd vårt kära fädernesland med korn och kärna! Förläna till jordens gröda tjänlig

*) Enär de ämnen, som bönerna n:r 15—17 avse, finnas intagna i *Allmänna kyrkobönen*, böra dessa böner icke användas vid högmässogudstjänsten.

) Den dag, då ungdomen konfirmeras, nyttjas orden: ***i dag;* eljes orden: ***en dag.***

väderlek och bevara henne för allehanda fördärv! Krön året med ditt goda! Bevara oss, o Gud, för ofruktsamma år, hunger och dyr tid och se till oss i barmhärtighet! Vi bekänna våra synder inför dig: var ditt folk nådig och övergiv oss icke, utan välsigna oss med allt det, som du förordnat till vårt uppehälle, och förläna oss nåd att rätt bruka det, ditt heliga namn till pris och ära; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

17. Bön för sjuka.

Allsvåldige, evige Gud, deras kraft, som äro svaga, och deras hälsa, som förtrösta på dig: vi bedja dig, att du värdes i mildhet se till de sjuka och nödlidande. Vänd deras elände dem till godo och skänk dem, om dig så behagar, deras hälsa åter! Men framför allt giv dem själens läkedom genom ditt heliga ord och hjälp dem att i åtanken av din Sons bittra lidande tåligt bära den börda, som du låtit komma över dem, och när stunden är inne, så förlossa dem från allt ont och fräls dem till ditt himmelska rike: genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

18. Tacksägelse efter slutat riksmöte.

(Att användas vid riksdagens avslutande.)

Evige Gud, himmelske Fader, stor i nåd och mäktig i gärningar! Vi tacka dig av

allt hjärta, att du i nåd och barmhärtighet har hållit din skyddande hand över det nu slutade allmänna riksmötet. För alla redliga avsikter, goda råd och nyttiga beslut prisa och lova vi dig allena. Vad av människor är felat eller försummat, det värdes du av nåd förlåta och upprätta! Vi bedja dig: bevara och välsigna dem, som varit församlade, och låt dem i frid återvända var och en till sin boning. Giv dem och oss alla nåd att vandra i din fruktan, på det att vi må erfara din kraftiga hjälp, och låt i vårt land ära bo, godhet och trohet mötas! Var med oss, Herre, såsom du varit med våra fäder, ditt heliga namn till pris och ära; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

19. Bön i krigstider.

Herre, allsmäktige Gud, evige Fader! Dig anropa vi; bönhör oss och bete oss din nåd! Förlåt oss, att vi på mångahanda sätt i synd missbrukat den fredens välsignelse, som du förlänat vårt land. Fräls oss ur all nöd, varmed kriget nu hotar. Beskydda, uppehåll och hjälp alla dem, som till fosterlandets försvar gå att möta farorna och döden. Utan din hjälp, Herre, förmår mänsklig visdom och makt intet. Du är allena den, som upphöjer de ringa och i stoftet nedslår de stolta. I ditt namn uppresa vi baneret; på ditt namn förtrösta

vi. Var oss biståndig, o, härarnas Gud, och förläna oss seger, att vi, frälsta ur våra fienders hand, må i fredens lugn hembära dig ett ostört lov för fredens frukter. Hör oss, milde Gud och Fader, för din Sons, vår Frälsares, skull. Amen.

20. Bön i fält.

Herre, härskarornas Gud, du, som icke övergiver dem, som förtrösta på dig, du är vår sköld och vår borg. Du har av ålder vårdat och beskärmat oss, ty vårt svärd och vår arm kunna icke hjälpa oss, men din högra hand behåller segern, och ingen kan stå emot din makt. Till dig står allt vårt hopp. Dig åkalla vi och bedja, att du icke ville straffa oss, såsom vi förtjänt, utan att du ville omgiva oss med ditt gudomliga hägn. Giv våra hjärtan enighet, lydaktighet och sannskyldigt mod i tron på dig och det dyrbara blod, som blev utgjutet för vår skull. Låt oss höra dig till, evad vi leva eller dö. Håll din hand över vårt kära fädernesland, att vi äter i frid och ro må tjäna dig i din sanna fruktan, i helighet och rättfärdighet; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

21. Bön i dyr tid och hungersnöd.

Allsmäktige och nådige Gud, som låter allt växa på jorden, människor och djur till

uppehälle och föda! Vi hava med våra synder avvänt ifrån oss din välsignelse, så att landet försmäktar av hunger. Herre, vår Gud, se till vår nöd! Lindra, o Herre, av nåd detta straff, att vi icke uppgivas och förtvivla. Giv oss tålamod och undergivenhet! Välsigna vårt ringa förråd! Välsigna åter jorden med fruktbarhet, giv tjänlig väderlek, skänk oss nödtorftigt uppehälle och förläna oss nåd att hädanefter alltid tacksamt och måttligt nyttja dina gåvor! Giv oss, med vårt dagliga bröd, tillika själens näring, på det att vi nu och i all evighet må lova dig: genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

22. Bön under smittosamma sjukdomar.

Evige, rättfärdige Gud! Inför dig nedfalla vi och bekänna med förkrossade hjärtan vår synd. Vi bekänna, att vi väl förtjänt den hemsökelse, vilken du nu genom svår och smittosam farsot låter övergå oss. Men vi anropa din miskund: o Herre, var oss nådig och skona oss! Handla icke med oss efter våra synder och vedergäll oss icke efter våra missgärningar! Fräls oss från den plåga, som nu ibland oss sprider förfäran, saknad och sorg. Lär oss att bära din tuktan i tålamod och att varje stund hålla oss redo att ställas inför ditt ansikte! Vi överlämna oss i dina händer, ty din

barmhärtighet är stor. Giv oss din Helige Andes nåd, att varken död eller liv må skilja oss från din kärlek, som är i Kristus Jesus, vår Herre. Amen.

23. Bön att nyttjas vid gudstjänst på sjön.

Herre, allsmäktige Gud, milde Fader i himmelen! Vi tacka och lova dig, som allt hittills så nådigt ledsagat oss över havets djup. Låt oss ock allt framgent få åtnjuta ditt faderliga beskärm! Du gör väg mitt i havet och en banad stig genom de oroliga vågorna. Ty jord och hav äro dina, och vindarna äro dina tjänare. Så förläna oss då efter din stora godhet en lyckosam färd! Herre Jesus Kristus, var hos oss, såsom du fordom var med dina lärjungar i skeppet, och låt oss skåda din mäktiga hjälp! Giv oss din Helige Ande, att vi må hålla oss fasta vid ditt ord och i all nöd och våda förtrösta på dig, du, som än i dag förmår näpsa vädret och havet, så att det varder stilla och lugnt. Och när du hulpit oss ur fara och fördärv, så uppväck oss att av hjärtat tacka dig och troget vandra i dina bud! Då vi omsider skola skiljas härifrån, så för oss genom en salig död från denna världens brusande hav till den rätta glädjestranden! Amen.

24. Förbön för sjöfarande.

Himmelske Fader, vi bedja dig för dem, som färdas på det osäkra havet, att du ville omfatta dem med ditt mäktiga beskydd samt förläna dem framgång i alla deras lovliga företag. Giv dem nåd att i rättsinnig tro hålla sig till dig och bevara dem, att de icke falla i de svåra frestelser, som medfölja deras kall. Låt dem i all nöd förnimma, att de hava en Gud och Fader, som tänker på dem, och förläna dem nåd att i farans stund anbefalla sina själar i dina händer. Herre Jesus Kristus, du, som kan näpsa stormen, så att den tystnar, och de brusande vågorna, så att de lägga sig ned, visa dem, som ur djupen ropa till dig, att du hörer bön, och rädda dem; men näps ock begärelsernas stormar i deras, såsom ock i våra egna bröst, och för oss slutligen alla till den enda säkra hamnen! Amen.

25. Förbön för fiskare.

Barmhärtige Gud, himmelske Fader, du, som mättar allt levande och för din Sons skull giver oss, arme syndare, vårt dagliga bröd, välsigna ock deras hantering, som ute på havet söka sin och de sinas bärgning. Du har låtit din käre Son här på jorden utvälja fattiga fiskare till sina apostlar: giv nåd, att också de, som lägga ut

från dessa stränder, må söka efter att bliva och vara hans lärjungar. Bevara dem för farlighet och allt ont; och när de utur djupets nöd ropa till dig, hör då, Herre, deras bön! Hjälp, att de alltid hava för ögonen, huru snart det kan vara lyktat med dem. Led dem efter ditt råd, på det att de för din faderliga vård må tacka och prisa ditt heliga namn; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

26. Bön att nyttjas i de församlingar, inom vilka bergverk äro belägna.

Vi tacka dig, barmhärtige Gud, för de håvor, som du på denna ort låter oss upphämta ur jordens innandömen. Vi bedja dig, att du värdes välsigna och bevara dessa dina håvor och förläna oss nåd att med tacksamhet till ditt namns ära bruka dem. Giv dem, som vårda dessa bergverk, visdom och kraft att väl uträtta det, som åligger dem. Bevara för skada och farlighet dem, som arbeta i de djupa jordens rum, och uppväck dem att alltid befalla sig i dina händer! Gör dem även angelägna att med all flit söka och upphämta ur ditt ords rika gruvor de skatter, som göra oss rika inför dig. Hör oss, Herre, vår Gud, och håll oss alla redo att möta dig, huru och när det må behaga dig att kalla oss från denna mödosamma och far-

liga värld: genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

27. Bön vid läggandet av grundsten till ny kyrka.

Allsmäktige, nådefulle Gud! Värdes förläna din välsignelse till det verk, som vi nu här till din ära begynt, och låt på denna grundval en helgedom höja sig, där din menighet kan samlas att tillbedja dig, och där hon kan varda bespisad med ditt levande ord och dina nåderika sakrament. Tag alla dem, som skola här arbeta, i ditt nådiga beskydd och giv dem ett gudfruktigt sinne, att de må förrätta sin gärning på ett dig välbehagligt sätt. Låt verkets fortgång ej förhindras genom någon ofärd! Men såsom vi bedja dig, Herre, om bistånd vid detta jordiska tempels byggande, så anropa vi dig ännu mer därom, att du värdes själv uppbygga din församling till ett andligt hus, till ett heligt prästerskap till att offra dig andliga offer, som äro dig välbehagliga, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

28. Bön i församling, där kyrkobygge förehaves.

O, Herre Jesus Kristus, du, som har grundat och ännu genom dina tjänare upp-

bygger ditt andliga Sion! Se i nåd till det arbete, som vi här förehava, då vi uppbygga en helgedom, där dina återlösta vilja församlas att höra ditt ord och varda delaktiga av dina heliga sakrament samt tillbedja och lova ditt heliga namn. Främja du våra händers verk; ty om du icke bygger huset, så arbeta de fåfängt, som därpå bygga. Bevara för skada och farlighet alla dem, som här äro sysselsatta. Förläna din församling enig håg och vilja och giv framför allt, att din Helige Andes tempel må varda uppbyggt och befästat i våra hjärtan. Amen.

29. Bön att nyttjas vid hälsobrunnar.

Himmelske Fader, vår hälsas Gud! Du, som låter läkedom uppvälla ur jorden, på det du skall varda prisad i dina under! Se i förbarmande till oss, som här på denna ort söka varda helade från vår krankhet. Tänk icke på våra överträdelser, utan förlåt oss våra synder! Herre Jesus, du, som botade allehanda krankhet, bevisa även på oss din härliga makt, så att vi, om så är din vilja, varda helbrägda. Men evad du skickar hälsa eller sjukdom, liv eller död, så låt allt lända till din ära! Bliv, Herre Jesus, i oss en levande hälsokälla med springande vatten till evigt liv och församla oss omsider till den staden, där ingen

död skall vara mer, icke heller gråt, icke heller rop, icke heller värk, ty det första har gått till ända.

Hela oss, Herre, så varda vi helade. Hjälp du oss, så varda vi hulpne. Amen.

2 Kapitlet.

Kyrkoböner.

1. Litanian.

Prästen: Evige, allsmäktige Gud!
Församlingen sjunger: Förbarma dig över oss!
Prästen: Herre! Hör vår bön!
Församlingen sjunger: Herre! Hör vår bön!
Prästen: Herre Gud Fader i himmelen!
Herre Guds Son, världens Frälsare!
Herre Gud, du Helige Ande!
Församlingen sjunger: Förbarma dig över oss!
Prästen: Var oss nådig!
Församlingen sjunger: Hjälp oss, milde Herre Gud!
Prästen: För alla synder,
För all villfarelse,
För allt ont,
För djävulens försåt och list,
För pest och hungersnöd,
För krig och blodsutgjutelse,
För uppror och tvedräkt,
För hagel och oväder,
För eld och vattunöd,

För ond bråddöd,
För den eviga döden

Församlingen sjunger: Bevara oss, milde Herre Gud!

Prästen:
Genom din heliga födelse,
Genom ditt kors och din död,
Genom din heliga uppståndelse och himmelsfärd,
I anfäktning och nöd,
I välgång och lycka,
I dödens stund,
På yttersta domen

Församlingen sjunger: Hjälp oss, milde Herre Gud!

Prästen:
Vi, arme syndare, bedja dig,
Att du värdes styra och beskärma din heliga, kristna kyrka,
Att du värdes bevara alla biskopar, lärare och åhörare i sann lära och heligt leverne,
Att du värdes avstyra falsk lära och all förförelse,
Att du värdes låta ljuset av ditt evangelium uppgå för de folk, som ännu äro fångna i blindhetens och dödens mörker,
Att du värdes återkalla alla villfarande och förförda,
Att du värdes förläna oss seger över våra andliga fiender,

Att du värdes sända trogna arbetare i din skörd,
Att du värdes med ordet giva din Ande och kraft,
Att du värdes hjälpa och trösta alla bedrövade och svårmodiga,

Församlingen sjunger: Hör oss, milde Herre Gud!

Att du värdes vara vårt fäderneslands värn och sköld och giva det nåd och ära,
Att du värdes giva alla konungar och folk frid och endräkt,

Prästen:

Att du värdes välsigna vår älskade konung, hela hans hus och dess anförvanter,
Att du värdes förläna din hjälp till rikets styrelse och försvar [och välsigna det nu församlade riksmötet],

Församlingen sjunger: Hör oss, milde Herre Gud!

Att du värdes välsigna våra hem och giva nåd till de unges fostran och tillväxt i din sanning och fruktan,
Att du värdes särskilt välsigna dem, som beredas till sin första nattvardsgång,
Att du värdes hjälpa och undsätta alla dem, som äro i nöd och fara,

Att du värdes bevara och hjälpa alla havande kvinnor och barnaföderskor,
Att du värdes vederkvicka och trösta alla sjuka,
Att du värdes förlossa alla oskyldiga fångar,

Prästen:

Att du värdes försvara och försörja alla änkor och faderlösa, fattiga och förtryckta,
Att du värdes giva oss ett försonligt hjärta emot våra fiender och omvända dem,
Att du med dina heliga änglar värdes ledsaga och bevara alla vägfarande till lands eller vatten,
Att du värdes välsigna frukten på jorden, bergsbruken, sjöfarten och andra lovliga näringsmedel och förläna nåd att rätt bruka dem,
Att du värdes förbarma dig över alla människor,
Att du värdes nådigt höra oss,

Församlingen sjunger: Hör oss, milde Herre Gud!

Prästen: O, Jesu Kriste, Guds Son!

Församlingen sjunger: Förbarma dig över oss!

O, Guds Lamm, som borttager världens synder,
Fräls oss, milde Herre Gud!

Prästen och församlingen sjunga:
O, Guds Lamm, som borttager världens synder,
Hör oss, milde Herre Gud!
O, Guds Lamm, som borttager världens synder,
Giv oss din frid och välsignelse!

Prästen:
Kriste! Hör vår bön!

Församlingen sjunger:
Herre! Förbarma dig över oss!
Kriste! Förbarma dig över oss!
Herre! Förbarma dig över oss!

Prästen:
Herre, handla icke med oss efter våra synder

Församlingen sjunger:
Och vedergäll oss icke efter våra missgärningar!

Prästen:
Herre, allsmäktige Gud, som hör de botfärdigas suckar och tröstar de bedrövade hjärtan: hör den bön, som vi uti vår nöd frambära, och hjälp oss, att allt det onda, som djävulen, världen och vår eget kött tillfoga oss, må genom din Andes kraft varda förstört och till intet; på det att vi, frälsta från allt ont, må i din församling alltid tacka och lova dig; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

Eller:

Prästen: Se, Herre, i nåd till ditt folk!

Församlingen sjunger: Vi förtrösta på din godhet.

Prästen: Allsmäktige, evige Gud! Du, som genom din Helige Ande helgar och regerar hela kristenheten: hör den bön, som vi till dig frambära, och giv oss nädeligen, att din församling må i rätt tro tjäna dig; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

Eller:

Prästen: Förkasta oss icke ifrån ditt ansikte

Församlingen sjunger: Och tag icke din Helige Ande ifrån oss!

Prästen: O, Herre Gud, från vilken alla rättsinniga råd och rättfärdiga gärningar utgå: giv dina tjänare den frid, som världen icke kan giva, att våra hjärtan må vara undergivna dina heliga bud och att vi under ditt beskärm må föra ett fridsamt och stilla leverne; genom Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

Eller:

Prästen: Herre, hjälp ditt folk och välsigna ditt arv

Församlingen sjunger: Och föd dem och upphöj dem till evig tid!

Prästen: Allsmäktige Fader, evige Gud, himmelens och jordens Herre, du, som genom din försyn skickar och regerar allting väl: vi bedja dig, att du förlåter oss alla våra synder och nådeligen förlänar oss endräktighet och beständig frid, så att vi må leva i din fruktan och alltid prisa och ära ditt heliga namn: genom Jesus Kristus, vår Herre.

Församlingen sjunger: Amen.

2. Bön på adventssöndagen.

Herre Jesus Kristus, levande Guds Son, du, som kom till Israel, en rättfärdig och en hjälpare, och ännu så kommer till din församling i ordet och de heliga sakramenten! Vi tacka dig av allt hjärta för denna din nåd och bedja: Låt portarna göras vida och dörrarna i världen höga, att du, ärans konung, må draga därin. Kom ock till oss, o Herre! Kom med ett nådeligt Herrens år! Kom att förkunna de fattiga evangelium, att läka de förkrossade hjärtan, att predika de fångna frihet och de blinda syn och de sönderslagna förlossning! Bered våra hjärtan för dig, så att vi alltid med tack och

lov må framträda inför ditt heliga ansikte och uppstämma: Hosianna, Davids Son, välsignad vare han, som kommer i Herrens namn! Förläna oss din Helige Andes nåd, att vi må finnas fasta och frimodiga att bekänna dig inför världen, beredda och villiga att tjäna dig i helighet och rättfärdighet i alla våra livsdagar och städse redebogna att göra och lida allt, giva och försaka allt för att främja ditt rike på jorden. Förunna oss ock, Herre Jesus, den nåden, att vi i din sista tillkommelse må få ingå i det rike, som är tillrett åt de trogna från världens begynnelse; på det att vi må evigt tacka, prisa och lova dig, vår trofaste Återlösare, tillika med Fadern och den Helige Ande. Amen.

3. Bön på juldagen.

Barmhärtige, allsmäktige och kärleksrike Fader! Vi tacka och lova dig av allt hjärta, att du så nådeligen har uppfyllt ditt löfte om det fallna människosläktets återlösning och i denna dag låtit oss födas Frälsaren, som är Kristus, Herren i Davids stad. Vår själ prisar dig storligen och vår ande fröjdar sig i dig, vår Frälsare, ty du har sett till vår ringhet och aktat oss värdiga att skåda, vad ock änglarna lyster se, den stora gudaktighetens hemlighet, att Gud är uppenbarad i köttet, att sann Gud är vorden sann människa. O, Herre Jesus

Kristus! Dig vare lov, ära och pris evinnerligen, som så outsägligen har älskat oss, att du låtit dig födas i världen för att frälsa oss, arme syndare, från evig död: att du har förnedrat dig, på det att vi skulle varda upphöjda: att du blivit vår broder, på det att vi skulle bliva Guds arvingar och dina medarvingar. Kom nu ock, Herre Jesus, och låt dig födas i våra hjärtan och uppfyll dem med dina himmelska håvor! Du alla herrars Herre, som för vår skull blivit ett barn, giv oss det rätta barnasinnet! Du, som är Faderns härlighets sken och hans väsendes rätta avbild, förnya oss till hans kunskap och avbild, som har skapat oss. Du, som själv är ljuset, lys oss genom världens mörker! Du, som är livet, giv, att vi må hava liv i dig! Himmelske fridsfurste, förläna oss din frid och behåll oss evigt i ditt rike, att vi i din härlighet med de himmelska härskarorna må prisa och lova dig, du, som med Fadern och den Helige Ande lever och regerar i evighet. Amen.

4. Bön på nyårsdagen.

Evige, allsvåldige Gud, stor i trohet, oföränderlig i nåd! Du bliver, såsom du är, och dina år hava ingen ända. Du är vår Fader och vår förlossare: av ålder är det ditt namn. Du sände din enfödde Son i världen och gav honom namnet Frälsare.

I detta heliga namn flyr vi nu på årets första dag till dig med lov och tacksägelse, med bekännelse och bön. Lov och tacksägelse vare dig, Herre Jesus, som ock under det förflutna året på oss bevisat ditt nådefulla namns kraft och välsignelse. Vare du även nu och framgent vår Jesus! Se, vi längta efter den nya skapelse, där du vill göra allting nytt. O, så skapa i oss med detta nya år ett nytt hjärta! Giv oss en ny viss anda, så att allt det gamla förgår och allt förtages, som står dig emot. Låt oss främst söka ditt rike och din rättfärdighet, förvissade därom, att då faller oss ock allt det till, som oss i timlig mätto är nödigt. I din bok voro alla våra dagar skrivna, då den förste av dem ännu icke var kommen. I dina händer överlämna vi oss med kropp och själ och allt, vad vi äro och äga. Hjälp oss, Herre Jesus, och hör oss för ditt namns skull! Amen.

5. Bön efter passionspredikan.

Outsägligen stor, Herre Jesus Kristus, var din kärlek till det fallna människosläktet, att du blivit människa för vår skull och har lidit smälek, ångest, pina och död för oss syndare, som annars skulle evigt dö. Giv oss nåd, att vi alltid föra oss till sinnes och med tron anamma denna dyra välgärning, såsom ock därför lova dig med Fadern och den Helige Ande, föra ett

kristligt leverne samt i all nöd och motgång trösta oss därmed, att du, Herre Jesus, är vår Frälsare, som har förlossat oss från döden, djävulen och helvetet och slutligen skall frälsa oss ifrån denna mödosamma världen och taga oss till dig i den himmelska fröjden, där vi skola fullkomna ditt lov i all evighet. Amen.

6. Bön på långfredagen.

O, Jesus Kristus, vår Herre och vår Gud! Du, som efter Faderns betänkta råd och försyn var utgiven! Vi tacka dig för din stora kärlek, din outsägliga trohet emot oss, arme syndare, att du för vår skull ödmjukade dig själv och vart lydig intill döden, ja, intill korsets död. Vi tacka dig för din outgrundliga barmhärtighet, som förmådde dig att bära vår krankhet och lägga uppå dig vår sveda, att taga näpsten på dig, på det att vi skulle hava frid och genom dina sår varda helade. O, Guds Lamm, som borttager världens synder, låt din kärleks översvinneliga kraft förtaga all otros motstånd och tvekan ur vår själ! Du kallar alla arbetande och betungade till dig. Vi komma uppå ditt ord, Herre Jesus. Vi fly med alla våra synder till ditt kors. Vi falla till dess fot: låt oss där få vila! Låt blodet, som där flyter, gjuta tröst och frid i våra själar! Du trogne överstepräst, som har berett oss

frihet till att ingå i det heliga genom ditt blod, hjälp oss, att vi må framgå med ett sannskyldigt hjärta, i en fullkomlig tro och hålla hoppets bekännelse ovikeligen. Låt oss dagligen genom din döds kraft dö synden! Giv oss nåd att såsom dina rätta lärjungar taga korset på oss och följa dig! O, Herre Jesus Kristus, låt oss i all strid och vedermöda förnimma din hugsvalelse och frid! Hjälp oss att aldrig förlora dig ur vårt hjärta, på det att vi, evigt med dig förenade, må i din himmel blanda vårt lov med deras, som hava övervunnit genom ditt blod. Amen.

7. Bön på påskdagen.

Allsmäktige Gud, himmelske Fader! Över din Sons, vår Frälsares, Jesu Kristi, segerrika uppståndelse fröjda sig alla kristtrogna människor på jorden med de heliga änglarna i himmelen. Ty tacka vi dig, evige Fader, av allt hjärta, att du nu genom din härlighet har åter gjort levande och från de döda uppväckt denne din älskelige Son, som av ditt betänkta råd och försyn var utgiven. Värdes av din faderliga barmhärtighet låta samma din nådevälgärning alltmera komma oss till godo! O, Herre Jesus Kristus, du livets furste, som har blottat mörkrets väldigheter och vunnit över dem en härlig seger genom

dig själv; gör ock genom din Ande denna din seger kraftig och levande i allas våra själar! Såsom du är utgiven för våra synders skull och uppväckt för vår rättfärdighets skull, så giv oss ock nåd att i din döds och uppståndelses kraft dö synden och leva rättfärdigheten! Ingjut i oss ditt liv, på det att vi må leva icke oss själva, utan dig, som är för oss död och uppstånden. Låt oss under all nöd och svaghet i våra hjärtan förnimma din uppståndelses kraft! När korset trycker, när synderna anklaga och mörkret vill omvärva oss: kom då, Herre Jesus, och uppenbara dig för oss i ditt himmelska ljus, hugsvala oss med din umgängelse och giv oss din frid! Behåll oss i den friden intill änden och tillsäg oss i dödens stund, att du är uppståndelsen och livet, att du var död och är levande från evighet till evighet och har nyckarna till helvetet och döden. Låt omsider på din stora tillkommelses dag våra kroppar varda levande gjorda i dig och lika din förklarade lekamen. Och giv oss så den eviga påskafröjden, där döden är uppsvulgen i segern och vi inför dig, med alla dina utkorade helgon i den triumferande församlingen, utan återvändo skola sjunga: Gudi vare tack, som har givit oss segern genom vår Herre Jesus Kristus! Amen.

8. Bön på Kristi himmelsfärdsdag.

Helige Frälsare, Herre Jesus Kristus! Fullkomnat är ditt stora återlösningsverk på jorden. I ditt eviga rike är du ingången. Himmelska härskaror sjunga ditt lov. Låt ock ditt återlösta folk prisa och tillbedja dig! Herre Jesus, vi tacka dig av allt hjärta för din kärlek, för allt, vad du under din vandring här på jorden gjort och lidit för att bana oss vägen till himmelen. Du är upphöjd över alla himlar: se i nåd till oss, som ännu äro främlingar på jorden. Du är upphöjd på din härlighets tron: drag oss alla till dig och ditt rike. Du är satt församlingen till ett huvud: giv henne genom din Ande dina gåvor, på det att du må uppfylla allt i alla. Du har lovat att vara när dina trogna alla dagar intill världens ände. Milde förbarmare, fullborda uppå oss detta ditt löfte! Var när oss i livet, var när oss i döden! Och när du i ditt majestät kommer till att döma jordens krets med rättfärdighet, låt oss ibland din Faders välsignade få ingå i det eviga rike, som du har berett oss, att där vara hos dig, glädjas av din härlighet och sjunga ditt lov. Amen.

9. Bön på pingstdagen.

O Gud, som på kristenhetens första pingstdag så nådeligen och rikligen har begåvat dina trognas hjärtan med din He-

lige Ande och därmed stiftat din heliga kyrka på jorden: utgjut denna din Ande också över oss och över all världen! Tänk uppå ditt folk och vederkvick din arvedel! Kom, Helige Ande, och ställ de trognas församling i helig prydning fram för hennes Herre! Utrusta henne allt framgent med dina mångfaldiga gåvor, att ock vi må med nya tungor prisa och förkunna de stora och dråpliga Guds gärningar, som äro skedda genom Jesus Kristus. O, du nådens Ande, som verkar allt i alla efter ditt goda behag: uppfyll våra hjärtan med all andlig välsignelse! Besegla i oss Faderns kärlek, Jesu Kristi nåd, syndernas förlåtelse och alla Guds trösteliga tillsägelser, som äro ja och amen i Kristus Jesus, att de ock må vara ja och amen i våra hjärtan. Låt oss därmed undfå det rätta barnasinnet och varda så till sinnes, som ock Jesus Kristus var, uppfyllda med all rättfärdighetens frukt. Förena våra hjärtan med fridens band, att vi i saktmodighet och endräkt må sammanleva med varandra, den ene uddragande den andre i kärleken. Giv oss tålamod i korsets och hemsökelsens tid och ståndaktighet intill änden! Trösta oss i all nöd och bedrövelse och förvandla vår ångest i glädje! Uppväck våra hjärtan till samskyldig bön och åkallan, att vi utan all tvekan må upplyfta heliga händer till Gud; och då vi icke veta, vad vi skola

bedja, såsom sig bör, så mana du gott för oss med outsäglig suckan! Styrk de svaga, upprätta de fallna, återför de vilsefarande och uppehåll oss alla med din mäktiga hjälp! Kom, Helige Ande, var vårt ljus i mörkret, vår hälsa i livet, vår tröst i döden och för oss omsider in i den eviga härligheten, där vi i all evighet med himmelska tungor skola lova och prisa dig samt Fadern och hans Son, vår Frälsare. Amen.

10. Bön på heliga trefaldighetssöndag.

Helige, treenige Gud! Vi prisa, tacka och tillbedja dig, du, som i din nådefulla uppenbarelse gjort dig känd för oss, sådan du är i din eviga Gudom, och genom dopet i ditt treeniga namn upptagit oss till dina nådebarn och låtit oss födas på nytt till evigt liv. O, du vår Herres, Jesu Kristi, Fader, du eviga kärlek och barmhärtighet! Högtlovad och välsignad vare du i evighet, du, som är den rätte Fadern över allt, vad Fader heter i himmelen och på jorden. O, du milderike Frälsare, Faderns enfödde Son, Herre Jesus Kristus, du vår visdom och rättfärdighet, vår helgelse och förlossning! Dig vare evigt pris och ära och lov och tack, att du för vår skull blivit människa och är för våra synders skull utgiven och för vår rättfärdighets skull uppväckt. O, du Helige Ande, Faderns och Sonens Ande,

sanningens, barnaskapets och bönens Ande. vår tröst och frid, vår fröjd och starkhet! Dig lova, ära och tacka vi för all den nåd, varigenom du omskapar, styrer och bevarar de kristtrognas hjärtan. Treenige Gud, kom till oss och gör dig en boning i våra hjärtan! Verka i oss genom nya födelsens nåd en fast tro och ett levande hopp, att vi må älska dig över allt, hålla oss till ditt ord och vandra i din sanning. Låt oss en gång få fullkomna lovet och med dina Serafim och alla saligas andar inför din tron uppstämma den eviga lovsången: Helig, Helig, Helig, Herre Gud Sebaot! Amen. lov och ära och vishet och tack och pris och kraft och starkhet vare vår Gud ifrån evighet till evighet! Amen.

11. Bön efter katekespredikan.

Allsmäktige och barmhärtige Gud! Förläna oss nåd, att vi genom ditt ord må dagligen tillväxa i din kunskap och därigenom allt bättre lära tjäna och tillbedja dig i en rätt tro och lydnad samt vakta oss för alla synder och villfarelser. Helga, o Gud, din församling; styrk och uppehåll henne; låt henne allt mer och mer tilltaga, att hon här i en sann gudaktighet må dyrka, tjäna, tacka och lova dig och sedan fullkomna ditt lov i evighet; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

12. Bön för de barn, som beredas att första gången begå Herrens heliga nattvard.

Store Gud, kärleksrike Fader! Du, som redan genom dopet till dina bekännare upptagit de barn, vilka nu beredas att första gången begå den heliga nattvarden, giv, att de under denna sin beredelsetid lära rätt känna den nåd, vilken du i nya födelsens bad har rikligen utgjutit över dem. Öppna och rör deras hjärtan, att de i botfärdighet och tro anamma denna din salighet. Och när de en dag (i dag) *) inför dig och din församling själva avlägga sin trosbekännelse, giv då därtill din Helige Andes nåd i deras själar, så att de bliva värdiga gäster vid Jesu bord och sedan allt intill änden stadigt framhärda i sin kristliga tros bekännelse och utövning; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

13. Bön för frukten på jorden.

Allsmäktige Gud, barmhärtige Fader, som för din godhets skull uppfyller landet med allehanda frukt, därav människor och djur hava sin föda: vi bedja dig, att du av

*) Den dag, då barnen konfirmeras, nyttjas orden: *i dag;* eljes orden: *en dag.*

din faderliga barmhärtighet ville nådeligen välsigna vårt kära fädernesland med korn och kärna. Förläna till jordens gröda tjänlig väderlek och bevara henne för allehanda fördärv! Krön året med ditt goda! Bevara oss, o Gud, för ofruktsamma år, hunger och dyr tid och se till oss i barmhärtighet! Vi bekänna våra synder inför dig: var ditt folk nådig och övergiv oss icke, utan välsigna oss med allt det, som du har förordnat till vårt uppehälle, och förläna oss nåd att rätt bruka det, ditt heliga namn till pris och ära; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

14. Bön för sjuka.

Allsvåldige, evige Gud, deras kraft, som äro svaga, och deras hälsa, som förtrösta på dig: vi bedja dig, att du värdes se mildeligen till de sjuka och nödlidande, för vilka vi nu anropa din mäktiga hjälp. Vänd deras elände dem till godo och skänk dem, om dig så behagar, deras hälsa åter! Men framför allt giv dem själens läkedom genom ditt heliga ord och hjälp dem att i åtanken av din Sons bittra lidande tåligt bära den börda, som du låtit komma över dem; och när stunden är inne, så förlossa dem från allt ont och fräls dem till ditt himmelska rike; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

15. Tacksägelse för tillfrisknade.

Barmhärtige Gud, du, som är Herre över livet och döden: vi tacka dig, att du av din stora barmhärtighet har låtit dem bliva vid liv, som du hemsökte med sjukdom. Förläna dem din Helige Ande, att de till sin eviga salighet må använda den nådetid, som du förunnar dem, och i en rätt tacksamhet för denna din välgärning prisa och lova ditt heliga namn; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

16. Bön för riksdagen.

För det nu varande allmänna riksmötet bedja vi dig, himmelske Fader, att du därtill ville giva din välsignelse, att alla saker må utföras i god enighet, sämja och kärlek, ditt namn till pris och ära, vår älskade överhet och fäderneslandet till välfärd, frid och lycksalighet, och att du ville bevara oss alla ifrån olycka och fördärv. O Gud, hör nådeligen din församlings bön! Amen.

17. Tacksägelse efter slutat riksmöte.

Evige Gud, himmelske Fader, stor i nåd och mäktig i gärningar! Vi tacka dig av allt hjärta, att du i nåd och barmhärtighet har hållit din skyddande hand över det nu

slutade allmänna riksmötet. För alla redliga avsikter, goda råd och nyttiga beslut prisa och lova vi dig allena. Vad av människor är felat eller försummat, det värdes du av nåd förlåta och upprätta! Vi bedja dig: bevara och uppehåll vid hälsa och krafter dem, som varit församlade, och låt dem finna trevnad och frid, var och en i den boning, dit han återvänder. Låt oss alla vandra i din fruktan, på det att vi må erfara din kraftiga hjälp, och låt i vårt land ära bo, godhet och trohet mötas! Var med oss, Herre, såsom du har varit med våra fäder, ditt heliga namn till pris och ära; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

18. Bön för allmänt kyrkomöte.

Barmhärtige Gud, käre himmelske Fader, som genom din Son, Jesus Kristus, upprättat din kyrka på jorden och även bland vårt folk nådeligen uppehåller henne! Vi bedja dig, att du måtte giva dem, som nu äro församlade för att överlägga om kyrkans angelägenheter, din välsignelse och uppfylla dem med din visdoms och fruktans, din nåds och starkhets, din frids och kärleks Ande, så att alla deras rådslag må lända till din ära och till ditt rikes uppbyggande ibland oss. O Gud, hör nådeligen din församlings bön! Amen.

19. Missionsbön.

Allsmäktige Gud, kärleksrike Fader! Du, som utgav din enfödde Son, på det att världen skulle varda salig genom honom, vi bedja dig, se i nåd och förbarmande till dem, som ännu sitta i mörker och dödens skugga! Upptänd i våra hjärtan en brinnande kärlek till dig, att vi mätte enligt din vilja i sanning nitälska för hedningarnas omvändelse. O, du sädens Herre, sänd arbetare i din myckna säd! Styrk och välsigna alla dem, som troget verka för ditt rikes utbredande. Låt evangelii ljus snarligen upplysa hela jordens krets, att ditt namn må varda förhärligat från solens uppgång allt intill nedergången, och giv oss, att vi, tillsamman med den oräkneliga skaran av alla hedningar och släkten och folk och tungomål, må i den stora härligheten evigt tacka och lova dig. Hör vår bön för Jesu Kristi skull! Amen.

20. Bön i krigstider.

Herre, allsmäktige Gud, evige Fader! Dig anropa vi; bönhör oss och bete oss din nåd! Förlåt oss, att vi på mångahanda sätt i synd missbrukat den fredens välsignelse, som du förlänat vårt land. Fräls oss ur all nöd, varmed kriget nu hotar. Beskydda, uppehåll och hjälp alla dem, som till fosterlandets försvar gå att möta farorna

och döden. Utan din hjälp, Herre, förmår mänsklig visdom och makt intet. Du är allena den, som i höjden uppsätter den ringa och i stoftet nedslår den stolte. I ditt namn uppresa vi baneret. På ditt namn förtrösta vi. Var oss biståndig, o. härarnas Gud, och förläna oss segern, att vi, frälsta ur våra fienders hand, må i fredens lugn hembära dig ett ostört lov för fredens frukter. Hör oss, milde Gud och Fader, för din Sons, vår Frälsares, skull. Amen.

21. En annan.

Himmelske fridsfurste, Herre Jesus Kristus, som har förvärvat oss den andeliga friden, för vilken dig med Fadern och den Helige Ande vare lov i evighet! Du har ock härtill givit oss den lekamliga friden, vilken stora välgärning vi icke alltid hava upptagit rätt, utan ofta i vår säkerhet missbrukat. Därför har du med rätta hemsökt oss med ofred och krig. Förlåt oss, Herre, vår otacksamhet och alla våra synder! Avvänd ifrån oss krigets fasa och förödelse! Förbarma dig över oss, dina nödställda barn! Du är nödhjälparen: fräls oss från all vår nöd! Hör vår bön och se till oss i barmhärtighet! Giv oss frid i våra dagar, på det att vi här må ostörda tjäna dig i en sann fruktan och sedan efter detta livet lova och prisa dig utan ände i den eviga fridens boningar. Amen.

22. Bön i fält.

O, du store härskarornas Gud, du, som icke övergiver dem, som förtrösta på dig! Du är vår sköld och vår borg: du har av ålder beskärmat ditt folk, ty vårt svärd och vår arm kunna icke hjälpa oss, men din högra hand behåller segern, och ingen kan stå emot din makt. Till dig står allt vårt hopp, och till dig är vår bön för din Sons, Jesu Kristi, skull, att du icke ville straffa oss, avfälliga barn, såsom vi med våra synder hava förtjänt, utan att du ville omgiva oss med ditt gudomliga hägn. Giv våra hjärtan samdräktighet, lydaktighet och mod och styrk oss med din Helige Ande! Är det så din vilja, att ock vårt blod skall varda spillt, så låt det ske i tron på det allena oskyldiga blod, som blev utgjutet för vår skull, och låt oss i din Helige Andes hugsvalelse, evad vi leva eller dö, höra dig allena till! Beskydda och bevara vårt kära fädernesland, att landets barn med frid och ro må tjäna dig i en sann fruktan i helighet och rättfärdighet och lova och prisa ditt heliga namn: genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

23. Bön i dyr tid och stor hungersnöd.

Allsmäktige och nådige Gud, som låter allt växa på jorden, människor och djur till uppehälle och föda! Vi hava med våra

synder avvänt ifrån oss din välsignelse, så att landet försmäktar av hunger. Herre, vår Gud, se till vår nöd! Se därtill, att de små, menlösa barnen, ja ock de oskäliga djuren lida med oss. Lindra, o Herre, av nåd detta straff, att vi icke misströsta och uppgivas. Giv oss tålamod! Giv välsignelse till vårt ringa förråd! Välsigna åter jorden med fruktbarhet, giv tjänlig väderlek, skänk oss nödtorftigt uppehälle och förläna oss nåd att hädanefter alltid tacksamt och måttligt nyttja dina gåvor! Giv oss tillika med vårt dagliga bröd själens spis, på det att vi nu och evigt må lova dig; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

24. Bön under smittosamma sjukdomar.

Evige, rättfärdige Gud! Inför dig nedfalla vi och bekänna vår synd med förkrossade hjärtan. Vi bekänna, att vi väl förtjänt den hemsökelse, vilken du nu genom svår och smittosam farsot låter övergå oss. Med våra missgärningar hava vi dragit sådant straff över vårt huvud. Men vi anropa din miskund: var oss nådig! Skona oss, Herre! Handla icke med oss efter våra synder och vedergäll oss icke efter våra missgärningar! Fräls oss från den plåga, som nu ibland oss sprider förfäran, saknad och sorg. Hjälp oss för din mildhets skull! Men om vi genom denna

krankhet tagas undan en större olycka, så ske, Herre, din vilja och låt oss bära din tuktan i tålamod! Vi överlämna oss i dina händer, ty din barmhärtighet är stor. Du är vår Fader och vår förlossare; av ålder är det ditt namn. Giv oss din Helige Andes nåd, att varken död eller liv må skilja oss från din kärlek, som är i Kristus Jesus, vår Herre. Amen.

25. Bön för bedrövade och svårmodiga.

Allsmäktige, barmhärtige Gud, deras hugsvalelse, som äro bedrövade, och deras styrka, som äro svaga: låt komma för ditt ansikte alla deras bön, som i sin bedrövelse sucka och ropa till dig, att de må förnimma din nåd och hjälp i sin nöds och bedrövelses tid; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

26. Bön att nyttjas vid gudstjänst på sjön.

Herre, allsmäktige Gud och milde Fader! Vi prisa och lova dig, som allt hittills har så nådigt ledsagat oss över djupen. Låt ditt faderliga beskärm allt framgent vara med oss! Se, vi sväva mellan himmel och vatten, och blott en bräcklig planka skiljer oss från döden. Men du är allsmäktig; du kan giva vårt skepp styrka och förhjälpa oss till önskad hamn. Utbred

din stora barmhärtighet över oss! Vindarna äro dina tjänare; du giver ock väg i havet och mitt i vågen ett tryggat lopp. Ack, så giv oss, om så är din nådiga vilja, en gynnsam vind och en lycklig färd! Giv gott förstånd, hälsa och styrka åt dem, som regera skeppet. Kom, barmhärtige Frälsare, Herre Jesus Kristus, och var själv hos oss, såsom du fordom var hos lärjungarna i skeppet; giv oss din Helige Ande, att vi städse må hava ditt ord för ögonen, med brinnande hjärtan anropa dig och i all nöd och våda, som kan påkomma, med en fast tro förtrösta därpå, att du förmår näpsa vädret och havet. Och när vi efter din visdoms och kärleks råd förr eller senare skola färdas den vägen, där ingen återvänder, var då hos oss med din hugsvalelse ännu i dödens nöd och för oss i en salig stund från denna världens brusande hav till rätta glädjestranden! Amen.

27. Förbön för sjöfarande.

För dem, som vistas på det osäkra havet, bedja vi dig, himmelske Fader, att du ville omfatta dem alla med ditt nådiga beskydd. Ingiv i deras hjärtan en rätt förtröstan till dig! Du har sagt: Den, som tror, han skall icke förskräckas. Bevara dem i all farlighet! Herre Jesus Kristus, dina första lärjungar ropade i stor-

men till dig: Herre, fräls oss, vi förgås; och du näpste vädret och sade till havet: Tig och var stilla! Så låt ock dessa, när de i nöden fly till dig, förnimma vem den är, vilken ock vädret och havet äro lydiga. Förläna dem framgång i de företag, som täckas dig, och låt dem efter fullbordad resa helbrägda återkomma till de sina och med glädje prisa ditt heliga namn, du frälsare i all nöd! Mottag oss på sistone alla i den enda säkra hamnen! Amen.

28. Förbön för fiskare.

Barmhärtige Gud, himmelske Fader, du, som mättar allt levande till behaglighet och för din Sons skull giver oss, arma syndare, vårt dagliga bröd, välsigna ock deras hantering, som ute på havet söka sin och de sinas bärgning. Du har låtit din käre Son här på jorden utvälja fattiga fiskare till sina heliga apostlar: giv nåd, att också de, som lägga ut från dessa stränder, må söka efter att bliva och vara hans lärjungar. Bevara dem ifrån farlighet och allt ont; och när de ur djupets nöd ropa till dig, hör då, Herre, deras bön! Herre, led dem efter ditt råd, på det att de för din underbara välsignelse och vård må tacka och prisa ditt heliga namn; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

29. Bön att nyttjas i de församlingar, inom vilka bergverk äro belägna.

Vi tacka dig, barmhärtige Gud, för de håvor och den välsignelse, som du på denna ort har mildeligen förlänat ur den djupa jorden och det hårda hälleberget. Vi bedja dig, att du värdes yttermera giva, välsigna och bevara dessa håvor och förläna din nåd att bruka dem med tacksägelse, ditt heliga namn till ära. Värdes, milde Gud, med visdom, råd och kraft utrusta alla dem, som vårda dessa bergverk, att de må väl förestå och förrätta sina ombetrodda tjänster. Bevara för skada och fördärv alla dem, som arbeta i de djupa jordens rum, och giv dem nåd, att de alltid må hava dig för ögonen, till kropp och själ befalla sig i dina händer, städse besinna den fara, vari de sväva, och således, om något dödligt skulle påkomma dem, vara väl beredda att saligt skiljas hädan; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

30. Bön i församling, där kyrkobygge förehaves.

O, Herre Jesus Kristus, du, som har grundat och ännu genom dina tjänare uppbygger ditt andliga Sion! Se i nåd till det arbete, som här förehaves att uppbygga en helgedom, där dina återlösta vilja församlas för att höra ditt ord och varda

delaktiga av dina heliga sakrament samt lova Gud i sina hjärtans enfaldighet. Främja du våra händers verk; ty om du icke bygger huset, så arbeta de fåfängt, som därpå bygga. Bevara för skada och farlighet alla dem, som gå i arbetet. Giv din menighet en enig häg och vilja och hjälp framför allt, att din Helige Andes tempel må varda i våra hjärtan uppbyggt och befästat. Amen.

31. Bön att nyttjas vid hälsobrunnar i den allmänna gudstjänsten och bönestunderna.

Himmelske Fader, vår hälsas Gud! Du, som låter läkedom växa och uppvälla utur jorden, på det du skall varda prisad i dina under! Se i förbarmande till oss, som här hava sökt ett Betesda för att varda helade från vår krankhet. Det är vår ondskas skull, att vi så varda plågade, och vår olydnads, att vi så varda näpste; men tänk icke på våra synder och kom icke ihåg våra överträdelser! O, Jesus Kristus, du, som botade allehanda sjukdom och krankhet, bevisa även på oss din härliga makt, så att vi varda helbrägda. Dock ske icke vår vilja, utan din! Du vet, vad bäst är och oss nyttigt. Låt, evad du skickar hälsa eller sjukdom, liv eller död, allt lända till din ära! För oss till det andeliga Betesda, där själens krankhet botas och syn-

dasåren helas. Bliv, Herre Jesus, i oss en levande hälsokälla med springande vatten till evigt liv, att vi på sistone må av nåd alla församlas till den staden, där ingen död skall vara mer, icke heller gråt, icke heller rop, icke heller värk, ty det första är förgånget.

Hela oss, Herre, så varda vi helade. Hjälp du oss, så varder oss hulpet. Amen.

3 Kapitlet.

Om dopet.

1. Barndop.

Innan dopet företages, bör prästen göra sig underrättad om vilka barnet tillhörer, där det honom eljes icke är kunnigt; om barnet förut är döpt eller ej, och vad namn det skall hava. Sedan börjar han sålunda:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Käre kristne! Genom Guds ord veta vi, att alla människor födas med synd, men vi veta ock, att Jesus Kristus har kommit i världen att frälsa syndare. Emedan nu vår Herre Jesus har betygat och sagt: »Om en människa icke bliver född av vatten och ande, så kan hon icke komma in i Guds rike» (Joh. 3: 5), så vilja vi efter hans befallning *) genom nya födelsens bad upptaga detta (dessa) barn i den kristna församlingen, bedjande av allt hjärta, att vår Herre och Frälsare ville i nåd mottaga det

*) Vid hittebarns dop inskjutas här orden: »då det är ovisst, om detta barn undfått det heliga dopet».

(dem) och förläna det (dem) sin helige Andes kraft till levande tro och sann gudaktighet. Härtill give Gud sin välsignelse för Jesu Kristi skull! Amen.

Därefter säger prästen:

Upplyften edra hjärtan till Gud!

Vår Herre Jesus Kristus har själv instiftat det heliga dopet, då han sade till sina lärjungar:

Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28: 18–20.)

Hören nu jämväl det heliga och trösterika evangelium, vilket läses hos evangelisten Markus:

Man bar fram barn till Jesus, för att han skulle röra vid dem; men lärjungarna visade bort dem. När Jesus såg detta, blev han misslynt och sade till dem: Låten

barnen komma till mig och förmenen dem det icke; ty Guds rike hör sådana till. Sannerligen säger jag eder: Den, som icke tager emot Guds rike såsom ett barn, han kommer aldrig ditin. Och han tog dem upp i famnen och lade händerna på dem och välsignade dem. (Mark. 10: 13—16.)

Därefter lägger prästen sin hand på barnets huvud och beder: *)

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

*) Då flera barn på en gång döpas, må *Fader vår* under handpåläggning läsas över två barn på samma gång.

Prästen fortfar att bedja:

Herren Gud, den evige förbarmaren, som allena frälsar från allt ont och som av nåd har kallat dig (eder) till delaktighet i ljuset genom vår Frälsare Jesus Kristus, uttage dig (eder) från mörkrets väldighet och behålle dig (eder) i sin samning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

Låtom oss höra den kristna tro, som vi bekänna, och till vilken detta (dessa) barn skall (skola) döpas:

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande; född av jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv.

Nu begjuter prästen barnets huvud tre gånger med vatten och säger:

Jag döper dig N. N. i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Därefter säger prästen:

Låtom oss tacka och bedja!

Allsmäktige, evige Gud, käre himmelske Fader! Vi tacka dig av allt hjärta, att du alltid håller vid makt och förökar din heliga kristna kyrka och nu har låtit detta (dessa) barn undfå nya födelsens bad till evigt liv. Vi bedja dig, att du värdes bevara det (dem) i dopets nåd, så att det (de) må uppväxa i din fruktan och i Kristi uppståndelses kraft vandra i ett nytt leverne, alltid vara dig behagligt (behagliga) och efter detta livet undfå de saligas arvedel i himmelen; genom samme din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Sedan uttalar prästen välsignelsen över barnet:

Herren välsigne dig (eder) och bevare dig (eder); Herren låte sitt ansikte lysa över dig (eder) och vare dig (eder) nådig; Herren vände sitt ansikte till dig (eder) och give dig (eder) frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Därefter förmanar prästen faddrarna sålunda: *)

Käre kristne! Genom nya födelsens bad har detta (hava dessa) barn upptagits till Guds barn och Jesu Kristi medarvinge (ar). I, som varit vittnen till denna heliga handling, ären kallade att med församlingen jämte barnets (barnens) föräldrar och i synnerhet vid dessas frånfälle i barnets (barnens) omyndiga år **) tillse, att det (de) uppväxer (a) i Herrens tukt och förmaning och sålunda troget förvarar (a) vad det (de) i dopet har (hava) undfått. Besinnen denna eder plikt och understödjen detta (dessa) barn i kristlig kärlek och trogna förböner. Härtill förläne eder Herren sin nåd!

*) I de undantagsfall, då inga dopvittnen kunna erhållas, uteslutes denna förmaning.

**) Vid hittebarns dop utelämnas orden: »*jämte barnets — — — — omyndiga år*».

Prästen slutar med följande förmaning:

Låtom oss nu höra Guds ords förmaning till oss, som hava undfått dopets nåd:

Såsom I nu haven mottagit Kristus Jesus, Herren, så vandren i honom och varen rotade i honom, och låten eder uppbyggas i honom och befästas i tron, i enlighet med den undervisning I haven fått; och överflöden i tacksägelse. (Kol. 2: 6, 7.)

Eller:

Fadern förläne eder efter sin härlighets rikedom, att I genom hans Ande växen till i kraft till eder invärtes människa, och att Kristus genom tron ma bo i edra hjärtan. (Ef. 3: 16, 17.)

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande, såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet! Amen.

Därefter säger prästen:

Gån i Herrens frid!

2. Nöd-dop och dess bekräftelse.

När barnets svaga tillstånd icke tillåter att kalla präst, må en annan konfirmerad, gudfruktig person, man eller kvinna, döpa barnet; och bör den, som förrättar nöddopet, tillse, att rent och obemängt vatten framskaffas, varom de närvarande dopvittnena även böra vara försäkrade, samt därefter med tankarna samlade till Gud, vilkens verk och heliga inrättning detta är, begjuta barnets huvud tre gånger med vatten och säga:

Jag döper dig N. N. i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Därefter läses:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt ansikte lysa över oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och give oss frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Har barnet, som fått nöddop, förblivit vid liv, gör prästen sig av dem, vilka varit närvarande, noga underrättad, huruvida barnet är på förenämnda sätt döpt. Finner han därvid, att dopet icke blivit så förrättat, som här ovan är föreskrivet, så bör barnet anses såsom odöpt och döpas på det sätt, som i detta kapitel om barndop är bestämt. I annat fall bekräftas dopet av prästen på efterföljande sätt: *)

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Käre kristne! Vår Herre Jesus Kristus har uttryckligen bjudit sina lärjungar: »Gån ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder». Emedan nu detta (dessa) barn N. N. är (äro) efter Jesu Kristi befallning döpt (döpta) med vatten i Faderns och Sonens och den

*) Samma formulär följes, då dopbekräftelsen sökes av personer, som mot kyrkans ordning blivit döpta, dock med nödiga ändringar med avseende på den döptes ålder.

Dopbekräftelse bör, så vitt ske kan, förrättas i närvaro av dopvittnena.

Helige Andes namn och vi sålunda kunna vara förvissade, att det (de) blivit upptaget (upptagna) till Guds barn och arvinge (ar) till det eviga livet: alltså gillar och stadfäster jag såsom Kristi tjänare detta dop i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Hören det heliga och trösterika evangelium, vilket läses hos evangelisten Markus:

Man bar fram barn till Jesus, för att han skulle röra vid dem; men lärjungarna visade bort dem. När Jesus såg detta, blev han misslynt och sade till dem: Låten barnen komma till mig och förmenen dem det icke; ty Guds rike hör sådana till. Sannerligen säger jag eder: Den som icke tager emot Guds rike såsom ett barn, han kommer aldrig ditin. Och han tog dem upp i famnen och lade händerna på dem och välsignade dem. (Mark. 10: 13—16.)

Därefter lägger prästen sin hand på barnets huvud och beder:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkom-

me ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Låtom oss nu höra den kristna tro, som vi bekänna, och till vilken detta (dessa) barn är döpt (äro döpta):

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande; född av jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud

Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv.

Härefter fortsätter prästen:

Låtom oss bedja!

Allsmäktige, evige Gud, käre himmelske Fader! Vi tacka dig av allt hjärta, att du alltid håller vid makt och förökar din heliga kristna kyrka och har låtit detta (dessa) barn undfå nya födelsens bad till evigt liv. Vi bedja dig, att du värdes bevara det (dem) i dopets nåd, så att det (de) må uppväxa i din fruktan och i Kristi uppståndelses kraft vandra i ett nytt leverne, alltid vara dig behagligt (behagliga) och efter detta livet undfå de saligas arvedel i himmelen; genom samme din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Sedan uttalar prästen välsignelsen över barnet:

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa över dig och vare dig nådig;

Herren vände sitt ansikte till dig och give dig frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Därefter förmanar prästen faddrarna sålunda: *)

Käre kristne! Genom nya födelsens bad har detta (hava dessa) barn upptagits till Guds barn och Jesu Kristi medarvinge (ar). I, som varit vittnen till denna heliga handling, ären kallade att med församlingen jämte barnets (barnens) föräldrar och i synnerhet vid dessas frånfälle i barnets (barnens) omyndiga år **) tillse, att det (de) uppväxer (a) i Herrens tukt och förmaning och sålunda troget förvarar (a) vad det (de) i dopet har (hava) undfått. Besinnen denna eder plikt och understödjen detta (dessa) barn i kristlig kärlek och trogna förböner. Härtill förläne eder Herren sin nåd!

Prästen slutar med följande förmaning:

Låtom oss nu höra Guds ords förmaning till oss, som hava undfått dopets nåd:

Såsom I nu haven mottagit Kristus Jesus, Herren, så vandren

*) I de undantagsfall, då inga dopvittnen kunna erhållas, som vilja åtaga sig fadderförbindelserna, uteslutes förmaningen till faddrarna.

**) Vid hittebarns dop utelämnas orden: »*jämte barnets — — — — omyndiga år*».

i honom och varen rotade i honom, och låten eder uppbyggas i honom och befästas i tron, i enlighet med den undervisning I haven fått; och överflöden i tacksägelse. (Kol. 2: 6. 7.)

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande, såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet! Amen.

Därefter säger prästen:

Gån i Herrens frid!

3. Av kristna föräldrar födda vuxnas dop.

Döpelseakten förutsätter, att den, som skall döpas (baptizanden), förut erhållit erforderlig undervisning, och vid dess förrättande böra närvara vittnen, vare sig akten förrättas inför till gudstjänst samlad menighet eller icke.

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Kära kristne! Vår Herre Jesus Kristus har betygat och sagt: »Om en människa icke bliver född av vatten och Ande, så kan hon icke komma in i Guds rike». Denne yngling (jungfru, man, kvinna), som icke

förut undfått det heliga dopet, har förklarat, att han (hon) längtar efter att därav bliva delaktig. Låtom oss därför i kristlig kärlek bedja för honom (henne):

Allsmäktige Gud, käre himmelske Fader! Vår Frälsare har sagt: »Bedjen och eder skall varda givet, söken och I skolen finna, klappen och för eder skall varda upplåtet». Så upplåt nu för honom (henne) dörren till ditt rika hus och giv honom (henne) del i dess skatter. Amen.

Upplyften edra hjärtan till Gud!

Vår Herre Jesus Kristus har själv instiftat det heliga dopet, då han sade till sina lärjungar:

Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28: 18—20.)

Baptizanden faller på knä, varefter prästen lägger handen på hans huvud och beder:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkom-

me ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Prästen fortfar att bedja:

Herren Gud, den evige förbarmaren, som allena frälsar från allt ont och som av nåd har kallat dig till delaktighet i ljuset genom vår Frälsare Jesus Kristus, uttage dig från mörkrets väldighet och behålle dig i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

Baptizanden uppstår.

Prästen säger vidare: (Eller avlägger baptizanden själv bekännelsen, sägande: Jag tror etc.)

Tror du på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare?

Svar: Ja.

Tror du ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande;

född av jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma levande och döda?

Svar: Ja.

Tror du ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv?

Svar: Ja.

Vill du till denna tro bliva döpt?

Svar: Ja.

Därefter böjer den, som skall döpas, sitt huvud över funten, och prästen begjuter det tre gånger med vatten och säger:

Jag döper dig N. N. i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Därefter beder prästen:

Allsmäktige, evige Gud, käre himmelske Fader! Vi tacka dig av allt hjärta, att du alltid håller vid makt och förökar din heliga kristna kyrka och nu har låtit denne yngling (etc.) undfå nya födelsens bad till evigt liv. Vi bedja dig, att du värdes bevara honom (henne) i din nåd, att han (hon) må växa till i din fruktan och i Kristi uppståndelses kraft vandra i ett nytt leverne, alltid vara dig behaglig och efter detta livet undfå de saligas arvedel i himmelen; genom samme din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Därefter tilltalar prästen den döpte med följande ord:

Du har blivit döpt till Kristus Jesus, för att, såsom han uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet, också du må vandra i ett nytt väsende. Genom sitt ord och sin heliga nattvard vill all nåds Gud fullkomna, stödja, styrka och stadfästa dig. Håll dig därför, i gemenskap med hans församling, under vaksamhet och bön till honom, som där möter dig, och kämpa trons goda kamp mot allt, vad ont är, så skall fridens Gud vara med dig och hjälpa dig väl igenom alla frestelser och faror till sitt himmelska rike.

Sedan uttalar prästen välsignelsen över den döpte, som fallit på knä:

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa över dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och give dig frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Därefter förmanar prästen faddrarna sålunda:

Käre kristne! I, som varit vittnen till denne ynglings (etc.) dop, betänken eder plikt att i kristlig kärlek och trogna förböner framgent understödja honom (henne), att han (hon) må troget förvara, vad i dopet givits honom (henne). Härtill förläne Herren eder sin nåd! Amen.

Prästen slutar med denna förmaning:

Låtom oss nu höra Guds ords förmaning till oss, som hava undfått dopets nåd:

Såsom I nu haven mottagit Kristus Jesus, Herren, så vandren i honom och varen rotade i honom, och låten eder uppbyggas i honom och befästas i tron, i enlighet med den undervisning I haven fått; och överflöden i tacksägelse. (Kol. 2: 6, 7.)

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande, såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet! Amen.

Därefter säger prästen:

Gån i Herrens frid!

4. Judars, mohammedaners och hedningars dop.

När någon jude, mohammedan eller hedning efter egen åstundan blivit i den kristna läran undervisad och skall döpas, må det av hans eget val bero att antingen offentligen i kyrkan eller enskilt undfå det heliga dopet.

Om sådant dop sker på sön- eller helgdag i kyrkan, uppmanas församlingen från predikstolen att gemensamt bedja Gud för den, som skall döpas, om välsignelse till hans förehavande.

När han (hon) framkommit till att döpas, håller prästen till de församlade ett kort tal eller gör följande framställning:

a) Vid israeliters dop.*)

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

*) De stycken, som *icke* äro signerade med »a» och »b», äro gemensamma för de bägge slag av dopakter, om vilka här är fråga.

Kristne vänner! Denne (a) man (kvinna, yngling, jungfru m. m.) av Israels släkte har genom Guds nåd och hans heliga ords kraft lärt känna Gud, Fadern och Sonen och den Helige Ande, såsom han har uppenbarat sig i sitt ord, samt erkänner Jesus vara sin och hela världens Frälsare. Då vi nu, så vitt möjligt är, erfarit, att han (hon) allvarligen längtar efter den heliga döpelsen, och då vår Herre Jesus har betygat och sagt: »Om en människa icke bliver född av vatten och Ande, så kan hon icke komma in i Guds rike» (Joh. 3: 5), så åligger oss att i kristlig kärlek under trogna förböner befrämja detta hans (hennes) gudliga uppsåt.

b) Vid mohammedaners och hedningars dop.

Kristne vänner! Denne (a) man (kvinna, yngling, jungfru m. m.) har genom Guds nåd och hans heliga ords kraft blivit från det mohammedanska (hedniska) mörkret och villfarelsen omvänd till Guds sanna dyrkan. Han (hon) har lärt känna Gud, Fadern och Sonen och den Helige Ande, såsom han har uppenbarat sig i sitt ord, samt erkänner Jesus vara sin och hela världens Frälsare. Då vi nu, så vitt möjligt är, erfarit, att han (hon) allvarligen längtar efter den heliga döpelsen, och då vår Herre Jesus har betygat och sagt:

»Om en människa icke bliver född av vatten och Ande, så kan hon icke komma in i Guds rike» (Joh. 3: 5), så åligger oss att i kristlig kärlek under trogna förböner befrämja detta hans (hennes) gudliga uppsåt.

Därefter säger prästen:

Allsmäktige Gud, deras tröst, som åkalla dig, deras liv, som äro komna till tron, och deras upprättare, som äro döda i synden: vi anropa dig för denne (a) din tjänare (tjänarinna), som begär din döpelses gåva, att han (hon) må undfå din eviga nåd genom pånyttfödelsen av din Helige Ande. Tag honom (henne) till dig, Herre, och eftersom du har sagt: »Bedjen och eder skall varda givet, söken och I skolen finna, klappen och för eder skall varda upplåtet»; så upplåt nu dörren för honom (henne), som klappar, att han (hon), av vatten och Anden född på nytt, må ingå i det rike, som du har berett; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Prästen frågar den, som skall döpas (baptizanden):

Vad är ditt namn?

Baptizanden svarar, med angivande av det namn, som han (hon) burit före sitt dop: N. N.

Sedan tilltalar prästen baptizanden sålunda:

Inför Gud, som prövar ditt hjärta, och inför Kristi församling, i vilkens gemenskap du önskar inträda, frågar jag dig:

a) Vid israeliters dop.

Avsäger du dig den lära, efter vilken du hittills har vandrat utan att känna Gud, såsom han har uppenbarat sig genom sin Son, vår Herre, Jesus Kristus?

Svar: Ja.

b) Vid mohammedaners och hedningars dop.

Avsäger du dig den lära, efter vilken du hittills har vandrat i mörker och villfarelse?

Svar: Ja.

Antager och bekänner du alltså den rena evangeliska läran, vari du nu är undervisad?

Svar: Ja.

Upplyften edra hjärtan till Gud!

Vår Herre Jesus Kristus har själv instiftat den heliga döpelsen, då han sade till sina lärjungar:

Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder. Och se,

jag är med eder alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28: 18—20.)

Därefter lägger prästen handen på hans (hennes) huvud och beder:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Prästen fortfar att bedja:

Herren Gud, den evige förbarmaren, som allena frälsar från allt ont och som av nåd har kallat dig till delaktighet i ljuset genom vår Frälsare Jesus Kristus, uttage dig från mörkrets väldighet och behålle dig i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

Prästen säger vidare:

Avlägg nu inför Gud och hans församling din trosbekännelse!

Därefter säger den, som skall döpas: *)

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande; född av jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstanden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv.

*) Om den, som skall döpas, med svårighet talar svenska språket, må det vara nog, att han svarar *ja* till var och en av trosartiklarna, vilka då av prästen uppläsas i frågeform.

Prästen frågar:

Vill du till denna tro varda döpt?

Svar: Ja.

Vill du ock däruti stadigt förbliva?

Svar: Ja.

Vad namn vill du hava?

Svar: N. N.

Därefter böjer den, som skall döpas, sitt huvud över funten, och prästen begjuter det tre gånger med vatten och säger:

Jag döper dig N. N. i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Därefter beder prästen:

Allsmäktige Gud, kärleksrike Fader! Vi tacka dig av allt hjärta, att du alltid håller vid makt och förökar din heliga kristna kyrka och nu har låtit denne (a) din tjänare (tjänarinna) undfå nya födelsens bad till evigt liv. Vi lova och prisa ditt heliga namn, att du genom din Ande församlar folk och släkten till en skara, som ingen kan räkna, att inför din tron i evighet tillbedja dig; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Därpå tilltalar prästen den döpte på följande sätt:

Käre (a) broder (syster)! Vår Herres, Jesu Kristi, Fader give dig, efter sin härlighets rikedom, att du genom hans Ande

varder stärkt med kraft till den invärtes människan och uppfylld intill all Guds fullhet. Dig har mycket blivit givet; därför skall ock mycket av dig varda utkrävt. Mycket har blivit dig anförtrott; därför skall ock av dig fordras mera. Så se nu till, att du icke försummar Guds nåd och bliver tillbaka. Bruka med flit och lydaktigt hjärta Guds heliga ord! Vaka alltid och bed, att du må undfly all synd och vandra värdigt Kristi evangelium. Förgät aldrig det näderika förbund, som Gud, den treenige, har i det heliga dopet med dig ingått, och sök ofta din Frälsare i hans heliga nattvard med botfärdigt sinne och hjärtligt frälsningsbegär. Vakta dig ock för alla falska och främmande läror och förbliv ståndaktigt vid den hälsosamma lära, som vår församling bekänner, och i vilken du blivit undervisad. Så skall fridens Gud vara med dig och hjälpa dig väl igenom alla tidens frestelser och lidanden till sitt himmelska rike.

Sedan den döpte fallit på knä, fortsätter prästen:

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa över dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och give dig frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Därefter förmanar prästen faddrarna sålunda:

Käre kristne! Emedan I haven åtagit eder att vittna om denne (a) vår kristendomsbroders (systers) omvändelse och dop: fördenskull förmanar jag eder, att I allt framgent i kristlig kärlek understödjen honom (henne) med förbön och förmaning, så att han (hon) må stadigt förbliva i den nåd, som den treenige Guden med honom (henne) har gjort, sky all villfarelse och rätteligen bruka nådemedlen samt tjäna Gud i helighet och rättfärdighet i alla sina livsdagar. Härtill förläne Herren eder nåd och kraft för sitt namns skull! Amen.

Prästen slutar med följande förmaning:

Låtom oss nu höra Guds ords förmaning till oss, som hava undfått döpelsens nåd:

Såsom I nu haven mottagit Kristus Jesus, Herren, så vandren i honom och varen rotade i honom, och låten eder uppbyggas i honom och befästas i tron, i enlighet med den undervisning I haven fått; och överflöden i tacksägelse. (Kol. 2: 6, 7.)

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande, såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet! Amen.

Därefter säger prästen:

Gån i Herrens frid!

4 Kapitlet.

Om ungdomens konfirmation och första nattvardsgång.

Den tid, som för varje orts lägenhet och tillstånd prövas bekvämligast, göres av kyrkoherden pålysning från predikstolen, att alla de föräldrar, fosterfäder och husfäder, som hava barn och tjänstefolk, komna till den ålder, då de böra undervisas och beredas att för första gången bega Herrens nattvard, skola inom utsatt tid anmäla dem hos församlingens kyrkoherde. De barn, vilkas målsmän försumma detta, må dröja till följande året, emedan prästerskapet annars, genom nya tillkomlingar, städse skulle hindras i sitt arbete.

När anmälan skett och den utlysta tiden tilländagått, bliva barnen genom förnyad kungörelse från predikstolen underrättade om dagen, då de skola infinna sig.

Då tager undervisningen genast sin början, och bör därvid följas den i var församling antagna katekesen.

När nattvardsungdomen befunnits hava erforderlig kristendomskunskap, utsätter kyrkoherden en viss dag till det förhör, vilket i församlingens närvaro bör förega barnens kommunion. Härom sker kungörelse från predikstolen, med tillkännagivande, att församlingens nattvardsungdom kommer den eller den dagen att i koret offentligen förhöras i var kristna lära, bekänna sin tro och avlägga sina löften. Därjämte anmodas församlingens ledamöter, i synnerhet föräldrar, foster-

föräldrar och husbönder, att vara tillstädes, med trogna böner understödja barnen i deras viktiga förehavande och för egen del hämta av denna kristliga förrättning den uppbyggelse, som åsyftas och därav bör hämtas.

På den utsatta dagen, och sedan barnen äro i koret samlade omkring altaret, begynnes akten med avsjungandet av en psalm.

Då psalmen är slutad, håller kyrkoherden eller den präst, som undervisat barnen, från altaret till dem ett kort tal, varefter förhöret vidtager. Detta bör så inrättas, att de allra huvudsakligaste delarna av salighetsläran bliva genomgångna.

Från förhöret, som icke bör räcka mycket över en timme *) och, om, på grund av barnens större antal, denna tid är otillräcklig, åtminstone ej må utdragas längre, än som erfordras för att vart barn må besvara något spörsmål, övergår prästen till nedanstående frågor genom att tilltala ungdomen på detta sätt:

Älskade barn! I haven nu korteligen redogjort för eder insikt i den lära, vilken vår Herre Jesus Kristus i sitt heliga ord har oss uppenbarat, och som i hans församling förkunnas och bekännes. Denna är ock den tro, till vilken I ären döpta. Jag uppmanar nu eder att inför Gud och denna kristna församling svara och bekänna:

Tron I på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare?

*) På det att vid själva konfirmationen förhöret ej må utsträckas över den föreskrivna tiden, må kyrkoherden, där han så prövar nödigt, någon föregående dag, i föräldrars, målsmäns och församlingens äldstes närvaro, med nattvardsbarnen anställa ett särskilt förhör.

Svar: Ja.

Tron I på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande; född av jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma levande och döda?

Svar: Ja.

Tron I på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv?

Svar: Ja.

Viljen I genom Guds nåd bevisa denna tro i edert leverne och alltså vandra värdigt Kristi evangelium i kärlek till Gud och till eder nästa?

Svar: Ja.

Viljen I därför, med Guds hjälp, under vaksamhet och bön bruka Guds ord och söka eder Frälsare i hans heliga nattvard?

Svar: Ja.

Sedan dessa fragor äro av barnen samfällt besvarade med *ja*, säger prästen:

Älskade barn! Inför Gud, den allvetande och allestädes närvarande, haven I nu med egen mun avlagt eder bekännelse; och förklarar jag härmed, att I ägen tillträde till Herrens heliga nattvard, i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Herren förläne genom sin nåd, att hela edert liv och alla edra krafter må vara helgade till hans vilja och tjänst i Kristus Jesus!

Här falla barnen på knä och prästen fortfar:

Vår Herres, Jesu Kristi, Fader förläne eder, efter sin härlighets rikedom, att I genom hans Ande växen till i kraft till eder invärtes människa och bliven uppfyllda av all Guds fullhet! Amen.

Prästen knäböjer, vänd mot barnen, och beder:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock

vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Därefter stiger prästen upp och säger:

Låtom oss nu förena oss i trogna förböner för dessa barn!

Prästen vänder sig mot altaret och beder:

Allsmäktige, barmhärtige Gud, himmelske Fader, du, som i oss begynner och fulländar allt gott, vi bedja dig för dessa barn, i vilka du genom nya födelsens bad har begynt ditt goda verk och som du nu har låtit komma till den kunskap, att de själva inför din församling hava kunnat bekänna din nåd och sanning i Kristus Jesus, vår Herre: fullborda det goda verk, som du i dem begynt. Lär deras hjärtan alltmera känna värdet av den salighet, som din enfödde Son har berett dem. De äro svaga: styrk du dem med din kraft. De skola vandra genom en farlig värld: skydda dem med din makt. Frestelser skola möta dem: stärk dem till att kämpa och att segra. Giv dem din Helige Andes nåd till välsignat åtnjutande av den heliga nattvarden. Hjälp dem att med ord och vandel frimodigt bekänna ditt namn

inför världen, alltid vaka och bedja samt med alla dina trogna trösteligen förbida din käre Sons tillkommelse och äntligen med honom undfå evigt liv. Amen.

Därefter vänder sig prästen till församlingen och säger:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Sedan barnen därefter uppstigit, slutas förrättningen med en psalm.

Då barnen en följande helgdag tillsammans begå Herrens nattvard, hålles med avseende härpå, näst efter de kyrkliga tillkännagivandena, ett för tillfället lämpat kort tal, varefter på vanligt sätt följer slutönskan över församlingen.

En annan form.

Den tid, som för varje orts lägenhet och tillstånd prövas bekvämligast, göres av kyrkoherden pålysning från predikstolen, att alla de föräldrar, fosterföräldrar och husfäder, som hava barn och tjänstefolk, komna till den ålder, då de böra undervisas och beredas att för första gången begå Herrens nattvard, äga att på utsatt tid anmäla dem hos församlingens kyrkoherde. De barn, vilkas målsmän försumma detta, må dröja till följande året, emedan prästerskapet annars, genom nya tillkomlingar, städse skulle hindras i sitt arbete.

På utsatt dag böra, helst tillsammans med föräldrar och målsmän, barnen inställa sig för anmälans verkställande. Då hålles, om så ske kan, en efter förhållandena lämpad gudstjänst, varom pålysning skett närmast föregående helgdag.

Om undervisningen då ej strax begynner, bliva barnen underrättade om dagen, då de skola infinna sig, varefter undervisningen genast tager sin början.

När nattvardsungdomen befunnits hava erforderlig kristendomskunskap, utsätter kyrkoherden en viss dag till det förhör, vilket i församlingens närvaro bör föregå barnens kommunion. Härom sker kungörelse från predikstolen. Därvid anmodas församlingens ledamöter, i synnerhet föräldrar, fosterföräldrar och husbönder, att vara tillstädes, med trogna böner understödja barnen i deras viktiga förehavande och för egen del hämta av denna kristliga förrättning den uppbyggelse, som åsyftas och därav bör hämtas.

På den utsatta dagen, och sedan barnen äro i koret samlade omkring altaret, begynnes akten med avsjungandet av en psalm.

Då psalmen är slutad, må tillgå antingen så, att prästen till barnen håller ett kort tal, varefter förhöret vidtager, eller ock så, att förhöret sker först och talet därefter hålles. Förhöret bör så inrättas, att de allra huvudsakligaste delarna av vår kristna tro bli genomgångna, och bör icke räcka över en timme *) eller, om på grund av barnens större antal denna tid är otillräcklig, åtminstone ej utdragas längre än som erfordras för att vart barn må besvara något spörsmål.

Då förhöret föregår talet, inledes det med dessa ord:

Älskade barn! I haven blivit undervisade i den tro, vilken vår Herre Jesus Kristus i sitt heliga ord har uppenbarat för oss och som i hans församling för-

*) På det att vid själva konfirmationen förhöret ej må utsträckas över den föreskrivna tiden, må kyrkoherden, där han så prövar nödigt, någon föregående dag i föräldrars, målsmäns och församlingens äldstes närvaro, med nattvardsbarnen anställa ett särskilt förhör.

kunnas och bekännes. Denna är ock den tro, till vilken I ären döpta. Redogören nu för eder insikt i vår kyrkas bekännelse.

Sedan förhöret och det därpå följande talet avslutats, säger prästen:

Låtom oss nu, unga och gamla, inför Gud bekänna vår tro:

Prästen, konfirmanderna och församlingen uttala nu trosbekännelsen.

Vi tro på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Vi tro ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande; född av jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstanden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Vi tro ock på den Helige Ande: en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlatelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv.

Då talet föregår förhöret och detta avslutats, säger prästen:

Älskade barn! I haven nu korteligen redogjort för eder insikt i den tro, vilken var Herre Jesus Kristus i sitt heliga ord har uppenbarat för oss och som i hans församling förkunnas och bekännes. Denna är den tro, till vilken I ären döpta.

Låtom oss nu, unga och gamla, inför Gud bekänna vår tro:

Prästen, konfirmanderna och församlingen uttala nu trosbekännelsen.

Vi tro på Gud Fader allsmäktig, o. s. v.

Prästen säger:

Älskade barn! Viljen I med Guds nåd förbliva i denna tro samt bevisa den i edert leverne!

Svar: Ja.

eller

Prästen säger:

Älskade barn! Gud give eder nåd till att förbliva i denna tro samt bevisa den i edert leverne.

Prästen säger:

Guds vilja är, att I vandren värdigt Kristi evangelium i kärlek till Gud och eder nästa. I sitt ord och den heliga nattvarden kommer vår Frälsare till eder och tillbjuder eder sina gåvor. Försummen icke hans nåd. Bruken i edra hem och tillsammans med församlingen hans ord under vaksamhet och bön och söken honom med uppriktiga hjärtan i hans nattvard. Herren förläne genom sin nåd, att hela edert liv och alla edra krafter må vara helgade till hans vilja och tjänst i Kristus Jesus.

Därefter sjunges psalm 22.

Prästen säger:

Älskade barn! I eder döpelsestund upptog Frälsaren eder i sin famn. Nu vill han möta eder i sin heliga nattvard. Jag tillsäger eder därför, att I från denna stund med församlingen ägen tillträde till Herrens nattvard.

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Här falla barnen på knä och prästen fortfar:

Vår Herre Jesu Kristi Fader give eder efter sin härlighets rikedom att I genom hans Ande växen till i kraft till eder invärtes människa och bliven uppfyllda av all Guds fullhet! Amen.

Prästen knäböjer, vänd mot barnen, och beder:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Därefter stiger prästen upp och säger:

Låtom oss nu förena oss i trogna förböner för dessa barn.

Prästen vänder sig till altaret och beder:

Allsmäktige, barmhärtige Gud, himmelske Fader. Du som i oss begynner och fulländar allt gott, vi bedja

dig för dessa barn, i vilka du genom nya födelsens bad har begynt ditt goda verk och som du nu har låtit komma till den kunskap, att de själva inför din församling hava kunnat bekänna din nåd och sanning i Kristus Jesus, vår Herre: fullborda det goda verk, som du i dem begynt. Lär deras hjärtan alltmer känna värdet av den salighet, som din enfödde Son har berett dem. De äro svaga: styrk du dem med din kraft. De skola vandra genom en farlig värld: skydda dem med din makt. Frestelser skola möta dem: stärk dem till att kämpa och att segra. Giv dem din Heliga Andes nåd till välsignat åtnjutande av den heliga nattvarden. Hjälp dem att med ord och vandel frimodigt bekänna ditt namn inför världen, alltid vaka och bedja samt med alla dina trogna trösteligen förbida din käre Sons tillkommelse och äntligen med honom undfå evigt liv. Amen.

Därefter vändef sig prästen till församlingen och säger:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Herren välsigne eder och bevare eder: Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid.

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Sedan barnen därefter uppstigit, slutas förrättningen med en psalm.

Då barnen en följande helgdag tillsammans begå Herrens nattvard, hålles med avseende härpå, näst efter de kyrkliga tillkännagivandena, ett för tillfället lämpat kort tal, varefter på vanligt sätt följer slutönskan över församlingen.

5 Kapitlet.

Om allmänt skriftermål.

Sedan det angelägna kommunionförhöret, så vitt ske kan, före eller i sammanhang med anmälningen till nattvardsgången ägt rum, förrättas det allmänna skriftermålet, evad det sker samma dag, nattvarden hålles, eller någon föregående dag, i följande ordning.

Först sjunges en kort, lämplig psalm, och sedan sången är slutad, säger prästen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Därefter hålles skriftermålstalet, som bör räcka högst en halvtimme, och varifrån prästen på lämpligt sätt övergår till syndabekännelsen *):

Jag fattig, syndig människa, som, med synd född, jämväl sedan i alla mina livsdagar på mångfaldigt sätt har brutit emot dig, bekänner av allt hjärta inför dig, helige och rättfärdige Gud, kärleksrike Fader, att jag icke har älskat dig över allting, icke min nästa såsom mig själv. Emot dig och dina heliga bud har jag syndat med tankar, ord och gärningar och vet

*) I det skriftermål, som föregår den administrerande prästens självkommunion, knäböjer prästen under syndabekännelsen.

mig fördenskull vara värd en evig fördömelse, om du skulle så döma mig, som din rättvisa kräver och mina synder hava förtjänt. Men nu har du, käre himmelske Fader, utlovat att med mildhet och nåd omfatta alla botfärdiga syndare, som omvända sig till dig och med levande tro fly till din faderliga barmhärtighet och Frälsarens, Jesu Kristi, förtjänst. Med dem vill du överse, evad de hava brutit emot dig, och aldrig mer tillräkna dem deras synder. Däruppå förlitar jag mig, arme syndare, och beder dig trösteligen, att du efter samma ditt löfte värdes vara mig miskundsam och nådig samt förlåta mig alla mina synder, ditt heliga namn till pris och ära.

Efter syndabekännelsen avkunnas avlösningen med följande ord:

Är denna eder syndabekännelse uppriktig, och begären I alltså med botfärdiga hjärtan edra synders förlåtelse för Jesu Kristi skull, så är ock, i kraft av Guds ord och löfte, fast och visst, att Gud av nåd förlåter eder alla synder; och denna edra synders förlåtelse tillsäger jag eder på vår Herres, Jesu Kristi, befallning i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

När *skriftermål med nattvardsgång hålles utan sammanhang med allmän gudstjänst,* fortsättes sålunda:

Prästen säger:

Låtom oss bedja!

Därefter vänder sig prästen mot altaret och förebeder i kommunikanternas namn sålunda:

Allsmäktige, himmelske Fader! Vi tacka dig av hjärtat, att du i den trösterika avlösningen har tillsagt oss våra synders förlåtelse, och vi bedja dig, att du ville genom din Helige Ande så bereda oss, att vi i sann botfärdighet och tro må undfå din Sons, Jesu Kristi, lekamens och blods sakrament och därigenom stärkas i kristligt tålamod och i det eviga livets hopp, tills du omsider förlänar oss en salig hädanfärd; genom Jesus Kristus, vår Frälsare. Amen.

Därefter sjunges en kort psalm. Sedan halles nattvard på vanligt sätt (se sid. 30 följ.).

Sker däremot skriftermål strax före gudstjänsten, avslutas det med läsandet av någon lämplig psalm eller av ett skriftspråk och därefter den så kallade apostoliska välsignelsen:

Herrens, Jesu Kristi, nåd och Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med eder alla! *) Amen.

Sv. psalmb. 45: 8. Salig, salig den, som kände, Den, som trodde dig allena,

*) I det skriftermål, som föregår prästens självkommunion, insättes ordet »*oss*» i stället för »*eder*».

Sannan Gud. och den du sände Att med dig oss än förena. Jesu Kriste. du är vorden Vägen, sanningen och livet: Och i himlen och på jorden Är ej annat namn oss givet.

= 66. Si. Jesus är ett tröstrikt namn Och i all nöd vår säkra hamn. Igenom Jesum få vi nåd Och finne på det bästa råd.

2. Guds ende Son. o. Jesu huld, Förlåt oss all vår synd och skuld! Vår nöd du ser och hjälpa kan. Du. som är både Gud och man.

3. Av dig är all rättfärdighet, Av dig all frid och salighet. Ho sätter till ditt namn sin tröst. Han varder av allt ont förlöst.

4. Dig vare pris för livsens ord, För dopets bad och nådens bord! Din frid oss här i tiden giv Och efter döden evigt liv!

= 76: 8. Nu dig tackar allt mitt hjärta, Jesu, för din mycknа nöd, För din ångest, för din smärta, För ditt kors och för din död: Ja, för allt det bittra, svåra, Som du led för synder våra. Pris och ära vare dig, Herre Jesu, innerlig!

= 77: 5. Jag på dig min tröstan ställer: Du min tillflykt är försann. Med din död du döden fäller, Att han mig ej

skada kan. Nu i dig jag haver del, Skydd och hälsa utan fel; Du i nöden vederkvecker Och från döden mig uppväcker.

6. Har jag dig i hjärtat inne, Allan godhets källa vid, Ingen sveda når mitt sinne, Ingen oro stör min frid. Herre, när jag haver dig, Intet mer kan fattas mig. Den sitt allt i dig har funnit, Han har lyckligt övervunnit.

= 88: 2. O du, som för vår frälsnings skull, Oskyldig, helig, nådefull, Dig själv ej ville skona! Ditt blod, o Jesu, över mig Välsignande må gjuta sig Att mig med Gud försona! Mig live detta dyra blod Till kärlek, tro och tålamod; Det tröste mig i all min nöd, Det styrke mig i liv och död, Att efter ett i frid och hopp Fullbordat lopp Jag i din famn må tagas opp!

= 96. Vi tacke dig, o, Jesu god, Som rinna lät ditt dyra blod. Från satans makt och arga list Har du oss löst, o, Jesu Krist.

2. Vi bedje dig, sann Gud och man, Slit sönder våra synders band, Fräls oss ifrån en evig död Och statt oss bi i all vår nöd!

3. Bevara oss för syndamen: När korset trycker, var ej sen Att hjälpa, styrka, stödja så, Att det för svårt ej vara må!

4. O Jesu, du vår broder kär, Du vill oss alltid vara när. I vårt elände hos oss bliv Och hjälp oss till ett evigt liv!

= 111: 7. När mitt hjärta måste bäva För ditt hot och lagens röst, Jesu, låt din Ande häva Denna sten ifrån mitt bröst, Denna tyngd av syndaskulden; Låt din ängel stiga ned Att förkunna mig din fred!

8. Ack, låt honom ljuvligt båda, Att du haver seger fått; Låt mig själv i trone skåda, Att du har ur fängslet gått Och detsamma för mig öppnat, På det jag därur skall gå Och på domedag bestå!

9. Värdes du ock själv mig möta, Att jag dig med hugnad ser I din' ord och löften söta, Där du dig med kraft beter Och mig kungör livsens vägar, Dem jag vandra skall till ro, Att jag glad må hos dig bo!

10. Här skall nu min själ sig nära Av osyrat himmelsbröd, Jesu nåd, och ej begära Annat till sitt understöd, Än det han förvärvat haver, Kasta syndens surdeg bort, Vilkens fröjd är snöd och kort.

= 137: 4. Kom, Guds dyra gåva, Som han värdes lova, Och min tro upptänd! Kom, ack, kom, min längtan! Kom, mitt hjärtas trängtan, Och mitt kval bortvänd! Hjärtat får nytt liv och styrka, När du gör det till din kyrka.

5. Hjorten häftigt längtar Och till vattnet trängtar, När han jagad är; Själen sammalunda, När bekymren stunda, Tröst av dig begär. Hon sitt hopp då mände ställa Till den enda glädjekälla.

6. Du, som ny mig danar Och min synd avplanar Genom Kristi blod, Du, all renhets Anda, Var mig städs' tillhanda, Gör mig vis och god: Lär mig ditt behag att göra, När mitt kött mig vill förföra!

7. Styr och för min vandel, Helga håg och handel; Låt min stig och gång Dig till pris och heder Syfta, dit du leder; Låt min bön och sång, Som jag frambär till din ära, Täckas dig och frukter bära!

8. Låt ej satan arge Med sin list den marge Mig här skada få! Låt mig, när en ände Sker på mitt elände, Himlens glädje nå! Där skall jag med fröjdfull tunga, Gud, din ära evigt sjunga.

= 151: 4. Var du mitt skydd mot världens flärd, Mot syndens makt och villa, Att kronan, som mig är beskärd, Jag icke må förspilla! O Jesu, du, som frälsat mig, Mitt hela liv jag helgar dig Din död att evigt prisa.

= 154: 9. O, Jesu Krist, vår broder kär, Som för vår skull korsfästad är; Med dina sår du helar väl En sargad och bedrövad själ.

10. Giv, att med dig i denna stund Vi rätt förnye vårt förbund. Din nåd är rik, din makt är stor: Amen, välsignad den det tror!

= 155. Du livsens bröd, o, Jesu Krist, Som låter dig här finna Den nådig, som sin syndabrist Vill ångra och besinna, Dig beder jag så innerlig. Du ville nu bereda mig, Att jag må värdig vara.

2. Du värdes mig i denna stund Till nådabordet leda Och där bekräfta det förbund, Som kan mitt samvet' freda, Så att min själ, ej blott min mun, Må av din spis och nådesbrunn Sig kunna vederkvicka.

3. Du värdes ock, o, Herre Gud, Mig kraft och nåd förläna Att vandra städs' i dina bud Och troget dig här tjäna. Begåva mig med hopp och tro, Att du må stadigt hos mig bo, När du mig har bespisat.

4. Tag bort allt hat och bitterhet, O Jesu, ur mitt hjärta; Låt mig min synd och orenhet Här ångra med all smärta. Du är för mig på korset död, Har frälsat mig från evig nöd: Det är min tro, o Jesu.

5. Jag är, o Gud, din nåd ej värd, Fast mera värd din aga. Jag är i synd och ondska snärd: Däröver må jag klaga. Dock tröstar det, o Jesu, mig, Att du förlåter nådelig Och gärna dig förbarmar.

6. Jag är all full med syndasår: Ack, låt din hand mig hela! Jag är helt blind och vilse går: Din nåd låt mig ej fela! Jag är helt svag, förbarma dig; Förlorat får, men uppsök mig Och med din hjälp benåda!

7. O Jesu, kom, kom hit till mig, Dig värdigas mig giva, Att dock din kärlek innerlig Må evigt hos mig bliva! I nöd och död är du min fröjd, I dig är jag så hjärtligt nöjd: Ej skola vi åtskiljas.

8. Sist beder jag rätt innerlig, Låt, Jesu, mig åtnjuta Din helga nattvard värdelig Och mig i dig insluta. Jag blir i dig, du blir i mig: Du skall ock mig på livsens stig Till himlens glädje föra.

= 167: 6. Miskundlig Gud, låt nådens sol upprinna, Att för dess ljus må syndens nöd försvinna! Din Andas kraft låt mig, o Jesu, vinna, Ack, låt mig nåd för dina ögon finna!

7. All världens ljus, liksom en morgonstjärna Du rinner opp att lysa, värma, värna De jordens barn, som sig till himlen ärna: Jag skådar dig, jag följer dig så gärna.

8. Pris dig, som ej tillstadde mig att sova I syndens sömn! Min mun förmår ej lova Den nåd, varmed du värdes mig begåva: Mitt hjärta tag, tag mot den ringa håva!

9. Försonare, du har för mig och alla Tömt vredens kalk och smakat dödsens galla: Dig vill jag tro, dig älska, dig åkalla Och med din hjälp ej mer i synden falla.

= 176. Varthän skall jag dock fly Ur syndens djupa dy? Med mina brister många Var skall jag trösten fånga? Ty hela världen vida Ej lisa kan min kvida.

2. O Jesu, rik av nåd, Uppå ditt bud och råd Min sorgsna själ framträder Och av din nåd sig gläder. Ditt blod mitt samvet' renar Och mig med dig förenar.

3. Jag, ditt sorgfulla barn, Besnärd i syndens garn, Mig i din famn nu kastar Med allt, vad mig belastar. I dina sår jag sänker Det kval mitt hjärta kränker.

4. Med ditt menlösa blod, Den sköna, röda flod, Avtvå missgärning mina: Upptag mig bland de dina; Min synd du ej påtänke, I havsens djup den sänke!

5. Du är min enda tröst, Du har mig återlöst; Vad jag mig har förbrutit, Har du i graven slutit, Blott jag mig icke låter I synden sövas åter.

6. Den ondska är väl stor, Som än i hjärtat bor; Men, Jesu, vid din sida Jag mot allt ont kan strida. I dig min kraft jag finner, Hos dig min sorg försvinner.

7. Mig mycket fela kan: Dock är din loven sann, Att du av nåd vill skänka Mer gott, än jag kan tänka; Med dig jag trygg kan vara I all min nöd och fara.

8. Om värld och ont begär Och hela satans här Mig ville från dig draga. Dock skall jag dem förjaga; Ty du mig styrka giver, När jag dig trogen bliver.

9. Min Jesu, uppå dig Förläter jag städs' mig. Vem kan mig nu fördärva? Ditt rike skall jag ärva, Som du mig skaffa månde, När du led dödens vånde.

10. Skriv i mitt hjärta in, Att jag är evigt din: Hjälp, att jag gör din vilja. Flyr, vad oss kan åtskilja, Och sist det liv får njuta, Som ingen död kan sluta.

= 187: 7. Som fåglar små, När dundra må Och djuren sig förskräcka, De skynda fort Var på sin ort Att sig för faran täcka.

8. Så vill jag fly Från världens gny Till dig, o, Jesu fromme! När synd och död Tillfoga nöd. Hos dig jag ro bekomme!

9. Fast kropp och själ Åtskils, likväl Mitt hjärtas tröst du bliver. Du mig ock visst, O, Herre Krist, En evig glädje giver.

10. Gud Fader, Son I himmelstron Och Helge And' tillsamman, Upptag min

bön Och mig bekrön Med nåd och sällhet! Amen.

= 188: 9. Har David funnit nåd hos dig. Har du Manasse sparat, Har du till Petrum mildelig Vänt dig och tröstligt svarat Den rövaren, som tog sin flykt Till dig uti sin ändalykt, Så hoppas jag detsamma.

10. Styrk mig allenast i den tro, Att du för mig har lidit, Så får mitt samvet' ljuvlig ro, Och jag har kraftigt bedit: Din Ande tröste mig all tid Och hjälpe i den sista strid, Den jag med döden håller.

= 191: 6. Om tron dig synes matt och svag, Dock tröst av Jesu kärlek tag, Att han, som tro i hjärtat ger, Skall ock fullborda den alltmer. En rykand' veke släcks ej ut: Den svaga tron når ock gott slut.

7. Din bättring ofullkomlig syns: För Gud rättfärdig ingen finns. Gud gör din bot och bättring sann, Om du i trone håller an. Med Jesus skall du allt förmå: Hans löfte har du däruppå.

8. Är du Guds godhet icke värd, Den är ock dig av nåd beskärd. Din Jesus undfår syndare. Som äro rätt botfärdige. Till honom fly! Gud är dig god För hans förtjänst och dyra blod.

9. Om dig stor svaghet kommer på,
Med trogen bön till Jesum gå: Hos Jesum
finnes tröst och råd, Ty han är rik av
makt och nåd. Sann läkdom mot all synd
och brist Uti hans sår du finner visst.

10. Slätt ingen utan Jesus kär I himlen och på jorden är, Som glädja kan en
sorgsen själ: I Kristo är oss evigt väl.
Håll dig med tron vid honom fast: Han
hjälper dig från all din last.

= 192: 5. Ingen herde kan så leta
Efter ett borttappat får. Kunde du Guds
hjärta veta, Huru ömt för dig det slår,
Törstar, längtar innerlig Efter den, som
söndrat sig Från hans hjord och får så
såta, Skulle du av glädje gråta.

6. Ingen sjö så högt kan svalla, Intet
djup så grundlöst är, Intet regn så rikt
kan falla, Att det minsta likhet bär Med
den nåd, som Herren blid Oss bevisar allan tid, Helst då synden vill oss föra I
fördärv och oss förstöra.

7. Så var tröst och hav glatt sinne,
Du, min själ, som ängslig går! All din
sorg härvid försvinne: Ingen nöd dig skada
får. Dina synders myckenhet Emot Guds
barmhärtighet Kan ej liknas, icke nämnas:
På dig vill han aldrig hämnas.

8. Vore världen av vår Herre Tusen
gånger större gjord, Och dess synder, större,

smärre, Uti tankar, verk och ord, Vore av dig alla slätt Övade på många sätt, Kunde dock Guds nåd ej stäckas Och hans kärlekseld ej släckas.

9. Ack, min Gud, låt samma nåde Alltid för mig öppen stå, Att jag i min sorg och våde, Gud, din godhet smaka må! Hav mig kär och uppväck mig, Att jag åter älskar dig. Låt din Anda mig regera, Att jag aldrig syndar mera.

= 205: 7. Värdes, Jesu, när mig bliva Och allt ont ifrån mig driva; Ty jag håller mig till dig. Bliv, o Jesu, städs' hos mig!

8. När du, Jesu, hos mig bliver Och din Andas nåd mig giver, Si, då har jag allt i dig. Bliv, o Jesu, städs' hos mig!

9. Då får jag ock salig fara Äntlig till din änglaskara Och där evigt prisa dig. Bliv, o Jesu, städs' hos mig!

= 213. Jesus är min vän den bäste, Vilkens like aldrig är: Skall då jag så med de fleste Övergiva honom här? Ingen skall mig kunna skilja Ifrån den mig har så kär: En skall vara bägges vilja Alltid här och evigt där.

2. Han har döden för mig lidit, Ingen skall fördöma mig; Hos sin Fader för mig bedit, Det mig gagnar eviglig. Ho

är då, som vill förklaga Den, han själv utkorat har? Ho vill ifrån honom draga Den, han har i sitt försvar?

3. Jag är viss och därpå liter, Varken liv ej heller död Mig ifrån min Jesu sliter: Änglar, höghet eller nöd, Djuphet eller annat mera, Vare kommand' eller när. Skall mig från Guds kärlek föra, Som i Jesu Kristo är.

= 214. Jesus är mitt liv och hälsa, Jesus är min nådastol. Jesus är min sköld och sol; Han allena kan mig frälsa, Mig hans kärlek nåd beskär. Jesus högst mitt goda är.

2. Utan Jesus jag fördärvas, Utan Jesu nådesken Är mig allt till ång'st och men; Trones liv kan ej förvärvas, Om ej Jesus kraft beskär. Han, som allt mitt goda är.

3. Har jag Jesum i mitt hjärta, Si, så har jag glädjen all. Den mig evigt hugna skall. Jag ej fruktar någon smärta, Medan Jesus är mig när Och mitt högsta goda är.

4. Därför jag ock mig förlåter På dig, Herre Jesu Krist, Emot synd och satans list. Mig till nåd du tagit åter, Mig ditt blod gör ren och skär: Du mitt högsta goda är.

5. Jesu, hjärtats glädjekälla, Du är genom trona min. I ditt blod är jag ock din. Mig ej kött och värld skall fälla Eller hela mörksens här: Jesu, du mitt goda är.

6. Din, min Jesu, vill jag bliva Här i tid och evigt där, Ty du är min Jesus kär. I min död skall du mig liva. Jag för ingen rädes här: Jesu, du mitt goda är.

7. Jesus är mig allt i alla, Jesus bor uti min själ. Uti Jesu är mig väl. Jesum vill jag städs' åkalla. Jesum jag i hjärtat bär, Jesus allt mitt goda är.

= 215. Jesus allt mitt goda är, För mig har han sig utgivit, Honom vill jag bliva när; I sin bok har han mig skrivit. Annat allt förgängligt är: Jesum vill jag hava kär.

2. Jag ej frågar efter gull, Efter höghet och stor ära. Gull ej annat är än mull: Få sin höghet rättsligt bära. Det ock snarlig' allt förgår: Evigt Jesu nåd består.

3. Han är min förnöjelse, Han är ämnet för min längtan, Lindrar hjärtats kval och ve, Stillar själens törst och trängtan. Här är allt bemängt med pust: Jesus ger den rena lust.

4. Bort, o värld, med ditt försåt. Du, som ned i avgrund förer. Bort med allt ditt gods och stät. Du, som mången själ

förstörer. Aldrig gör du mig förnöjd: Jesus är och blir min fröjd.

= 250. Uti din nåd, o, Fader blid, Befaller jag i allan tid Min arma själ och vad jag har: Anamma allt i ditt förvar!

2. Mitt liv, min kropp och ande är Din egendom, o, Herre kär: Bevara själv, vad dig tillhör, Att intet ont mig skada gör!

3. I dig är jag av hjärtat nöjd, Du är min enda tröst och fröjd: Uti min nöd och stora brist Är du min hjälp, det vet jag visst.

4. Det är min tro, o, Fader blid, Hjälp, att jag alltid blir därvid: Ifrån ditt barn du aldrig vik, Att jag må ärva himmelrik!

6 Kapitlet.

Om enskild skrift och avlösning

enligt Kungl. förordningen den 4 maj 1855.

När den, som skall skriftas, jämte två eller tre av församlingens medlemmar, dem vederbörande pastor tillkallat, infunnit sig i sakristian på den av pastor därtill utsatta tiden, förfares på följande sätt.

Prästen säger:

Käre kristne! Eder är veterligt, att denne (a) man (kvinna) har emot de förmaningar, som givas oss alla i Guds ord, fallit i synd emot N. N. budet, därmed förtörnat Gud och åstadkommit förargelse, så att han (hon) varit utesluten från församlingens nattvardsgemenskap *). Nu har han (hon) förklarat sig villig att i denna kristliga församling bekänna och avbedja sitt brott. Därför låtom oss, som här äro tillstädes, för honom (henne) fälla trogen förbön och i kristlig kärlek vara vittnen till den ånger, han (hon) här förklarar, den avbön, han (hon) här avlägger, och det till-

*) Har den brottslige fått tillfälle att, efter begånget brott, av den heliga nattvarden bliva delaktig, utelämnas orden: »*så att han (hon)* — — — — *nattvardsgemenskap*».

träde till församlingens förmåner, som honom (henne) här meddelas.

Därefter göras honom (henne) dessa frågor:

Erkänner du, att du med ditt brott emot N. N. budet försyndat dig mot Gud och åstadkommit förargelse i hans församling?

Svar: Ja.

Betygar du däröver en hjärtlig ånger, avbeder du din synd, och begär du att varda delaktig av Guds nåd i Kristus Jesus och att åter upptagas i församlingens gemenskap?

Svar: Ja.

Vill du genom samma Guds nåd hädanefter taga dig till vara både för denna och andra synder samt beflita dig om ett kristligt leverne?

Svar: Ja.

Därefter säger prästen:

Därtill hjälpe dig Gud allsmäktig! Amen.

Låtom oss bedja!

Den, som skall skriftas, knäböjer nu på en bönepall.

Allsmäktige, evige Gud! Vi bedja dig, att du icke förkastar denne (a) syndare (synderska), som nu bekänt sin missgärning och begär förlåtelse, utan att du upp-

tager honom (henne) till nåd för din Sons, Jesu Kristi, skull genom din stora barmhärtighet. Giv honom (henne) din Helige Ande, som verkar i hans (hennes) hjärta och leverne en rätt botfärdighet, upplyser och regerar honom (henne), att han (hon) härefter må taga sig till vara för alla synder, vakta sig för säkerhet och för tillfälle till synd, kämpa mot djävulens försåt, köttets retelser och världens förförelser och övervinna dem och så leva rättfärdigt inför dig i alla sina livsdagar samt omsider få med alla trogna en evig salighet; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Vidare fortfar prästen sålunda:

Sedan du inför Gud och hans församling bekänt och avbedit din synd samt utlovat bättring, så förkunnar och tillsäger jag dig, att du ånyo med församlingen äger tillträde till nattvardens heliga måltid. Herren förläne dig nåd att använda denna saliga förmån till din själs frälsning under beständig vaksamhet, bön och uppmärksamhet på de förbindelser, som äligga dig emot din Gud och dina medmänniskor. Amen.

Därefter tilltalar prästen de närvarande:

Och vi, käre vänner, låtom oss lägga på hjärtat aposteln Pauli uppmaning, då han säger: »Mina bröder, om så händer,

att någon ertappas med att begå en försyndelse, då mån I, som ären andliga människor, upprätta honom i saktmods ande. Och du må hava akt på dig själv, att icke också du bliver frestad. Bären varandras bördor; så uppfyllen I Kristi lag.»

Slutligen läser prästen över den återupptagne:

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa över dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och give dig frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Över hustru, som av våda förkvävt sitt barn, skall prästen i sakristian, i tvenne eller trenne tillkallade vittnens närvaro, sedan hon fallit på knä, läsa följande bön: *)

Allsmäktige Gud, käre himmelske Fader! Emedan den stora sorgen träffat denna kvinna, att hon av våda förkvävt sitt barn, och hon nu däröver har en hjärtats bedrövelse: fördenskull bedja vi dig, käre himmelske Fader, att du av din förbarmande kärlek icke ville tillräkna henne det, utan nådeligen förlåta henne. Bevisa,

*) Samma bönesätt skall ock brukas för ammor, som av våda förkvävt barn, endast med den ändring, att i stället för »*sitt barn*» säges »*ett barn*».

o Herre, din långmodighet och barmhärtighet på henne, att hon må i alla sina livsdagar tjäna dig i helighet och rättfärdighet: genom din Son, vår Herre och Frälsare, Jesus Kristus. Amen.

Över hustru, som före sin kyrkotagning förkvävt sitt barn, läses endast ovanstående bön, ej den för kyrkotagning föreskrivna. Den kvinna åter, som fött oäkta barn och, innan hon blivit enskilt skriftad och avlöst, förkvävt detsamma, bör endast undergå enskild skrift enligt detta kapitel. Men över den moder, som efter kyrkotagningen eller den enskilda skriften förkvävt sitt barn, skall ovanstående bön särskilt läsas.

7 Kapitlet.

Om sjukas kommunion.

Sedan prästen genom enskilt samtal gjort sig underrättad om den sjukes själstillstånd och därpå hållit ett kort, tjänligt skriftermålstal, må han antingen föreläsa eller låta den sjuke själv framsäga syndabekännelsen:

Jag fattig, syndig människa, som, med synd född, jämväl sedan i alla mina livsdagar på mångfaldigt sätt har brutit emot dig, bekänner av allt hjärta inför dig, helige och rättfärdige Gud, kärleksrike Fader, att jag icke har älskat dig över allting, icke min nästa såsom mig själv. Emot dig och dina heliga bud har jag syndat med tankar, ord och gärningar och vet mig fördenskull vara värd en evig fördömelse, om du skulle så döma mig, som din rättvisa kräver och mina synder hava förtjänt. Men nu har du, käre himmelske Fader, utlovat att med mildhet och nåd omfatta alla botfärdiga syndare, som omvända sig till dig och med levande tro fly till din faderliga barmhärtighet och Frälsarens, Jesu Kristi, förtjänst. Med dem vill du överse, evad de hava brutit emot dig, och aldrig mer tillräkna dem deras

synder. Däruppå förlitar jag mig, arme syndare, och beder dig trösteligen, att du efter samma ditt löfte värdes vara mig miskundsam och nådig samt förlåta mig alla mina synder. ditt heliga namn till pris och ära. *)

Därefter lämnas avlösningen med följande ord eller på annat lämpligt sätt:

Är denna din syndabekännelse upprikting. och begär du alltså med botfärdigt hjärta dina synders förlåtelse för Jesu Kristi skull. så är ock, i kraft av Guds ord och löfte, fast och visst, att Gud av nåd förlåter dig alla synder; och denna dina synders förlåtelse tillsäger jag dig på vår Herres, Jesu Kristi, befallning i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Vidare säger prästen:

Herren styrke ditt hjärta med sin nåd och låte Jesu döds åminnelse, som du nu begår, besegla din tro, liva din kärlek och stadfästa ditt hopp till evigt liv!

I stället för denna önskan kan prästen ock läsa följande kollektbön:

Herre Gud, himmelske Fader, du, som icke har lust till syndares död, utan vill,

*) Då den, som skriftas, är mycket sjuk, må prästen pröva, på vad sätt och med vilka ord syndabekännelsen lämpligen kan ske, blott att en sådan, innefattande tillika bön om syndaförlåtelse för Kristi skull. verkligen bliver avlagd.

att de omvända sig och leva: vi bedja dig hjärteligen, att du av din barmhärtighet värdes avvända våra synders straff och förläna oss nåd till sann botfärdighet och levande tro; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Eller och må prästen i den sjukes namn förebedja sålunda:

Allsmäktige, himmelske Fader! Jag tackar dig av hjärtat, att du i den trösterika avlösningen har tillsagt mig mina synders förlåtelse, och beder dig, att du ville genom din Helige Ande så bereda mig, att jag i sann botfärdighet och tro må undfå din Sons, Jesu Kristi, lekamens och blods sakrament och därigenom stärkas i kristligt tålamod och i det eviga livets hopp, tills du omsider förlänar mig en salig hädanfärd; genom Jesus Kristus, vår Frälsare. Amen.

Prästen säger:

Upplyft ditt hjärta till Gud!

I den natt då Herren Jesus blev förrådd tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt lärjungarna och sade: Tagen och äten! Detta är min lekamen, som varder utgiven för eder. Gören detta till min åminnelse!

Sammalunda tog han ock kalken, tackade Gud och gav åt lärjungarna och sade: Dricken härav alla! Denna kalk är det nya förbundet, i mitt blod, som varder utgjutet för manga till syndernas förlåtelse. Så ofta I dricken den, så gören detta till min åminnelse!

Fader var, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock pa jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss vara skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

O, Guds Lamm, som borttager världens synder, fräls oss, milde Herre Gud!

O, Guds Lamm, som borttager

världens synder, hör oss, milde Herre Gud!

O, Guds Lamm, som borttager världens synder, giv oss din frid och välsignelse!

Helig, Helig, Helig, Herre Gud allsmäktige! Fulla äro himlarna och jorden av din härlighet. Giv salighet av höjden! Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn. Giv salighet av höjden!

Sedan meddelas den heliga nattvarden på det sätt och med de ord, som äro föreskrivna.

Först meddelas brödet, varvid säges:

Kristi lekamen, för dig utgiven.

Sedan kalken, varvid säges:

Kristi blod, för dig utgjutet.

Eller ock säges vid meddelandet av brödet:

Jesus Kristus, vilkens lekamen du mottager, bevare dig till evigt liv!

Och vid kalkens meddelande:

Jesus Kristus, vilkens blod du mottager, bevare dig till evigt liv!

Därefter läser prästen:

Vi tacka dig, allsmäktige Fader, som genom din Son, Jesus Kristus, har stiftat denna heliga nattvard oss till tröst och salighet, och bedja dig: förläna oss nåd att så begå Jesu åminnelse på jorden, att vi också måtte varda delaktiga av den stora nattvarden i himmelen. Amen.

Eller:

O Herre, allsmäktige Gud, som har låtit denna sjuka varda delaktig av ditt sakrament: vi bedja dig, att du låter honom (henne) också varda delaktig med dig och alla trogna i din eviga ära och härlighet; genom vår Herre Jesus Kristus, som lever och regerar med dig och den Helige Ande i en Gudom från evighet till evighet. Amen.

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa över dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och give dig frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

(Psalmer sid. 162—176.)

8 Kapitlet.

Om brudvigsel.

Först gör prästen denna förmaning:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Käre kristne! Äktenskapet är av Gud själv stiftat till samhällens bestånd och till förenade makars inbördes hjälp, att lätta livets mödor, mildra mötande bekymmer och genom en sorgfällig uppfostran bereda efterkommandes sällhet. Denna stiftelse är helig; heliga äro dess förbindelser; heliga dess ändamål. Mannens plikt är att älska och ära sin hustru och så mer och mer söka att vinna hennes förtroende. Så bör ock hustrun med kärlek och tillgivenhet möta sin man, ömt deltaga med honom i omsorgen om deras hus och så skicka sig, att hon må bliva honom till hjälp. Man och hustru böra väl besinna, att de ingått i det stånd, där deras gemensamma sällhet fordrar, att de å ömse sidor obrottsligen hålla sitt äktenskapsförbund, genom sorgfällig uppmärksamhet på sig själva och sina plikter söka att förtjäna varandras aktning och kärlek samt städse

förelysa varandra i en sann gudsfruktan. Därför ligger det makt uppå att bedja Gud om en sådan maka, vilkens hjärta, öppet för sanning och dygd, känner sina plikter och välsignelsen i deras utövning. Då begynnes och fortsättes äktenskapet efter Guds vilja. Då främjas genom denna förening den högsta lycka på jorden. Därtill vi ock över detta brudpar bedja den Allsmäktige om nåd och välsignelse.

Sedan frågar prästen dem, först brudgummen:

Inför Gud den allvetande och i denna församlings (i dessa vittnens)*) närvaro frågar jag dig N. N., om du vill hava denna N. N. till din äkta hustru och älska henne i nöd och lust?

Svar: Ja.

Därnäst bruden:

Inför Gud den allvetande och i denna församlings (i dessa vittnens) närvaro frågar jag dig N. N., om du vill hava denne N. N. till din äkta man och älska honom i nöd och lust?

Svar: Ja.

Nu mottager prästen *ringen* av brudgummen och beder:

Herre, allsmäktige Gud, vilkens ändamål med äktenskapets stiftelse äro heliga, visa och välgörande! Vi bedja dig: se nådeligen till det förbund, som med detta

*) Då vigseln sker allenast i närvaro av några vittnen.

vårdtecken inför dig beseglas, och låt uppå detta brudpar uppfyllas de löften, vilka du har tillsagt alla dem, som troget hålla de förbindelser, dem du har stiftat till människors bästa. Amen.

Därefter tager brudgummen ringen och säger, under det han tillika med bruden håller densamma:

Jag N. N. tager dig N. N. nu till min äkta hustru att älska dig i nöd och lust, och till ett vårdtecken giver jag dig denna ring.

Bruden svarar:

Jag N. N. tager dig N. N. nu till min äkta man att älska dig i nöd och lust, och till ett vårdtecken emottager jag denna ring.

Sedan sätter brudgummen ringen på det brudens finger å vänstra handen, som är närmast lillfingret, varvid prästen säger:

Emedan I nu tagit varandra till äkta, så stadfäster jag, såsom Kristi tjänare, inför Gud och denna kristna församling (dessa vittnen) detta edert äktenskapsförbund i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Att äktenskapet är ett heligt förbund, som efter godtycke av människor icke kan upplösas, lär oss vår Frälsare i evangelisten Mattei 19 kapitel:

Fariséer trädde fram till Jesus och sade: Är det lovligt att skilja sig från sin hustru av vilken

orsak som helst? Men han svarade och sade: Haven I icke läst att Skaparen redan i begynnelsen gjorde dem till man och kvinna och sade: "Fördenskull skall en man övergiva sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de tu skola varda ett kött"? Så äro de icke mer två, utan ett kött. Vad nu Gud har sammanfogat, det må människan icke åtskilja.

Sedan säger prästen till brudparet:

Betänken dessa Herrens, Jesu Kristi, ord! Förgäten aldrig, att edert äktenskapsförbund enligt Guds vilja är oryggligt, och upptagen med tålamod och tacksägelse allt, vad eder efter Guds skickelse kan vederfaras.

Prästen säger ytterligare:

Herren vare med eder och ledsage eder i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

Åstundas pällen och brudmässan, så slutas här, och förekommer nedanföre, huru i den händelsen vidare skall förhållas. I annat fall fortfar prästen på följande sätt att bedja, sedan brudparet nedfallit på knä:

Låtom oss bedja!

Allsmäktige, evige Gud, oföränderlig i nåd och barmhärtighet! Vi bedja dig, att du värdes uppfylla dessa makars hjärtan med din Helige Ande och nådeligen omfatta dem med all andlig och lekamlig välsignelse. Välsigna det förbund, som de i dag hava stadfäst inför dig. Giv nåd, att sällhet och trohet alltid må mötas i deras hus, enighet och kärlek förljuva deras mödor och *) efterkommandes dygder glädja deras ålderdom! Hör, milde Gud, deras böner, och var deras beskärm, när de åkalla dig. Led dem efter ditt råd, att de efter fulländad vandring må samlas i de saligas eviga boningar; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre! Amen.

Gud, allsmäktig, sände sitt ljus och sin sanning, som bevare eder i alla edra livsdagar! Guds hand beskärme eder! Hans heliga änglar ledsage eder! Gud, Fader och Son och den Helige Ande, låte sin nåd vara mäktig över eder! Amen.

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom

*) I de fall, där man eller hustru varken äga hopp om livsfrukt eller hava barn av något föregående äktenskap, uteslutas, efter omständigheterna, orden: »*efterkommandes — ålderdom*».

i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

När vigsel sker i kyrka och pällen samt brudmässan åstundas, vilka senare icke få förekomma, då bruden är änka eller ålderstigen, träder brudparet efter predikan och kommunionen fram för altaret. Sedan brudparet nedfallit på knä, säger prästen:

Låtom oss bedja!

Allsmäktige, evige Gud, oföränderlig i nåd och barmhärtighet! Vi bedja dig, att du värdes med din Helige Ande uppfylla dessa makars hjärtan och giva dem din välsignelse att i den förening, som de nu

med varandra ingått, kristligt, ärligt och väl leva, dig till behag och sig själva till timlig och evig lycksalighet; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Sedan säger eller sjunger prästen:

Herren vare med eder!

Församlingen sjunger:

Med dig vare ock Herren!

Prästen:

Upplyften edra hjärtan till Gud!

Varefter prästen säger eller sjunger:

Helige Herre, allsmäktige Fader, evige Gud, himmelens och jordens skapare! Du, som, när allting var skapat, skapade människan att däröver vara en herre och, då för mannen icke var gott att vara allena, gav honom kvinnan till hjälp! O Gud, som har förenat man och kvinna och givit dem din välsignelse, se nu mildeligen till dessa personer, som hava givit sig i äktenskapsstånd och begära att av dig varda beskärmade. Giv nåd, att de må leva i kärlek och frid, i ärbarhet och trohet och alltid förbliva fasta i din fruktan. Omfatta dem med all andelig och lekamlig välsignelse och låt efterkommandes dygder glädja deras ålderdom och giv dem efter detta livet en evig salighet; (här slutas sången och pällen borttages, varefter läses:) genom vår Herre

Jesus Kristus, din Son, som i en sann Gudom med dig och den Helige Ande lever och regerar till evig tid. Amen.

Gud, allsmäktig, sände sitt ljus och sin sanning, som bevare eder i alla edra livsdagar! Guds hand beskärme eder! Hans heliga änglar ledsage eder! Gud, Fader och Son och den Helige Ande, låte sin nåd vara mäktig över eder! Amen.

Därefter läser prästen:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Sedan vänder prästen sig åter mot altaret och fullföljer gudstjänsten.

När brudgum och brud hemkomma i brudhuset, sjunges en bröllopspsalm, och sedan sången är ändad, läses följande bön:

Allsmäktige, evige Gud! Giv din välsignelse över detta brudehus, att alla de, som här äro tillstädes, må bliva i frid, efterfölja din vilja och leva dig till behag; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Och *välsignelsen:*

Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt ansikte lysa över oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och give oss frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Sv. psalmb. 131. Helige Ande, Sanningens Ande, Kom att oss ledsaga! Låt oss ej falla eller oss förvilla Men till målet draga I trones ljus förtröstande och stilla! Vishet, o Herre, Giv oss av höjden!

2. Helige Ande, Kraftenes Ande, Kom att oss uppliva! Må kärlek bo i våra hjärtan inne Och dess frukter bliva En kristlig dygd, ett himmelskt mod och sinne! Helighet, Herre, Giv oss av höjden!

3. Helige Ande, Glädjenes Ande, Kom att oss hugsvala! Låt hoppets röst bland levernets bekymmer Till vår ande tala, Och giv oss frid, när livets afton skymmer! Salighet, Herre, Giv oss i höjden!

= 335. Gud, välsigna dessa hjärtan, Helga dessa vänners band. Och i glädjen som i smärtan Hägna dem med fadershand! Bästa skatt i deras bo, Mödans lön och vilans ro Blive kärlek, dygd och tro!

3. På den väg, de skola vandra, Led dem i ditt visa råd; Låt dem, stödjande varandra, Understödjas av din nåd! Lydnad för din helga lag, Visshet om ditt välbehag Följe dem till ålderns dag!

4. Låt dem, Herre, i din fruktan Glädjens dag till mötes gå, Tåligt böjas för din tuktan, När du lägger korset på; För varandra, som du bjöd, Vara *allt* i lust och nöd, Vara *ett* i liv och död!

= 337. Nu blott för världen *två*. För Gud *ett* liv, *en* anda De hulda makar gå Att sina öden blanda Och dela ljuvt och lett Allt efter ditt behag. O du, som vis berett Så klar som mulen dag!

2. Välsigna det förbund, De vid din kärlek trygga: Låt dem sitt hopp var stund På dig allena bygga; Och sist, när jordens band Av döden lösas opp, I fridens sälla land Fullborda deras hopp!

= 338: 2. Som du, o Jesu, ett Med din församling blivit, Åt henne frid berett, För henne dig utgivit: En make främje så Av kärlek makans väl, Och blive av de två Ett hjärta och en själ!

3. Ty kärleken är mild, Han tål och han förlåter, Från agg och misstro skild, Och vänder icke åter. Han ökar livets fröjd Och minskar dess besvär, Han över smärtan höjd Och stark som döden är.

Om välsignelse över äktenskap, ingånget inför borgerlig myndighet.

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Kære kristne! Äktenskapet är av Gud själv stiftat till samhällens bestånd och till förenade makars inbördes hjälp, att lätta livets mödor, mildra mötande bekymmer och genom en sorgfällig uppfostran bereda efterkommandes sällhet. Denna stiftelse är helig; heliga äro dess förbindelser; heliga dess ändamål. Mannens plikt är att älska

och ära sin hustru och så mer och mer söka att vinna hennes förtroende. Så bör ock hustrun med kärlek och tillgivenhet möta sin man, ömt deltaga med honom i omsorgen om deras hus och så skicka sig, att hon må bliva honom till hjälp. Man och hustru böra väl besinna, att de ingått i det stånd, där deras gemensamma sällhet fordrar, att de ä ömse sidor obrottsligen hålla sitt äktenskapsförbund, genom sorgfällig uppmärksamhet på sig själva och sina plikter söka att förtjäna varandras aktning och kärlek samt städse förelysa varandra i en sann gudsfruktan. Därför ligger det makt uppå att bedja Gud om en sådan maka, vilkens hjärta, öppet för sanning och dygd, känner sina plikter och välsignelsen i deras utövning. Då begynnes och fortsättes äktenskapet efter Guds vilja. Då främjas genom denna förening den högsta lycka på jorden. Därtill vi ock över detta brudpar bedja den Allsmäktige om nåd och välsignelse.

Nu mottager prästen *ringen* och beder:

Herre, allsmäktige Gud, vilkens ändamål med äktenskapets stiftelse äro heliga, visa och välgörande! Vi bedja dig: se nådeligen till det förbund, som med detta vårdtecken beseglas,*) och låt uppå detta brudpar

*) Om förut vigselring givits och mottagits, säger prästen »*har beseglats*» i stället för »*beseglas*». Efter bönens slut sätter brudgummen ringen på brudens finger.

uppfyllas de löften, vilka du har tillsagt alla dem, som troget hålla de förbindelser, dem du har stiftat till människors bästa. Amen.

Att äktenskapet är ett heligt förbund, som efter godtycke av människor icke kan upplösas, lär oss vår Frälsare i evangelisten Mattei 19 kapitel:

Fariséer trädde fram till Jesus och sade: Är det lovligt att skilja sig från sin hustru av vilken orsak som helst? Men han svarade och sade: Haven I icke läst att Skaparen redan i begynnelsen gjorde dem till man och kvinna och sade: "Fördenskull skall en man övergiva sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de tu skola varda ett kött"? Så äro de icke mer två, utan ett kött. Vad nu Gud har sammanfogat, det må människan icke åtskilja.

Sedan säger prästen till brudparet:

Betänken dessa Herrens, Jesu Kristi, ord! Förgäten aldrig, att edert äktenskapsförbund enligt Guds vilja är orygg-

ligt, och upptagen med tålamod och tacksägelse allt, vad eder efter Guds skickelse kan vederfaras.

Prästen säger ytterligare:

Herren vare med eder och ledsage eder i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

Prästen fortsätter, sedan brudparet fallit på knä:

Låtom oss bedja!

Allsmäktige, evige Gud, oföränderlig i nåd och barmhärtighet! Vi bedja dig, att du värdes uppfylla dessa makars hjärtan med din Helige Ande och nådeligen omfatta dem med all andlig och lekamlig välsignelse. Välsigna det förbund, som de hava stadfäst inför dig. Giv nåd, att sällhet och trohet alltid må mötas i deras hus, enighet och kärlek förljuva deras mödor och *) efterkommandes dygder glädja deras ålderdom! Hör, milde Gud, deras böner, och var deras beskärm, när de åkalla dig. Led dem efter ditt råd, att de efter fulländad vandring må samlas i de saligas eviga boningar; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre! Amen.

Gud, allsmäktig, sände sitt ljus och sin sanning, som bevare eder i alla edra livsdagar! Guds hand beskärme eder! Hans

*) I de fall, där man eller hustru varken äga hopp om livsfrukt eller hava barn av något föregående äktenskap, uteslutas, efter omständigheterna, orden: »*efterkommandes ålderdom*».

heliga änglar ledsage eder! Gud, Fader och Son och den Helige Ande, låte sin nåd vara mäktig över eder! Amen.

Därefter läser prästen:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

9 Kapitlet.

Om barnakvinnors kyrkotagning.

Äkta hustrur tagas i kyrka sålunda:

Hustrun, som skall kyrkotagas, faller på knä, och prästen läser följande bön:

Allsmäktige, evige Gud, som gav den välsignelse över människan, när du hade skapat henne, att hon skulle föröka sig och uppfylla jorden! Vi tacka dig för den barmhärtighet, som du emot denna moder (dessa mödrar) bevisat. Hör i nåd, o Herre, hennes (deras) bön och vare dig behaglig den tacksägelse, som hon (de) med vördnad frambär (a) inför dig, då hon (de) med hälsa och styrkta krafter åter kan (kunna) uppträda i din helgedom. Omfatta henne (dem) med din barmhärtighet och låt vila över henne (dem) och hennes (deras) hus den välsignelse, vilken du lovat dem, som frukta dig. Helga hennes (deras) hjärta (n) till att bära dig rika frukter av tro, av hopp och förtröstan och giv, att hon (de) med glädje må uppfylla sin dyra kallelse och njuta din salighet, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Därefter stiger hustrun upp, och prästen tager henne i hand och säger:

Herren ledsage dig i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

För moder, vars barn varit dödfött eller avlidit före moderns kyrkotagning, läses följande bön:

O Herre, du har låtit denna moder få en död livsfrukt och i stället för den glädje, som hon hoppats, hemsökt henne med bedrövelse (förbytt denna moders glädje i sorg, i det du åter tagit bort hennes späda barn från detta livet). Men du har ock nådigt bistått henne och låtit henne komma till hälsa och krafter, så att hon nu ånyo kan besöka din helgedom. Därför tacka vi dig med henne av allt hjärta och bedja dig förläna henne nåd att ödmjukt böja sig under ditt behag! Hugsvala henne i bedrövelsen och helga hennes hjärta, så att hon må trakta efter det, som är ovan, och hava dig till sitt hjärtas tröst och sin del; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Därefter stiger hustrun upp, och prästen tager henne i hand och säger:

Herren ledsage dig i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

Då *andra kvinnor* kyrkotagas, som före vigseln, under äktenskapslöfte hävdade, fött barn, sker det med denna bön:

Allsmäktige, evige Gud, som har stiftat äktenskapet, att det må hållas tuktigt och värdigt ibland människor! Se mildeligen till denna kvinna, som överträtt din ordning och lättsinnigt brutit dina stadgar. Förlät henne denna synden och giv henne nåd att hädanefter enligt dina heliga bud föra ett kyskt och kristligt leverne; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Herren ledsage dig i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

10 Kapitlet.

Om jordfästning.

Vid jordfästningen kastar prästen med skoveln tre gånger jord på liket och säger:*)

Av jord är du kommen. Jord skall du åter varda. Jesus Kristus, vår Frälsare, skall uppväcka dig på den yttersta dagen.

Låtom oss bedja!

Härefter läses antingen:

Allsmäktige, barmhärtige och evige Gud! Du, som för syndens skull har förelagt människan, att hon måste dö! Du, som ock, på det att vi icke till evig tid skulle förbliva i dödens våld, har lagt döden på din enfödde Son, Jesus Kristus, vilken ingen synd hade, och har så genom hans död förvandlat vår död, att den icke skall vara oss skadlig! Vänd nu ditt faderliga ansikte till oss och giv nåd därtill, att vi var för sig måtte så begå denna begravning, att vi med allvar besinna, hurusom även våra kroppar, när du behagar hädankalla oss, skola åter varda jord, och

*) Om griftetal hålles, sker detta lämpligast före jordfästningen.

märka det granneligen i vårt hjärta, att vi i denna världen icke hava någon varaktig stad. Giv oss, barmhärtige Fader, nåd att söka det, som evigt är, och att alltid vandra så efter din heliga vilja, att vi på den yttersta dagen må uppstå till evigt liv, genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Eller: *)

O, Herre Gud! Du, som för syndens skull låter människor dö och varda jord igen, lär oss alla rätt betänka, huru få våra dagar äro, på det att vi må undfå ett vist hjärta. Förläna oss en sann tro på din Son, Jesus Kristus, som blev dödad för våra synders skull och uppväckt för vår rättfärdiggörelses skull samt lever i evighet. Giv oss nåd att dagligen dö från synden och leva efter din heliga vilja, så att, när vår dödsstund kommer, vi må finnas kristeligen beredda att saligt skiljas hädan. Upptag då våra själar till dig, och låt våra kroppar, sedan de vilat i sina grifter, på den yttersta dagen uppstå till evigt liv. Amen.

Eller: **)

Herre Gud Fader i himmelen! Herre Guds Son, världens Frälsare! Herre Gud, du Helige Ande! Förbarma dig över oss!

*) Detta alternativ må icke användas, om altartjänst följer.
**) Här må en psalm eller psalmvers kunna läsas.

I vår sista nöd, på yttersta domen hjälp oss, milde Herre Gud! Amen.

Låtom oss nu höra Herrens ord om döden och uppståndelsen!

Härefter läsas så väl några tjänliga skriftens språk, valda t. ex. bland här nedan anförda, som ock lämpliga psalmer eller verser ur psalmboken.

Vi vilja icke lämna eder, käre bröder, i okunnighet om huru det förhåller sig med dem, som avsomna, för att I icke skolen sörja såsom de andra, de som icke hava något hopp. Ty lika visst som Jesus, såsom vi tro, har dött och har uppstått, lika visst skall ock Gud genom Jesus föra dem, som äro avsomnade, fram jämte honom. (1 Tess. 4: 13, 14.)

Jesus sade: Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig, han skall leva, om han än dör; och var och en som lever och tror på mig, han skall aldrig någonsin dö. (Joh. 11: 25, 26.)

Förundren eder icke över detta. Ty den stund kommer, då alla som äro i gravarna skola höra hans röst och gå ut ur dem: de som hava gjort vad gott är skola uppstå till liv, och de som hava gjort vad ont är skola uppstå till dom. (Joh. 5: 28, 29.)

Människan, av kvinna född, lever en liten tid och mättas av oro; lik ett

blomster växer hon upp och vissnar bort, hon flyr undan såsom skuggan och har intet bestånd. (Job 14: 1, 2.)

Utrannsaka mig, Gud, och känn mitt hjärta: pröva mig och känn mina tankar, och se till om jag är stadd på en olycksväg, och led mig på den eviga vägen. (Ps. 139: 23, 24.)

Herre, lär mig betänka, att jag måste få en ände, och vad som är mina dagars mått, så att jag förstår huru förgänglig jag är. Se, såsom en handsbredd har du gjort mina dagars mått, och min livslängd är såsom intet inför dig: fåfänglighet allenast äro alla människor, huru säkra de än stå. Sela. Såsom en drömbild allenast gå de fram, fåfänglighet allenast är deras ävlan: de samla tillhopa och veta icke vem som skall få det. Och nu, vad förbidar jag, Herre? Till dig står mitt hopp. Befria mig från alla mina överträdelser! (Ps. 39: 5—9.)

Det är människorna förelagt att en gång dö och sedan dömas. (Hebr. 9: 27.)

Saliga äro de döda, som dö i Herren härefter. Ja, säger Anden, de skola få vila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem. (Upp. 14: 13.)

Jag förbliver städse hos dig; du håller mig vid min högra hand. Du skall leda

mig efter ditt råd och sedan upptaga mig med ära. Vem har jag i himmelen utom dig? Och när jag har dig, då frågar jag efter intet på jorden! Om än min kropp och min själ försmäkta, så är dock Gud mitt hjärtas klippa och min del evinnerligen. (Ps. 73: 23—26.)

Herre, du har varit vår tillflykt från släkte till släkte. Förrän bergen blevo till och du frambragte jorden och världen, ja, från evighet till evighet är du, o Gud. Du låter människorna vända åter till stoft, du säger: »Vänden åter, I människors barn.» Ty tusen år äro i dina ögon såsom den dag, som förgick i går; ja, de äro såsom en nattväkt. Du sköljer dem bort; de äro såsom en sömn. Om morgonen likna de gräset, som frodas; det blomstrar upp och frodas om morgonen, men om aftonen torkar det bort och förvissnar. (Ps. 90: 1—6.)

Ur djupen ropar jag till dig, Herre. Herre, hör min röst, låt dina öron akta på mina böners ljud. Om du, Herre, vill tillräkna missgärningar, Herre, vem kan då bestå? Dock, hos dig är ju förlåtelse, på det att man må frukta dig. Jag väntar efter Herren, min själ väntar, och jag hoppas på hans ord. (Ps. 130: 1—5.)

Ty vi förgås genom din vrede, och genom din förtörnelse ryckas vi plötsligt bort.

Du ställer våra missgärningar inför dig, våra förborgade synder i ditt ansiktes ljus. Ja, alla våra dagar försvinna genom din förgrymmelse, vi lykta våra år såsom en suck. (Ps. 90: 7—9.)

Vårt liv varar sjuttio år eller åttio år, om det bliver längt: och när det är som bäst, är det möda och fåfänglighet, ty det går snart förbi, likasom flöge vi bort. Vem besinnar din vredes makt och din förgrymmelse, så att han fruktar dig? Lär oss betänka, huru få våra dagar äro, för att vi må undfå visa hjärtan. (Ps. 90: 10—12.)

De som hava vandrat sin väg rätt fram få ro i sina vilorum. (Jes. 57: 2.)

Ty att leva, det är för mig Kristus, och att dö, det är för mig en vinning. (Fil. 1: 21.)

Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Den som hör mina ord och tror honom som har sänt mig, han har evigt liv och kommer icke under dom, utan har övergått från döden till livet. Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Den stund kommer, ja, den är redan inne, då de döda skola höra Guds Sons röst, och de som höra den skola bliva levande. Ty såsom Fadern har liv i sig själv, så har han ock givit åt Sonen att hava liv

i sig själv. Och han har givit honom makt att hålla dom, eftersom han är Människoson.

Förundren eder icke över detta. Ty den stund kommer, då alla som äro i gravarna skola höra hans röst och gå ut ur dem: de som hava gjort vad gott är skola uppstå till liv, och de som hava gjort vad ont är skola uppstå till dom. (Joh. 5: 24—29.)

I min Faders hus äro många boningar: om så icke vore, skulle jag nu säga eder, att jag går bort för att bereda eder rum. Och om jag än går bort för att bereda eder rum, så skall jag dock komma igen och taga eder till mig, ty jag vill, att där jag är, där skolen I ock vara. (Joh. 14: 2, 3.

Fader, jag vill, att där jag är, där skola ock de, som du har givit mig, vara med mig, så att de få se min härlighet, som du har givit mig; ty du har älskat mig före världens begynnelse. (Joh. 17: 24.)

Om Kristus är i eder, så är väl kroppen hemfallen åt döden för syndens skull, men Anden är liv för rättfärdighetens skull. Och om dens Ande, som uppväckte Jesus från de döda, bor i eder, så skall han, som uppväckte Kristus Jesus från de döda, göra också edra dödliga kroppar levande genom sin Ande, som bor i eder. (Rom. 8: 10, 11.)

Äro vi barn, så äro vi ock arvingar, nämligen Guds arvingar och Kristi medarvingar, om vi eljes lida med honom för att också med honom bliva förhärligade. Ty jag håller före, att denna tidens lidanden intet betyda i jämförelse med den härlighet, som kommer att uppenbaras på oss. (Rom. 8: 17, 18.)

Ty ingen av oss lever för sig själv, och ingen dör för sig själv. Leva vi, så leva vi för Herren; dö vi, så dö vi för Herren. Evad vi leva eller dö, höra vi alltså Herren till. Ty därför har Kristus dött och åter blivit levande, att han skall vara herre över både döda och levande. (Rom. 14: 7—9.)

Om vi i detta livet hava i Kristus haft vårt hopp och därav intet bliver, då äro vi de mest ömkansvärda av alla människor. Men nu har Kristus uppstått från de döda såsom förstlingen av de avsomnade. Ty eftersom döden kom genom en människa, så kom ock genom en människa de dödas uppståndelse. Och såsom i Adam alla dö, så skola ock i Kristus alla göras levande. Men var och en i sin ordning: Kristus såsom förstlingen, därnäst, vid Kristi tillkommelse, de som höra honom till. (1 Kor. 15: 19—23.)

Mina bröder, vad jag nu vill säga är detta, att kött och blod icke kunna få Guds rike till arvedel; ej heller får förgänglig-

heten oförgängligheten till arvedel. Ty detta förgängliga måste ikläda sig oförgänglighet och detta dödliga ikläda sig odödlighet. Men när detta förgängliga har iklätt sig oförgänglighet och detta dödliga har iklätt sig odödlighet, då skall det ord fullbordas, som står skrivet: »Döden är uppslukad och seger vunnen.» Du död, var är din seger? Du död, var är din udd? Dödens udd är synden, och syndens makt kommer av lagen. Men Gud vare tack, som giver oss segern genom vår Herre Jesus Kristus! (1 Kor. 15: 50, 53—57.)

För barn och ungdom.

Sv. psalmb. 187: 7. Som fåglar små, När dundra må Och djuren sig förskräcka, De skynda fort Var på sin ort Att sig för faran täcka.

8. Så vill jag fly Från världens gny Till dig, o, Jesu fromme! När synd och död Tillfoga nöd, Hos dig jag ro bekomme!

9. Fast kropp och själ Åtskils, likväl Mitt hjärtas tröst du bliver. Du mig ock visst, O, Herre Krist, En evig glädje giver.

10. Gud Fader, Son I himmelstron Och Helge And' tillsamman, Upptag min bön Och mig bekrön Med nåd och sällhet! Amen.

493. Säll du, som menlös fann din grav För åren. Lik späda blomman, som föll av Om våren. Du i det stilla Gick ner, du lilla. Förr'n ondskan hunnit ditt förstånd förvilla.

2. Förr'n falska läror fått din själ Bedraga. Du mände Herren Gud så väl Behaga. Att dig förvara Från allsköns fara Han upptog dig ibland sin änglaskara.

3. Där vill du glädja dem, dig nu Begråta. Snart bortom kvalen möter du De såta Vid livsens källa, Den klara, sälla, Ur vilken nåd och sanning evigt välla.

4. Ty lugnens här, I ömma bröst, Som blöden, Och tänken nu med stilla tröst På döden: Han ej förstörer, Han endast förer Till himlen det, som jorden ej tillhörer.

5. O Jesu, giv, att barnslig tro Och lydnad För oss må bliva själens ro Och prydnad. Som barn allena Med hjärtan rena Du vill oss i din Faders hus förena.

494. Stanna, ungdom, och hör till: Säg, o, säg, varthän du ärnar! Du skall gå, dit du ej vill; Du mot döden fåfängt spjärnar, Ty sin hand han lägger tung Nu på gammal, nu på ung.

2. Ålderdom dock ofta går Ensam, stapplande vid staven, När från vänner, sol och vår Ungdom ryckes ner i graven. Yra ungdom, stanna här Och av döden vishet lär!

3. Av den dolda matken tärd Blomman vissnar lätt på kinden, Och fast ej till mognad närd Skakas frukten ned av vinden. Ungdom, på dig själv ej bygg: Tro på Gud, så är du trygg.

4. Frukta Gud och håll hans bud; Dig och allom det tillhörer. Ordets ljus och bönens ljud Genom liv och död oss förer Till en mildrik himmelsk Far. Ungdom, bed och redo var!

För äldre personer och i allmänhet.

26: 1. Vi på jorden leva här Under döden fångne. Vem få vi, som hjälpen är, Att ej bli förgångne? O Fader, dig allena. Dock må vi sörja bitterlig, Att vi så förgätit dig. Helige Herre Gud, Helige, starke Gud, Helige, barmhärtige Frälsare! Du evige Gud, Låt oss icke falla I den bittra dödens nöd! Var oss barmhärtig!

— **221:** 3. Sänd, Herre, dina änglar ut, Att själen må vid livets slut Av dem till himlen föras: Och låt min trötta kropp i ro Sig vila i sitt tysta bo, Tills där din röst skall höras! Då skall jag, klädd i helig skrud, Med mina ögon skåda Gud Och av hans nåd och härlighet Mig fröjda i all evighet. O, Jesu Krist, ack, bönhör mig! :: I liv och död jag tillhör dig.

= 387: 4. Nåd vi begäre, Låt oss henne finna! Nåden beskäre, Vad ej rätt kan vinna. Matkar vi äre, Skuggor, som försvinna. Stoft, som förskingras.

5. Bojor vi draga Av den lott, vi ärva; Lustar oss jaga. Frestelser omvärva. Herre, så svaga, Vill du oss fördärva Utan förskoning?

6. För Jesu pina, För den törnekrona, Han för de sina Bar att dem försona, Låt nåden skina, Värdes oss förskona, Var oss en Fader!

= 424: 6. Ack, låter oss lova och bedja vår Gud, När stunderna växla och skrida; Så skola vi stärkas att hålla hans bud Och vaka och tåligen lida; Ja, låter oss verka med allvar och flit, Så länge oss dagen förunnas.

7. Ty dagen han är dock aldrig så lång, Att icke dess afton skall stunda; Då lämnas vårt verk, då tystnar vår sång: Må vi det med allvar begrunda! Vi bliva utburne, och sömnen blir tung I graven. vår slutliga boning.

8. Ack, give då Gud, vi honom så tjänt Med allt, vad av honom vi äga, Så nyttjat de pund, oss Herren förlänt, Att han till en var måtte säga: Gack in i din Herres glädje, gack in. Du tjänare gode och trogne!

9. När vi skola till vårt fädernesland
Och skiljas vid detta elände. Befalle vi Gud
vår själ uti hand Och glade från världen
oss vände. Ja, Herren han give i Jesu
namn Vår vandring en fröjdefull ände!

= 448. Gud. lär mig dock besinna,
Hur snart mitt liv förgår! Liksom en ström
förrinna Dess dagar och dess år. Om flera
eller färre Åt mig du mätte ut. De likna
dock, o Herre, En flyktad dröm till slut.

2. Si, jordens släkter falla Som stoft till
jorden ner: Hur äro de dock alla En skugga
och ej mer! De fika, de arbeta, Betänka
ej sitt fall; De samla och ej veta, Ho det
anamma skall.

3. Varvid kan jag mig trygga? På dig
förtröstar jag Och lägger glad till rygga
Min väg för varje dag. En gäst, lik mina
fäder, Jag föres vid din hand Och gränsen
snart beträder Till mina fäders land.

= 452. Jag går mot döden, var jag
går. Min väg bland dolda skiften Må löpa
jämnad eller svår, Så bär den dock till
griften. Jag har ej annat val. Igenom
fröjd och kval Min gång sig närmar till
min bär. Jag går mot döden, var jag går.

2. Jag går till himlen, var jag går,
Om Jesum blott jag följer: Min själ av
honom kronan får, Då graven stoftet höljer.
Jag gör ett saligt val. Igenom dödsens dal

Min gång är trygg i Jesu spår. Jag går till himlen, var jag går.

454. I levernets bekymmer sänkt, Du ser ej, huru oförtänkt Din dag till skymning skrider. Du tror dig säker, stark och vis, Du jagar efter jordens pris Och om dess torvor strider. O, människa, o, människa, Till aftonen det lider.

2. Och när du strävar här som bäst, Så nalkas en ej bjuden gäst; Vi honom döden kalla. Då bryts den säkres överdåd, Den vise mände sakna råd, Den starke måste falla. O, människa, o, människa, Han nalkas dig och alla.

3. »Bestyr», han ropar, »om ditt hus! Du måste dö, och solens ljus För dig ej mer sig tänder. Farväl åt hela världen säg! Du måste vandra nu den väg, Där du ej återvänder. O, människa, o, människa, Befall dig Gud i händer!»

4. Då skall ock du av världens prakt, Dess rikdom, ära, lust och makt Förnimma hela färden. I evighetens öppna port Det frågas blott, hur du har gjort Och levat här i världen. O, människa, o, människa, Betänk den dyra färden!

5. En port är vid, en väg är bred: Den bär i avgrundsdjupet ned, Och många där försvinna. En port är trång, en väg är smal: Den bär till himlens fröjdesal,

Men få den vägen finna. O, människa, o. människa, Ditt val i tid besinna!

6. Så vaka nu var stund och bed, Med tro och kärlek dig bered I frid att hädanfara! De arma föd, de nakna kläd, De svaga stärk, de sorgsna gläd Och så din tro förklara! O, människa, o. människa, Du inför Gud skall svara.

7. Och när du fullgjort detta allt Med redlig håg, som Gud befallt, Så säg med ödmjukt sinne: Jag är, o Gud, min Frälsare, Blott en onyttig tjänare, Men nåd på rätten vinne! O, Jesu Krist, o, Jesu Krist, För din skull nåd jag finne!

= 459: 2. Här söka världens barn med makt Att jordens fröjd förlänga. I vällust, välgång, prål och prakt De om varann' sig tränga: Men över dem den hand är höjd, Som kan förkorta jordens fröjd Och himlens portar stänga.

3. Allt, vad på världens fagra fält För deras syn kan glimma, Av döden varder nederfällt Som strå i skördens timma: Och lyckans sol, som skimrar än, Går ner och går ej upp igen Ur gravens dystra dimma.

4. Men dem, som efter Herren se Och taga sig till vara För synd och satans retelse, At dem skall Gud förvara En krona, prydd med härlighet, En skrud, beredd av helighet, I de utvaldas skara.

5. Fördenskull, Jesu, led du mig Städs med ditt ord, det rena. I hopp och tro på jämnan stig Och böj mig till det ena, Att jag för allt, det jorden bär, Dig väljer och dig håller kär Och dyrkar dig allena.

8. Så kan jag, när det täckes dig, Till mina fäder fara Och nöjd från världen skilja mig Att evigt hos dig vara Och mättas av den salighet, Som du berett av evighet Åt din utvalda skara.

9. Hjälp mig, min Jesu, styrk mitt hopp, Håll mig fast vid din lära; Och när fullbordat är mitt lopp, Giv mig en evig ära! Min själ uti ditt sköte tag, Min kropp också på domedag Oändlig fröjd förära!

= 469. O, Jesu Krist, sann Gud och man, Som dödsens välde övervann Och frälste oss från syndens nöd, När du led korsets bittra död! Ack, i min sista stund mig stärk Och på mitt hjärtas suckar märk!

2. När jag blir förd i mörksens dal Och stadd i dödsens kamp och kval; Ack, när ej tungan talar mer, Ej örat hör, ej ögat ser Och pulsen sakta tynar av, Med mig, o Jesu, miskund hav!

3. När mitt förnuft ej mer förstår Och mänskohjälp ej mer förslår, Så kom, o, Herre Jesu blid, Och hjälp mig i min sista tid! Förkorta, lindra mina kval Och lys mig du i mörksens dal!

4. All fruktan du ifrån mig driv, Och med din Ande hos mig bliv! Låt själen, löst ur jordens band, Uppsväva glad till himlens land Och kroppen få i ostörd ro Sig vila sött i gravens bo!

5. En glad uppståndelse mig giv Och mitt försvar i domen bliv! På mina synder icke tänk, Men för din död mig livet skänk, Som du mig lovat i ditt ord; Så blir jag frälst och saliggjord.

6. Du lovat har, o, Jesu Krist, Att den, vars hopp till dig är visst, Han skall i domen trygg bestå, Till livet genom döden gå Och, fast han lider timlig nöd, Dock frälsas från en evig död.

7. Ty skall, o Gud, din starka hand Befria mig från dödsens band Och föra mig till himlens ro, Där jag med dig får salig bo I helig fröjd evinnerlig: Därtill förhjälp mig nådelig!

8. Vi bedja dig av hjärtans grund: Med oss, o Herre, hav miskund! Lär oss att vörda ditt behag Och möta så din stora dag Med samvetsfrid och kristlig tro; Så få vi sist en salig ro.

= 471. O Jesu, när jag hädan skall Och anden min uppgiva, O, då är prövotiden all: Hos dig får jag då bliva. Min kropp här såddes dödelig, Men skall stå upp odödelig, I härlighet förklarad.

2. Jag kläder av förgänglighet, Blir lös av syndabandet, Ikläder mig stor salighet Uti det goda landet. Där livsens krona för mig står, Den jag av Herrens hand då får Och Jesus mig förvärvat.

3. Jag kommer av ett brusand' hav På rätta glädjestranden; Min kropp han lägges ned i grav, Men Gud upptager anden. Ur mörker kommer jag till ljus, Från armod till Guds rika hus, Från oro till god vila.

4. Min hydda, som här fallen är, Skall Herren där upprätta. Ett paradis Gud mig beskär, Ett evigt liv för detta. Min ögon öppnas, varda klar', Jag liv i döden funnit har: Så har 'all sorg en ända.

5. Ty detta liv är idel död; Man må det liv ej nämna: Men all dess jämmer, brist och nöd Vid gravens brädd vi lämna. Ju närmre vi till graven gå, Dess säkrare vi röna få, Att döden blir vår vinning.

6. O, usla liv, o, bräcklighet, Ho dig kan rätt betrakta, Han må din lust och härlighet Ej synnerligen akta. Men döden är nu ingen död: En gång till livet från all nöd, Förlossning av elände.

7. O, död, du öppnar ljuv och god För tro och hopp ditt sköte, Då gudlöshet och övermod Förfäras vid ditt möte. En ryslig ända lasten tar; Men korset, som den fromme bar, I segerns palm förbytes.

8. Kom, Jesu, du min Frälserman, Kom, för mig till det livet, Som i de evigt sällas land Dem trognom varder givet. Lär mig fullborda så mitt lopp, Att själen tages till dig opp, Till de utvaldas skara.

= 474. Älskar barnet modersfamnen. Strävar dagakarl'n till ro, Bräckta skeppet in i hamnen, Vandringsmannen till sitt bo: Ack, hur ljuvt, o död, ditt sköte, Där jag sövd från kval och strid, Vaknar till en evig frid!

2. O, vem må förnöjd ej vara Att med Simeon i frid Till det goda landet fara Från en svår och farlig tid, Från en svag, fördärvad hydda, Från en ond och fåfäng värld, Full av ränker, våld och flärd!

3. Men om dig, min Gud, behagar I ditt kärleksfulla råd Att förlänga mina dagar, Lär mig nyttja rätt din nåd; Om jag snart skall skiljas hädan, Ack, i dag beredd mig gör, Att i dig jag saligt dör!

4. Mig botfärdig gör och trogen, Jesu, i mitt vandringslopp! När jag är för himlen mogen, Tag min anda till dig opp Att hos dig få hemma vara Och dig där förklarad se, Gud, min Gud, min Frälsare!

= 478. Så får jag nu med frid och fröjd Mig hädan skilja. Jag är med Herrens vägar nöjd: Ske hans vilja! Döden är mig ingen död: Han är en sömn allena.

2. Jag njutit av det bröd, som kan De trogna frälsa, Och av den kalk, där själen fann Liv och hälsa. Smakat haver jag och sett, Hur ljuv du är, o Jesu!

3. Ty vandrar jag med fröjd och frid Till Faderns boning. Jag vet, vad jag mig tryggar vid: Din försoning. Jesu, mig ej liv, ej död Kan från din kärlek skilja.

4. Jag räds ej dödsens mörka hus: Jag där ej dröjer. Ty mig till härlighetens ljus Jesus höjer. Jesus, Jesus är mitt liv, Och döden är min vinning.

= **480.** I Kristi sår jag somnar in, De rena mig från synder min: Ja, Kristi död och dyra blod Det är mitt liv, min prydnad god.

2. Därmed jag vill för Gud bestå, När jag för domen skall framgå. Med fröjd och frid far jag nu hän: Guds barn här dör, dock lever än.

3. Nu väl, o död, du förer mig Till Gud att leva eviglig: Av Kristo är jag renad väl. Anamma nu, o Gud, min själ!

= **484.** Så skön går morgonstjärnan fram Och bådar, klar och lyckosam, Den stora dagens möte, Då själen, över jorden höjd, Får svinga sig med helig fröjd I Himlafaderns sköte. Tiden, Striden Snart

skall slutas, Friden njutas, Hoppet vinna. Tro och kärlek målet hinna.

2. Jag skyndar till den staden fort, Det nya Salem, på vars port Min bön så länge klappat. Jag vet, att du, som nådelig Av dem, som voro givna dig, Ej någon har borttappat, Blödde, Dödde. Kärleksfulle. Att jag skulle Även frälsas Och bland de utvalda hälsas.

3. Och lindrigt lösas jordens band: Jag vet, att vid din trogna hand Jag i den glädje hamnar. Där vännen återfår sin vän Och David, from och glad, igen Sin Jonatan omfamnar. Modern. Brodern Där ej gråta; Makar såta. Ömma hjärtan. Där ej hinnas mer av smärtan.

4. Ej mer med blicken skum och svag Jag leta skall Guds anletsdrag I världens dunkla spegel. Men Herrans klarhet ohöljd se Bland dem, som äro tecknade Med Herrans Guds insegel. Salig. Salig Skall jag röna Allt det sköna, Sanna, höga, Som här doldes för mitt öga.

5. Min sällhetsdag, jag väntar dig, Jag redo är, jag kläder mig I vita högtidsdräkten. Kom, Jesu! »Ja, jag kommer snart». Du svarar mig, jag hörer klart Din röst i morgonväkten. Ära, Ära Vare Herran! Viker fjärran, Sorger alla! Gudi vill jag mig befalla.

= 486. I himmelen, i himmelen, Där Herren Gud själv bor, Hur härlig bliver sällheten, Hur outsägligt stor! Där ansikte mot ansikte Jag evigt, evigt Gud får se, Se Herren Sebaot.

2. I himmelen, i himmelen Vad klarhet, hög och ren! Ej själva solen liknar den Uti sitt middagssken. Den sol, som aldrig nedergår Och evigt oförmörkad står, Är Herren Sebaot.

3. I himmelen, i himmelen Vad sälla utan tal! Av änglarna och helgonen Vad glans i ärans sal! Min själ skall bliva dessa lik, Av evighetens skatter rik Hos Herren Sebaot.

4. I himmelen, i himmelen Man inga tårar ser; Ej döden, ej förgängelsen Där skola härja mer. Där skänkes fröjd och härlighet Och frid och oförgänglighet Av Herren Sebaot.

5. I himmelen, i himmelen En sällhet du berett, Som intet öra hörde än Och intet öga sett, Ej njuten av ett dödligt bröst, Ej sjungen av en dödligs röst, O, Herre Sebaot!

6. I himmelen, i himmelen Själv alla väsens Far Med Sonen och Hugsvalaren En evig boning har: Ett trefalt Helig sjunges där, Då himlaskaran offer bär För Herren Sebaot.

7. O, Fader, Son och Ande, dig Ske evigt lov och pris! Ack, öppna ock en gång för mig Din himmels paradis! Ja, när jag fast i trone står, Jag av din hand min krona får, O, Herre Sebaot!

= 487. I hoppet sig min frälsta själ Förnöjer; I tron jag till ett evigt väl Mig höjer: Ty jag betänker, Att dödsens länker Har Kristus brutit och mig livet skänker.

2. Med honom salighetens stig Jag funnit, Och himlaarvet han åt mig Har vunnit. När jag insomnar, Han mig omfamnar, Och på hans armar jag i himlen hamnar.

3. Som fågelen vid ljusan dag Sig gläder, Så glad i ljusets rike jag Inträder. Vid änglasången Och harpoklangen Jag skådar evighetens dag uppgången.

4. Och högre, klarare än gull, Än solen Min själ skall skina ärofull För stolen. Den gode Guden Iklär mig skruden, Som själv han lovat åt den kära bruden.

5. En evig, oförgänglig fröjd Det bliver, Som fridens Gud i himlens höjd Mig giver: Där Jesu vänner Med palm i händer Lovsjunga Lammet, som de sina känner.

6. Ack, att jag dit ur sorg och strid Må komma, Där Gud församlar i sin frid De fromma! Min Jesus vände Snart mitt elände I fröjd och salighet förutan ände!

7. Beredd håll mig, o, Jesu Krist, Att vänta Din ljuva ankomst, när du sist Vill hämta Ur tåredalen Från jordekvalen Din brud till dig i ljusa fröjdesalen!

= 489. Kom, jordens barn, eho du är, Din bortgång att besinna: Den kropp, som ligger livlös här, Må dig därom påminna! I graven, dit han gått förut, Kanhända innan årets slut Man också dig skall finna.

2. Betänk dig då, betänk i tid Den dyra sista dagen, Och med ditt samvete sök frid, Förrän av döden slagen Du blandas skall med jordens grus Och är från dagens blida ljus I mörkrets boning dragen.

3. Yvs ej att vara frisk och ung: Ej döden räknar åren. Hur mången, fast av ålder tung, Har sett sin son på båren! Ja, undanfly ej någon kan: Vem Herren vill, den kallar han, Också i ungdomsvåren.

4. Lär då att nyttja tiden rätt: Det själens frälsning gäller; Du vet ej stund, ej rum, ej sätt, Som döden för dig ställer. Beställ då tidigt om ditt hus; Vem vet? Med denna dagens ljus Kanhända han dig fäller.

5. Ack, sök i bättring och i tro Från denna dag att finna I Jesu nåd din högsta ro; Och vill du livet vinna, Låt varje steg, var timma dig Uppå din korta vandringsstig Din dödlighet påminna!

6. O Gud, låt städs' min hädanfärd För mina tankar sväva, På det att jag mot synd och värld Må kraftigt kunna sträva; Ja, lär mig dö, förrän jag dör, Så skall, när hän jag skiljas bör. Jag ej för döden bäva.

= 490. Så vandra vi all världens väg, Den ena med den andra; Kom, ho du är, och överväg, Varthän du snart skall vandra! Du bygger hus, du önskar ro: Se här det hus, där du skall bo. Den bädd. där du skall vila.

2. I detta vanskligheten land Du fåfängt lyckan söker: Du knyter dina vänskapsband Och dina skatter öker; Men Herren, Herren har befallt, Att du skall dö och lämna allt, Som fröjdat dig på jorden.

3. Se, graven öppnas, och din vän Uti dess djup försvinner; Han kommer ej till dig igen, Men snart du honom hinner. Snart vila våra kalla ben, Och sommarns fläkt och solens sken Skall dem ej mera liva.

4. Men han, som oss till livet väckt, Skall undanvälta stenen Och liva med sin Andas fläkt En gång de kalla benen. Vid skenet av hans härlighet Skall ära och odödlighet Hans trogna barn bekröna.

5. O, må vi här till Guds behag Så redeligen vandra, Att i vår Faders hus en dag Vi åter se varandra! Den frommes

prövning är ej lång: Hans död är blott en övergång Till rätta livets njutning.

= 491. Kommer till en Fader åter, Kommer, mänskors barn, till mig! Talar Herren Gud och låter Trötta barnen vila sig. Efter mödor, kval och strid Väntar oss en salig frid Hos vår Gud i evig tid.

2. Den, som Herrens råd ej klandrat, Men i stillhet skött sitt kall, Fruktat Gud och redligt vandrat. Han till friden komma skall. Efter mödor, kval etc.

3. Han har kämpat, han har vunnit Och behållit tro och hopp. Nu har han sin krona funnit Efter väl fullbordat lopp. Efter mödor, kval etc.

4. Sälle äro de, som sova, De, som slutat vandringen. Salig frid är dödens gåva Åt en Guds och Jesu vän. Efter mödor, kval och strid Väntar oss en salig frid Hos vår Gud i evig tid.

= 492. Nu tystne de klagande ljuden Och stille sig tårarnas flöden! Till liv och odödlighet buden Är mänskan av Gud genom döden.

2. Vad säga de fredliga vårdar? Vad är det, som runorna lova? »De sälla, som bo i Guds gårdar, De äro ej döda: de sova.»

3. Begärens och stormarnas ilar Och jordiska sorgen och fröjden De störa ej

stoftet, som vilar, Ej anden, som lever i höjden.

4. En dag skall ock känslan och modet De domnade benen uppliva Och värmen och spelande blodet De stannade pulsarna driva.

5. Och vissnade lemmar, dem griften I mörker och tystnad förblandar, Högt över förgängelsens skiften Förklaras kring saliga andar.

6. Det höstliga kornet, som jordas, Ej vintriga månar föröda: Vid vårsolens blick det fullbordas Till sommarens gyllene gröda.

7. Så, värmd av det eviga ljuset Och vårdad för sällare tider, Står kroppen förskönad ur gruset Och mera ej dör eller lider.

8. Men salig vi döden må prisa: Dess kval, som till jorden oss böja, Oss vägen till hemlandet visa Och hjärtat till himmelen höja.

9. Nu, jord, slut den ädlaste sonen, Slut mänskan till moderligt sköte! Dess lemmar, de dyrbara lånen, Förvara till Givarens möte!

10. En anda, som bad och som trodde, Där ägde sin älskade boning; En brinnande vishet där bodde, Som närdes av Kristi försoning.

11. Omhägna med nattliga friden Den

trötte, o grav, i din gömma! När natten en gång är förliden. Skall Herren sin avbild ej glömma.

12. När jordenes grundvalar bäva Och himlabasunen har dönat. Skall Herren sitt lån återkräva. Förädlat och nytt och förskönat.

= 499: 5. Styr, o Jesu, till det bästa, Vad som mig åligga kan! Lär mig alltid vid dig fästa En förtröstan ren och sann! Skilj allt ont, o Gud, från mig; Allt det goda är i dig. Värdes du mitt liv förbliva: Dig vill jag mig undergiva.

6. När min sista stund månd' vara, Uppehåll mig med din hand! Låt min ande salig fara Hädan till ditt fröjdeland! Öppna du mig livsens dörr Och till Faderns hus mig för, Milde Herre Jesu Kriste! Jag din kärlek aldrig miste!

7. Anse, Gud, att jag är renad Genom Jesu Kristi blod; Anse, att jag är förenad Med din Son, min Frälsar' god! Herre, se mig nådigt an. Att för dig jag framgå kan. Lov och tack dig gladligt bära Och ditt namn där evigt ära!

Därefter läsas *Fader vår* och *välsignelsen:*

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom

i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt ansikte lysa över oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och give oss frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Då begravning är förenad med altartjänst, avslutas jordfästningsakten vid likkistan med *Fader vår*; därpå sjunges en kort psalm, varvid prästen träder för altaret. Efter sångens slut sjunger prästen: »*Herren vare med eder*», varpå församlingen svarar: »*Med dig vare ock Herren*». Därefter sjunger eller läser prästen följande bön:

O, Herre Gud! Du, som för syndens skull låter människor dö och varda jord igen, lär oss alla rätt betänka, huru få våra dagar äro, på det att vi må undfå ett vist hjärta. Förläna oss en sann tro på

din Son, Jesus Kristus, som blev dödad för våra synders skull och uppväckt för vår rättfärdiggörelses skull samt lever i evighet. Giv oss nåd att dagligen dö från synden och leva efter din heliga vilja, så att, när vår dödsstund kommer, vi må finnas kristeligen beredda att saligt skiljas hädan. Upptag då våra själar till dig, och låt våra kroppar, sedan de vilat i sina grifter, på den yttersta dagen uppstå till evigt liv. Amen.

Därefter må efter omständigheterna en eller två av följande begravningsantifonier av prästen och församlingen sjungas:

Prästen: Lär oss betänka, huru få våra dagar äro,

Församlingen: På det att vi må undfå ett vist hjärta.

Eller:

Prästen: Jag vet, att min förlossare lever,

Församlingen: Och han skall på sistone uppväcka mig av jorden.

Eller:

Prästen: Saliga äro de döda som dö i Herren.

Församlingen: De skola vila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem efter.

Eller:

Prästen: Att leva, det är för mig Kristus,

Församlingen: Och att dö, det är för mig en vinning.

Slutligen säger prästen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

När begravning är förenad med likpredikan, följer denna efter *Fader vår* vid jordfästningen och föregås av ett par psalmverser. Likpredikan avslutas med följande bön:

O, Herre Gud, himmelske Fader! Du, som icke har skonat din enfödde Son, utan givit honom ut för oss alla: vi tacka dig av allt hjärta, att du genom hans begravning har helgat våra gravar till vilokamrar, och bedja dig, att du genom din Helige Ande värdes låta honom hava en vilostad även i våra hjärtan, så att han må förbliva i oss och vi efter kors och bedrövelse må komma till ro i våra grifter och där förbida en salig uppståndelse, genom samme din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Därefter sjunges en kort psalm, varunder prästen träder för altaret och avslutar begravningsakten, såsom ovanför blivit angivet.

Vid *dödfödda barns* begravning säger prästen:

Käre kristne! Vi nedlägga här i Guds åker ett sädeskorn, kroppshyddan av ett litet barn, vars liv så tidigt slocknat. Herren har därmed ånyo visat, att hans tankar och vägar icke äro våra. Men vi veta ju, att dessa hans tankar och vägar, om ock för oss obegripliga, likväl äro godhet och sanning, och att han i barmhärtighet tänker på sina verk, i synnerhet på alla sina återlösta. Därför äro vi ock förvissade, att ej heller detta späda barn är förgätet inför honom. Till hans outgrundliga kärlek sätta vi vårt hopp. Hans namn vare lovat i evighet! Amen.

Därpå kastar prästen med skoveln tre ganger jord på liket och säger därvid:

Av jord är du kommen. Jord skall du åter varda. Jesus Kristus, vår Frälsare, skall uppväcka dig på den yttersta dagen.

Därefter läses:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro;

och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt ansikte lysa över oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och give oss frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

11 Kapitlet.

Om invigning av nybyggd kyrka m. m.

Sedan biskopen eller den, vilken biskopen förordnat att förrätta kyrkoinvigningen, förut låtit kungöra dagen, da denna förrättning skall ske, kallas nagra av närmast boende kyrkoherdar, där de äro att tillga, eller i annat fall andra präster att sasom assistenter därvid inställa sig.

Förrättningen börjas med avsjungandet av en psalm, varunder prästerna, iklädda sin skrud, framga till altaret: först assistenterna och sedan biskopen eller den hans ställe företräder. Biskopen träder inom altarringen, och assistenterna stanna pa vardera sidan därutanför. Därefter knäböja biskopen och assistenterna till tyst bön.

Sedan psalmen är slutad, säger biskopen, vänd mot altaret:

Helig, Helig, Helig, Herre Gud Sebaot! Fulla äro himlarna och jorden av din härlighet. Uppfyll ock nu med din ära och härlighet detta ditt hus och alla kristtrognas hjärtan för ditt heliga namns skull!

Församlingen sjunger:

Amen, Amen, Amen.

Därefter vänder sig biskopen till församlingen och håller ett för tillfället tjänligt tal; och sedan det är slutat, säger han:

Låtom oss nu höra Guds ords löfte och förmaning!

Därefter uppläsa assistenterna t. ex. följande språk:

Överallt på den plats där jag stiftar en åminnelse åt mitt namn skall jag komma till dig och välsigna dig. (2 Mos. 20: 24.)

Detta måste vara en helig plats; här bor förvisso Gud, och här är himmelens port. (1 Mos. 28: 17.)

Jag får gå in i ditt hus, genom din stora nåd; jag får tillbedja i din fruktan, vänd mot ditt heliga tempel. (Ps. 5: 8.)

Vem får gå upp på Herrens berg, och vem får träda in i hans helgedom? Den som har oskyldiga händer och rent hjärta; den som icke vänder sin själ till lögn och den som icke svär falskt. Han skall undfå välsignelse av Herren och rättfärdighet av sin frälsnings Gud. (Ps. 24: 3—5.)

Sänd ditt ljus och din sanning; må de leda mig, må de föra mig till ditt heliga berg och till dina boningar, så att jag får gå in till Guds altare, till Gud, som är min glädje och fröjd, och tacka dig på harpa, Gud, min Gud. (Ps. 43: 3, 4.)

Så skådar jag nu efter dig i helgedomen, för att få se din makt och ära. Så

skall jag då lova dig, så länge jag lever; i ditt namn skall jag upplyfta mina händer. (Ps. 63: 3. 5.)

Huru ljuvliga äro icke dina boningar, Herre Sebaot! Min själ längtar och trängtar efter Herrens gårdar, min själ och min kropp jubla mot levande Gud. Ty sparven har funnit ett hus och svalan ett bo åt sig, där hon kan lägga sina ungar: dina altaren, Herre Sebaot, min konung och min Gud. Saliga äro de, som bo i ditt hus; de lova dig beständigt. Sela. Saliga äro de människor, som i dig hava sin starkhet, de vilkas håg står till dina vägar. (Ps. 84: 2—6.

Upp, låt oss draga åstad till Herrens berg, upp till Jakobs Guds hus, för att han må undervisa oss om sina vägar, så att vi kunna vandra på hans stigar. Ty från Sion skall lag utgå, och Herrens ord från Jerusalem. (Jes. 2: 3.)

Ty så säger den höge och upphöjde, han som tronar till evig tid och heter »den Helige»: Jag bor i helighet uppe i höjden, men ock hos den som är förkrossad och har en ödmjuk ande; ty jag vill giva liv åt de ödmjukas ande och liv åt de förkrossades hjärtan. (Jes. 57: 15.)

Bevara din fot, när du går till Guds hus; att komma dit för att höra är bättre än något slaktoffer, som dårarna frambära. (Pred. 4: 17.)

Jesus sade: Det är skrivet: »Och mitt hus skall vara ett bönehus.» Men I haven gjort det till en rövarkula. (Luk. 19: 46.)

Jesus sade: Den tid skall komma, ja, den är redan inne, då sanna tillbedjare skola tillbedja Fadern i ande och sanning; ty sådana tillbedjare vill Fadern hava. (Joh. 4: 23.)

Låtom oss orygglig hålla fast vid hoppets bekännelse, ty den som har givit oss löftet, han är trofast. Och låtom oss akta på varandra för att uppliva varandra till kärlek och goda gärningar; låtom oss icke övergiva vår församlingsgemenskap, såsom somliga hava för sed, utan må vi förmana varandra — detta så mycket mer som I sen, huru »dagen» nalkas. (Hebr. 10: 23—25.)

När assistenterna slutat, säger biskopen:

Herren förläne oss nåd att troget bevara dessa ord i våra hjärtan!

Låtom oss nu i förenade böner nedkalla välsignelse över denna helgedom!

Biskopen vänder sig mot altaret, faller med assistenterna på knä och beder:

Lovad vare du, evige, allsmäktige Herre, fädernas Gud och barnens, du, som har utkorat oss till ditt folk och arv i din Son, Jesus Kristus, som är huvudet för församlingen, och har förunnat oss att till ditt namns ära här bygga en helgedom, där vi få samlas till din tjänst och dyrkan! Se,

himmelen och alla himlars himlar kunna icke omsluta dig. Huru mycket mindre då detta hus, som vi hava byggt. Men dock vill du bo ibland oss, och din Son har lovat: »Var två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem.» Så låt nu din nådesnärvaro varda förnummen av alla, som komma hit att här tillbedja dig. Utgjut din Ande över lärare och åhörare, så att ditt heliga ord på detta rum alltid varder förkunnat rent och klart och bevarat i trogna hjärtan. Värdes genom ditt ord uppväcka de säkra, göra de andeligen blinda seende och de döva hörande, läka de förkrossade hjärtan, förlossa de i synden fångna, stärka de svaga och giva de anfäktade din frid! Behåll, barmhärtige Gud, i din gemenskap de barn, som här i dopet helgas åt dig. Giv dem, som här komma till försoningens måltid, att de botfärdigt söka din nåd och genom Jesus Kristus finna frälsning och salighet. Hör de böner, som här skola uppsändas till dig, och giv, vad ditt folk efter din vilja begär. Låt, treenige Gud, ditt ansikte i nåd lysa över alla dem, som här ingå och utgå. Ledsaga oss alla genom denna tiden till din himmelska stad och låt oss slutligen få tjäna och tillbedja dig fullkomligt i helgedomen där ovan! Dig vare pris och ära från evighet till evighet

Församlingen sjunger: Amen.

Efter bönen vänder sig biskopen till församlingen och säger:

Och nu vare detta tempel helgat åt Herren till hans tjänst och dyrkan!

Välsignade vare dessa murar, som skola genljuda av Herrens lov!

Välsignat det rum, varifrån Kristi evangelium här skall bliva predikat!

Välsignat det rum, där Herren genom dopets bad skall upptaga nya medlemmar i sitt rike!

Välsignat vare det altare, där bönens offer skola hembäras åt Herren och Jesu Kristi för oss offrade lekamen och blod utdelas åt hans menighet!

Välsignat vare detta hus, att världens larm och orenlighet må härifrån bliva fjärran och de heligas församling här finna skygd under Guds vingars skugga!

Församlingen sjunger: Amen.

Biskopen säger:

Frid vare över detta hus!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Biskopen vänder sig mot altaret och beder:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike: ske din vilja, såsom

i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Biskopen vänder sig till församlingen och säger:

Loven nu Gud i hans nya helgedom! Allt det anda haver love Herren!

Församlingen sjunger en lovpsalm, t. ex. 268, 270 eller 272.

Sist säger biskopen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Till slut sjunges en tjänlig psalm, varefter den vanliga gudstjänsten begynnes.

Bön att efter den allmänna kyrkobönen läsas den dagen, då en kyrka inviges.

Lovad vare du, barmhärtige Frälsare, Herre Jesus Kristus, du kyrkans huvud och våra själars Herde, att du i dag så nådeligen bespisat oss med ditt heliga ord och därmed givit oss det första vittnesbörd, att du på detta rum, där du nu stiftat ditt namns åminnelse, vill komma till oss och välsigna oss. O. låt ditt ord allt framgent rikligen bo ibland oss och dess förkunnelse bliva kraftig i våra hjärtan! Vi hava i mångahanda måtto överträtt dina heliga bud och försmått och missbrukat ditt nåderika evangelium. Emot dig hava vi syndat och handlat illa inför dig. Men, Herre, flytta dock icke din ljusstake ifrån oss, utan giv oss nåd att i ditt nya tempel med nya hjärtan fröjdas i ordets klara sken, så att vi själva må bliva ljus i dig, städse vandra såsom ljusets barn och omsider i den himmelska härligheten genom dig varda evigt saliga. Amen.

Nytt *altare* må näst före högmässogudstjänstens början invigas med ett tal, som hålles från altaret, varvid akten börjas och slutas med en psalm.

När ny *dopfunt* första gången skall begagnas, må prästen, efter eget beprövande, med avseende härpå näst före akten hålla ett kort tal.

Den dag, då ny *predikstol* eller ny *kyrkoklocka* första gången brukas, kan prästen, om han så för gott finner, i predikan därpå göra ett lämpligt avseende. Så ock, då ny *orgel* första gången begagnas; dock må orgel även kunna invigas på sätt här ovan om altare är föreskrivet.

Begravningsplatser invigas av biskop eller den, han därtill förordnar, i följande ordning. Först hålles ett tal. Därefter uppläsa assistenterna nedanstående eller andra för tillfället lämpliga skriftens språk, vilka inledas av den, som förrättar invigningen, med dessa ord:

Låtom oss nu höra Herrens ord om döden och uppståndelsen!

En människas dagar äro såsom gräset, hon blomstrar såsom ett blomster på marken. När vinden går däröver, så är det icke mer, och dess plats vet icke mer därav. Men Herrens nåd varar från evighet till evighet över dem, som frukta honom, och hans rättfärdighet intill barnbarn. (Ps. 103: 15—17.)

Herre, du har varit vår tillflykt från släkte till släkte. Förrän bergen blevo till och du frambragte jorden och världen, ja, från evighet till evighet är du, o Gud. Du låter människorna vända åter till stoft, du säger: »Vänden åter, I människors barn.» Ty tusen år äro i dina ögon såsom den dag, som förgick i går; ja, de äro såsom en nattväkt. Vårt liv varar sjuttio år eller åttio år, om det bliver långt; och när det är som bäst, är det möda och fåfänglighet, ty

det går snart förbi, likasom flöge vi bort. Lär oss betänka, huru få våra dagar äro, för att vi må undfå visa hjärtan. (Ps. 90: 1—4, 10, 12.)

Den rättfärdige förgås, och ingen finnes, som tänker därpå; fromma människor ryckas bort utan att någon lägger märke därtill. Ja, genom ondskans makt ryckes den rättfärdige bort och går då in i friden: de som hava vandrat sin väg rätt fram få ro i sina vilorum. (Jes. 57: 1, 2.)

Men dina döda må få liv igen: mina dödas kroppar må åter stå upp. Vaknen upp och jublen, I som liggen i graven: ty din dagg är en ljusets dagg, och jorden skall giva igen de avsomnade. Välan då, mitt folk, gå in i dina kamrar och stäng igen dörrarna om dig; göm dig ett litet ögonblick, till dess att vreden har gått förbi. (Jes. 26: 19, 20.)

Och jag hörde en röst från himmelen säga: »Skriv: Saliga äro de döda, som dö i Herren härefter. Ja, säger Anden, de skola få vila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem.» (Upp. 14: 13.)

Nu torde någon fråga: »På vad sätt uppstå då de döda, och med hurudan kropp skola de träda fram?» Du oförståndige! Det frö du sår, det får ju icke liv, om det icke först har dött. Så

är det ock med de dödas uppståndelse: vad som bliver sått förgängligt, det uppstår oförgängligt: vad som bliver sått i ringhet, det uppstår i härlighet: vad som bliver sått i svaghet, det uppstår i kraft; här sås en »själisk» kropp, där uppstår en andlig kropp. Så visst som det finnes en »själisk» kropp, så visst finnes det ock en andlig. (1 Kor. 15: 35, 36, 42—44.)

Därpå följa själva *invigningsorden:*

Så vare nu denna begravningsplats härmed invigd i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Därefter *Fader vår:*

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Därefter sker jordfästning av lik, om sådan förekommer.

Sist läses *välsignelsen:*

Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt ansikte lysa över oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och give oss frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Akten börjas och slutas med en kort psalm.

När invigningen icke på detta högtidligare sätt kan försiggå, verkställes den av ställets kyrkoherde medelst ett kort tal och bön vid det tillfälle, då första liket på den nya platsen skall begravas.

12 Kapitlet.

Huru biskop skall inställas i sitt ämbete.

Detta bör, efter föregången kungörelse och bön på predikstolen, ske på söndag eller högtidsdag i domkyrkan, om icke laga hinder äro.

Efter gudstjänstens slut börjas akten med en psalm, varunder till altaret framträda först präster, klädda i mässkrud, bärande korkåpan och övriga biskopliga insignier, därnäst biskopen, som i ämbetet skall inställas, samt därefter ärkebiskopen eller den biskop, som är i hans ställe förordnad, och de assisterande prästerna, klädda i mässkrud. Ärkebiskopen träder upp till altaret, och hans assistenter ställa sig på vardera sidan om altarringen; bärande dock biskopar, när de assistera, klädda i sina skrudar, ställa sig inom altarringen på ömse sidor om ärkebiskopen. Biskopen, som skall invigas, ställer sig i koret mitt för altaret. Korkåpan lägges åt sidan på altarringen.

Sedan psalmen är sjungen, säger ärkebiskopen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Därefter håller ärkebiskopen sitt tal, och när det är slutat, säger han:

Låtom oss bedja!

Därpå vänder han sig mot altaret och beder, under det de övriga med honom knäböja:

Allsmäktige, evige Gud, vår Herres, Jesu Kristi, Fader! Du har själv befallt oss, att vi skola bedja om arbetare i din skörd. Värdes av din barmhärtighet sända oss rättsinniga lärare och giva ditt heliga och hälsosamma ord i deras hjärta och mun! Förläna dem nåd att rätt hava akt på sig själva och på läran samt troget uträtta dina befallningar! Giv oss, Herre, din Helige Ande, att ditt ord må alltid förbliva ibland oss, växa till och bära ymnig frukt, och att dina tjänare må med all frimodighet, som sig bör, vittna om dig, så att din heliga kristliga församling därav må varda uppbyggd och tjäna dig i stadig tro och bliva beständig i din kunskap; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Ärkebiskopen vänder sig därefter till församlingen och säger:

Konungens fullmakt för den utnämnde biskopen kommer nu att uppläsas.

Därefter uppläser notarien fullmakten och lämnar den sedan till ärkebiskopen, som säger:

Efter erhållen kallelse har du i dag framträtt inför Herrens altare för att inställas uti biskopsämbetet i N. N. stift.

Men på det att du, käre broder, med oss och vi med dig må rätt besinna helgden av ditt kall, vilja vi nu höra Guds ords löfte och förmaning.

Därefter läsa assistenterna följande bibelsprak:

Jesus sade: Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28: 18—20.)

Jesus sade till Simon Petrus: Simon, Johannes' son, älskar du mig mer än dessa göra? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet, att jag har dig kär. Då sade han till honom: Föd mina lamm. Åter frågade han honom, för andra gången: Simon, Johannes' son, älskar du mig? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet, att jag har dig kär. Då sade han till honom: Var en herde för mina får. För tredje gången frågade han honom: Simon, Johannes' son, har du mig kär? Petrus blev bedrövad över att han för tredje gången frågade honom: Har du mig kär? Och han svarade honom: Herre, du vet allting; du vet, att jag har dig kär. Då sade Jesus till honom: Föd mina får. (Joh. 21: 15—17.)

Den som for ned, han är ock den som for upp över alla himlar, för att han skulle uppfylla allt. Och han gav oss somliga till apostlar, somliga till profeter. somliga

till evangelister, somliga till herdar och lärare. Ty han ville göra de heliga skickliga till att utföra sitt tjänarvärv, att uppbygga Kristi kropp. (Efes. 4: 10—12.)

Så haven nu akt på eder själva och på hela den hjord, i vilken den Helige Ande har satt eder till föreståndare, till att vara herdar för Guds församling, som han har vunnit med sitt eget blod. (Apg. 20: 28.)

En församlingsföreståndare bör vara oförvitlig, såsom det höves en Guds förvaltare, icke självgod, icke snar till vrede, icke begiven på vin, icke våldsam, icke sniken efter slem vinning. Han bör fastmer vara gästvänlig, nitälska för vad gott är, leva tuktigt, rättfärdigt, heligt och återhållsamt; han bör hålla sig stadigt vid det fasta ordet, såsom han har fått lära det, så att han är mäktig både att förmana medelst den sunda läran och att vederlägga dem, som säga emot. (Tit. 1: 7—9.)

Försumma icke att vårda den nådegåva som finnes i dig, och som gavs dig i kraft av profetord, under handpåläggning av de äldste. Tänk på detta, lev i detta, så att din förkovran bliver uppenbar för alla. (1 Tim. 4: 14, 15.)

Jag uppmanar dig allvarligt inför Gud och Kristus Jesus och de utvalda änglarna

att iakttaga detta, utan någon förutfattad mening och utan att i något stycke förfara partiskt. Förhasta dig icke med handpåläggning, och gör dig icke delaktig i en annans synder. Bevara dig själv ren. (1 Tim. 5: 21, 22.)

Varen herdar för Guds hjord, som I haven i eder vård; varen det icke av tvång, utan av fri vilja, icke för slem vinnings skull, utan med villigt hjärta. Uppträden icke såsom herrar över edra församlingar, utan bliven föredömen för hjorden. Då skolen I, när Överherden uppenbaras, undfå härlighetens oförvissneliga segerkrans. (1 Petr. 5: 2—4.)

Jesus sade: Finnes någon trogen och förståndig förvaltare, som av sin herre kan sättas över hans husfolk för att i rätt tid giva dem deras bestämda kost — salig är då den tjänaren, om hans herre, när han kommer, finner honom göra så. Sannerligen säger jag eder: Han skall sätta honom över allt vad han äger. (Luk. 12: 42—44.)

Var och en åt vilken mycket är givet, av honom skall mycket varda utkrävt, och den som har blivit betrodd med mycket, av honom skall man fordra dess mera. (Luk. 12: 48.)

Därefter säger ärkebiskopen:

Herren förläne dig nåd att troget bevara dessa ord i ditt hjärta! Blive de ett rätte-

snöre för din vandel, en erinran om ditt ansvar! Föröke de din vaksamhet, uppelde de ditt nit att helga dig åt Överherdens tjänst till vården av det stift, som blivit dig anförtrott!

Av dig väntar Guds församling, att du behjärtar vikten av det biskopsämbete, som i dag dig anförtros, samt de heliga plikter, det ålägger dig, och att du under trogen bön i Jesu namn hos Gud söker nåd och kraft att vid dess utövande bevisa dig såsom en rätt Herrens tjänare. Herren hjälpe dig att kämpa trons goda kamp, fatta det eviga livet och avlägga en god bekännelse!

Bekänn nu inför Gud och hans församling din kristliga tro!

Biskopen gör sin trosbekännelse:

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande; född av jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen

ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv.

Sedan trosbekännelsen är avlagd, säger ärkebiskopen:

Herren Gud give dig nåd att förbliva fast i denna tro intill änden och att däruti styrka dem, som äro dina bröder i tron!

Därefter framställer ärkebiskopen följande frågor:

Förklarar du dig villig att i den Heliga Treenighetens namn åtaga dig biskopsämbetet uti N. N. stift?

Svar: Ja.

Vill du vinnlägga dig om att förvalta detta ämbete i alla stycken rätt och värdigt, Gud till ära och själar till salighet?

Svar: Ja.

Vill du alltså städse förbliva vid Guds rena ord, fly all falsk och kättersk lära och

sorgfälligt tillse, att Jesus Kristus enligt Guds ord rätt predikas och de heliga sakramenten efter hans instiftelse utdelas?

Svar: Ja.

Vill du desslikes så ställa ditt leverne, att det varder till föredöme för de troende och ingen till anstöt?

Svar: Ja.

Vill du ock vaka däröver, att allt i församlingen tillgår ordentligt och skickligt, avböja all ofärd och främja allt, varmed Kristi rike varder uppbyggt?

Svar: Ja.

Sedan säger ärkebiskopen:

Gud, allsmäktig, styrke och hjälpe dig att hålla dessa löften! Och enligt den fullmakt, som mig på Guds vägnar av hans församling uti detta ärende är betrodd, antvardar jag dig härmed biskopsämbetet i N. N. stift i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Biskopen knäböjer, och kören, sakta beledsagad av orgeln, uppstämmer ps. 132:

O, du Helge Ande, kom till oss in, Med nåd och frid i dina trognas hjärtan bliv; Din levande kärlekslåga där upptänd och uppehåll: Du, som av alla tungomål och land församlar folken I Herrens, Jesu Kristi, tro endräkteliga! Halleluja! Halleluja!

Under sangen överlämnar ärkebiskopen till den, som inställes, först konungens fullmakt och därefter biskopskorset, vilket han hänger på hans bröst. Därpå fästa assistenterna korkapan på biskopen, varefter ärkebiskopen åt honom överlämnar biskopsstaven. Vid sangens slut knäböjer biskopen, ärkebiskopen och assistenterna lägga sina händer på hans huvud, och ärkebiskopen beder:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss vara skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Därefter pasättes biskopsmössan; sedan detta är gjort, stiger ärkebiskopen åter upp till altaret och säger, under det biskopen fortfarande knäböjer:

Låtom oss bedja!

Därpå vänder han sig mot altaret och beder följande bön:

Vi tacka dig, allsmäktige Gud, barmhärtige Fader, att du av din oändliga kärlek givit oss din enfödde Son, Jesus Kristus.

till en Frälsare, vilken, sedan han återlöst oss med sin död och uppfarit över alla himlar, har rikligen utgjutit sina gåvor över människorna och, för att uppbygga sin kyrka, satt somliga till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister, somliga till herdar och lärare. Vi bedja dig: förläna denne din tjänare, som nu är satt till att hava uppsikt i församlingen, din Helige Ande, att han alltid må vara redo till fridens evangelium och så bruka det ämbete, som är honom givet, att han icke nedriver, utan uppbygger, icke skadar, utan hjälper. Låt honom icke försumma den gåva, som i honom är, utan vara ihärdig att bedja, begrunda ditt ord, läsa, förmana och lära! Låt honom genom ära och smälek, genom ont rykte och gott rykte i all ting bevisa sig såsom din tjänare, i stort tålamod, i arbete, i vakor, i fastor, i renhet, i förstånd, i långmodighet, i mildhet, i den Helige Ande, i oskrymtad kärlek, i sanningens ord, i Guds kraft, genom rättfärdighetens vapen till höger och till vänster; så att han såsom en trogen och klok förvaltare, vilken bespisat ditt husfolk i rätt tid, omsider må undfå en evig glädje; genom Jesus Kristus, vår Herre, vilken med dig och den Helige Ande lever och regerar i en Gudom från evighet till evighet. Amen.

Därefter vänder sig ärkebiskopen till den i ämbetet inställde och säger:

Böj ditt hjärta till Gud och mottag välsignelsen!

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa över dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och give dig frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Till slut sjunges en psalm, varunder ärkebiskopen, biskopen och de övriga återgå till sakristian.

Kungörelse och bön, som efter predikan med tillhörande bön bör på predikstolen uppläsas den dag, då biskop skall i ämbetet inställas.

Efter slutad gudstjänst kommer N. N. att inställas till biskop i N. N. stift. Denna kristna församling uppmanas fördenskull att med förenade böner för honom anropa Herren Gud om nåd och välsignelse.

Låtom oss bedja!

Barmhärtige Gud, kärleksrike Fader! Vi tacka dig av allt hjärta, att du genom din Son, Jesus Kristus, på jorden inrättat predikoämbetet, att du nådeligen ibland oss hitintills bibehållit detsamma och därjämte, såsom ordningens Gud, förordnat dem, som skola hava tillsyn, att allt i församlingen må skickligt och ordentligt tillgå. Vi bedja dig, att du genom din Helige Ande värdes styra och regera alla trogna lärare i din kyrka, så att ditt ords rena sanning alltid må varda förkunnad. Förläna visdom, kraft och nåd åt din tjänare, som nu i biskopsämbetet skall inställas, på det genom hans tjänst ditt stora namn må varda rätt ärat och vår Frälsare, Jesus Kristus, må i sin församling allt mer och mer förhärligas. Amen.

13 Kapitlet.

Om invigning till prästämbetet.

Denna bör efter föregången kungörelse och bön på predikstolen ske i domkyrkan, om icke laga hinder möta.

Efter gudstjänstens slut sjunges en psalm, varunder ordinandi, klädda i mässkjortor, samt de assisterande prästerna och biskopen framträda till altaret och, ordna sig på övligt sätt. Mässhakar läggas förut på altarringen efter den ordning, varuti ordinandi stå.

Sedan psalmen är sjungen, säger biskopen, vänd till församlingen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn.

Låtom oss bedja!

Biskopen vänder sig mot altaret och beder:

Herre Gud, käre himmelske Fader, du, som undervisar och regerar dina trognas hjärtan med din Helige Ande, giv oss, att vi varda upplysta till din sannings kunskap och alltid få fröjda oss av din tröst och kraft genom din Son, vår Herre, Jesus Kristus.

Församlingen sjunger: Amen.

Därefter håller biskopen sitt tal, och när det är slutat, säger han:

Låtom oss bedja!

Därpå vänder han sig mot altaret och beder, under det de övriga med honom knäböja:

Allsmäktige, evige Gud, vår Herres Jesu Kristi, Fader! Du har själv befallt oss, att vi skola bedja om arbetare i din skörd. Värdes av din barmhärtighet sända oss rättsinniga lärare och giva ditt heliga och hälsosamma ord i deras hjärta och mun! Förläna dem nåd att rätt hava akt på sig själva och på läran samt troget uträtta alla dina befallningar! Giv oss, Herre, din Helige Ande, att ditt ord må alltid förbliva ibland oss, växa till och bära ymnig frukt, och att dina tjänare må med all frimodighet, som sig bör, vittna om dig, så att din heliga kristliga församling därav må varda uppbyggd och tjäna dig i stadig tro och bliva beständig i din kunskap: genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Biskopen vänder sig till församlingen och säger:

De män, som nu invigas till det heliga prästämbetet, äro följande.

Notarien uppläser därefter deras namn, som skola ordineras, jämte tjänsten, till vilken de äro kallade.

Varefter biskopen fortfar:

Emedan I ären kallade till det heliga prästämbetet, och på det att I med oss och

vi med eder må rätt besinna helgden av detta kall. låtom oss nu höra Guds ords löfte och förmaning!

Därefter läsa assistenterna följande bibelspråk:

Jesus sade: Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28: 18—20.)

Jesus sade till Simon Petrus: Simon, Johannes' son, älskar du mig mer än dessa göra? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet, att jag har dig kär. Då sade han till honom: Föd mina lamm. Åter frågade han honom, för andra gången: Simon, Johannes' son, älskar du mig? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet, att jag har dig kär. Då sade han till honom: Var en herde för mina får. För tredje gången frågade han honom: Simon, Johannes' son, har du mig kär? Petrus blev bedrövad över att han för tredje gången frågade honom: Har du mig kär? Och han svarade honom: Herre, du vet allting; du vet, att jag har dig kär. Då sade Jesus till honom: Föd mina får. (Joh. 21: 15—17.)

Jesus sade till sina lärjungar: Frid vare med eder! Såsom Fadern har sänt mig,

så sänder ock jag eder. Och när han hade sagt detta, andades han på dem och sade till dem: Tagen emot helig ande. Om I förlåten någon hans synder, så äro de honom förlåtna; och om I binden någon i hans synder, så är han bunden i dem. (Joh. 20: 21—23.)

Jesus sade: Var och en som bekänner mig inför människorna, honom skall ock jag kännas vid inför min Fader, som är i himmelen. Men den som förnekar mig inför människorna, honom skall ock jag förneka inför min Fader, som är i himmelen. (Matt. 10: 32, 33.)

Alltså, om någon är i Kristus, så är han en ny skapelse. Det gamla är förgånget; se, något nytt har kommit! Men alltsammans kommer från Gud, som har försonat oss med sig själv genom Kristus och givit åt oss försoningens ämbete. Ty det var Gud som i Kristus försonade världen med sig själv; han tillräknar icke människorna deras synder, och han har betrott oss med försoningens ord. Å Kristi vägnar äro vi alltså sändebud: det är Gud som förmanar genom oss. Vi bedja å Kristi vägnar: Låten försona eder med Gud. (2 Kor. 5: 17—20.)

Därför säger Herren så: Om du vänder åter, så vill jag låta dig komma åter och bliva min tjänare. Och om du frambär

ädel metall utan slagg, så skall du få tjäna mig såsom mun. Dessa skola då vända åter till dig, men du skall icke vända åter till dem. (Jer. 15: 19.)

Du människobarn, jag har satt dig till en väktare för Israels hus, för att du å mina vägnar skall varna dem, när du hör ett ord från min mun. Om jag säger till den ogudaktige: »Du måste dö» och du då icke varnar honom, ja, om du icke säger något till att varna den ogudaktige för hans ogudaktiga väg och rädda hans liv, då skall väl den ogudaktige dö genom sin missgärning, men hans blod skall jag utkräva av din hand. Men om du varnar den ogudaktige och han likväl icke vänder om från sin ogudaktighet och sin ogudaktiga väg, då skall visserligen han dö genom sin missgärning, men du själv har räddat din själ. (Hes. 3: 17—19.)

I ären jordens salt: men om saltet mister sin sälta, varmed skall man då giva det sälta igen? Till intet annat duger det än till att kastas ut och trampas ned av människorna. — I ären världens ljus. Icke kan en stad döljas, som ligger uppe på ett berg? Ej heller tänder man ett ljus och sätter det under skäppan, utan man sätter det på ljusstaken, så att det lyser för alla dem, som äro i huset. På samma sätt må

ock edert ljus lysa inför människorna, så att de se edra goda gärningar och prisa eder Fader, som är i himmelen. (Matt. 5: 13—16.)

Öva dig själv i gudsfruktan. Ty lekamlig övning gagnar till litet, men gudsfruktan gagnar till allt; den har med sig löfte om liv, både för denna tiden och för den tillkommande. (1 Tim. 4: 7, 8.)

Låt ingen förakta dig för din ungdoms skull; fastmer må du för dem som tro bliva ett föredöme i tal och i vandel, i kärlek, i tro och i renhet. Var nitisk i att föreläsa skriften och i att förmana och undervisa, till dess jag kommer. Försumma icke att vårda den nådegåva som finnes i dig, och som gavs dig i kraft av profetord, under handpåläggning av de äldste. (1 Tim. 4: 12—14.)

Hav akt på dig själv och på din undervisning, och håll stadigt ut därmed; ty om du så gör, frälsar du både dig själv och dem som höra dig. (1 Tim. 4: 16.)

Sträva med all flit efter att själv kunna träda fram inför Gud såsom en som håller provet, en arbetare, som icke behöver blygas, utan rätt förvaltar sanningens ord. Men undfly oandligt och tomt prat. Ty de, som befatta sig med sådant, komma att gå allt längre i ogudaktighet. Fly ungdomens

onda begärelser, och far efter rättfärdighet, tro och kärlek, och frid med dem, som av rent hjärta åkalla Herren. Men undvik dåraktiga och barnsliga tvistefrågor; du vet ju, att de föda av sig strider. Och en Herrens tjänare bör icke strida, utan vara mild mot alla, väl skickad att undervisa, tålig, när han får lida. Han bör med saktmod tillrättavisa de motspänstiga, i hopp att Gud till äventyrs skall förläna dem bättring, så att de komma till kunskap om sanningen. (2 Tim. 2: 15, 16, 22—25.)

Därefter säger biskopen:

Herren förläne eder nåd att troget bevara dessa ord i edra hjärtan! Blive de ett rättesnöre för eder vandel, en erinran om edert ansvar! Föröke de eder vaksamhet, uppelde de edert nit att nu och alltid helga eder till Överherdens tjänst!

Av eder väntar Guds församling, att I behjärten vikten av det prästämbete, som i dag eder anförtros, samt de heliga plikter, det ålägger eder, och att I under trogen bön i Jesu namn hos Gud söken nåd och kraft att vid dess utövande bevisa eder såsom rätta Herrens tjänare. Herren hjälpe eder att kämpa trons goda kamp, fatta det eviga livet och avlägga en god bekännelse!

Bekännen nu inför Gud och hans församling eder kristliga tro!

De, som invigas, avlägga sin trosbekännelse:

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande; född av jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv.

Sedan trosbekännelsen är avlagd, säger biskopen:

Herren Gud give eder nåd att i denna tro förbliva faste intill änden och att däruti styrka dem, som äro edra bröder i tron!

Därefter framställer biskopen följande frågor:

Inför Gud och denna kristliga församling frågar jag:

Förklaren I eder villige att i den Heliga Treenighetens namn åtaga eder det dyra prästämbetet och förvalta det Gud till ära och själar till salighet?

Svar: Ja.

Viljen I efter bästa förstånd och samvete rent och klart förkunna Guds ord så som det är oss givet i den heliga skrift och så som vår kyrkas bekännelseskrifter därom vittna?

Svar: Ja.

Viljen I ock vid utövningen av prästämbetet efterleva och handhava kyrkans lag och gällande stadgar; bevisa edra förmän skyldig lydnad och troget efterkomma vad eder varder ålagt; förmana edra åhörare till gudaktighetens övning och bevisa dem trogen och beredvillig tjänst; bära kristlig omvårdnad om de fattiga, sjuka och värnlösa samt av den nåd, Gud förlänar, hugsvala och upprätta bedrövade och bekymrade hjärtan?

Svar: Ja.

Viljen I desslikes så ställa edert leverne, att det varder till föredöme för de troende och ingen till anstöt?

Svar: Ja.

Därefter förestavas av notarien och upprepas av var och en ordinand, som därvid säger sitt namn, följande försäkran:

Allt detta lovar jag N. N. inför den allvetande Guden och med den stora räkenskapsdagen för ögonen att redligt och samvetsgrant med Guds nåd och hjälp efterkomma.

Sedan säger biskopen:

Gud, allsmäktig, styrke och hjälpe eder att hålla dessa löften! Och enligt den fullmakt, som mig på Guds vägnar av hans församling uti detta ärende är betrodd, antvardar jag eder härmed prästämbetet i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

De, som invigas, knäböja, och kören, sakta beledsagad av orgeln, uppstämmer ps. 132:

O, du Helge Ande, kom till oss in, Med nåd och frid i dina trognas hjärtan bliv; Din levande kärlekslåga där upptänd och uppehåll: Du, som av alla tungomål och land församlar folken I Herrens, Jesu Kristi, tro endräkteliga! Halleluja! Halleluja!

Under sången överlämnar biskopen till dem, som invigas, prästbreven; därpå bekläda assistenterna dem med mässkrudar, varefter ordinandi knäböja vid altarringen. Vid sångens slut lägga biskopen och assistenterna sina händer på deras huvud, och biskopen beder för var och en särskilt:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Därefter stiger biskopen åter upp till altaret och säger:

Låtom oss bedja!

och beder, vänd mot altaret, följande bön:

Evige, barmhärtige Gud, himmelske Fader! Vi bedja dig av allt hjärta, att du värdes nådeligen se till dessa dina tjänare, som nu äro invigda till din tjänst i det heliga prästämbetet, och giva dem din Helige Ande. Förläna dem, att de framgent må under vaksamhet och bön styrkas genom ditt ord och förbliva ståndaktiga i striden för ditt rike, troget och kraftigt uträtta ditt verk, tillrättavisa, bestraffa och förmana med all saktmodighet och undervisning; på det att ditt heliga evangelium

må ibland oss förbliva rent och oförfalskat och bringa oss det eviga livets frukt: genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Därefter vänder sig biskopen till de invigde, vilka härvid uppstå, och säger:

Så gån nu åstad och varen herdar för Guds hjord, som I haven i eder vård; varen det icke av tvång, utan av fri vilja, icke för slem vinnings skull, utan med villigt hjärta. Uppträden icke såsom herrar över edra församlingar, utan bliven föredömen för hjorden. Då skolen I, när Överherden uppenbaras, undfå härlighetens oförvissneliga segerkrans. (1 Petr. 5: 2—4.)

Slutligen säger biskopen:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa över eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och give eder frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Till slut sjunges en psalm, varunder biskopen och de övriga återga till sakristian.

Kungörelse och bön, som efter predikan med tillhörande bön bör på predikstolen uppläsas den dag, då prästvigning skall ske.

Efter slutad gudstjänst kommer invigning till det heliga prästämbetet att i detta Herrens hus förrättas. Denna kristna församling uppmanas fördenskull att med förenade förböner anropa Herren Gud om nåd och välsignelse för dem, som i samma ämbete nu skola inträda.

Låtom oss bedja!

Barmhärtige Gud, kärleksrike Fader! Vi tacka dig av allt hjärta, att du genom din Son, Jesus Kristus, på jorden inrättat predikoämbetet och allt hitintills nådeligen bibehållit det ibland oss. Vi bedja dig, att du genom din Helige Ande värdes styra och regera alla trogna lärare i din kyrka, så att ditt ords rena sanning alltid må varda förkunnad. Se i nåd till de män,

som nu komma att undfå detta ämbete, och besegla själv från himmelen den invigning, som gives dem på jorden, så att ditt stora namn må genom deras tjänst varda rätt ärat och vår Frälsare, Jesus Kristus, må i sin församling allt mer och mer förhärligas. Amen.

14 Kapitlet.

Huru kyrkoherde skall inställas i en församling.

Denna förrättning verkställes av biskopen eller den, han därtill förordnar, på en söndag eller högtidsdag eller, om tvingande omständigheter så påfordra, på en söckendag och genast vid pastoratets tillträdande, så vida ej laga hinder äro. Församlingen underrättas därom genom pålysning åtta eller fjorton dagar förut. Biskopen eller den, hans ställe företräder, ävensom några närmast boende kyrkoherdar eller, där sådana ej äro att tillgå, andra präster samlas jämte introducendus på den utsatta dagen i sakristian. Före den allmänna gudstjänsten börjas akten med en psalm, varunder först introducendus, klädd i mässkrud, därefter de assisterande prästerna och sist biskopen eller den, hans ställe företräder, framträda till altaret. Den, som förrättar invigningen, ställer sig för altaret, hans assistenter på vardera sidan om altarringen och introducendus i koret mitt för altaret. Sedan psalmen är sjungen, säger biskopen:

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Därefter håller biskopen sitt tal, och när det är slutat, säger han:

Låtom oss bedja!

Därpå vänder han sig mot altaret och beder, under det de övriga med honom knäböja:

Allsmäktige, evige Gud, vår Herres, Jesu Kristi, Fader! Du har själv befallt oss, att vi skola bedja om arbetare i din skörd. Värdes av din barmhärtighet sända oss rättsinniga lärare och giva ditt heliga och hälsosamma ord i deras hjärta och mun! Förläna dem nåd att rätt hava akt på sig själva och på läran samt troget uträtta dina befallningar! Giv oss, Herre, din Helige Ande, att ditt ord må alltid förbliva ibland oss, växa till och bära ymnig frukt, och att dina tjänare må med all frimodighet, som sig bör, vittna om dig, så att din heliga kristna församling därav må varda uppbyggd och tjäna dig i stadig tro och bliva beständig i din kunskap; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Biskopen vänder sig till församlingen och säger:

Fullmakten för den utnämnde kyrkoherden kommer nu att uppläsas.

Därefter uppläser notarien eller någon av assistenterna fullmakten och lämnar den sedan till biskopen eller den, hans ställe företräder, som säger:

Efter erhållen kallelse har du i dag framträtt inför Herrens altare för att inställas uti kyrkoherdeämbetet i denna kristliga N. N. församling (dessa kristliga N. N. församlingar).

Men på det att du, käre broder, med oss och vi med dig må rätt besinna helgden av ditt kall, vilja vi nu höra Guds ords löfte och förmaning.

Därefter läsa assistenterna följande bibelspråk:

Jesus sade: Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt vad jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill tidens ände. (Matt. 28: 18—20.)

Jesus sade till Simon Petrus: Simon, Johannes' son, älskar du mig mer än dessa göra? Han svarade honom: Ja, Herre: du vet, att jag har dig kär. Då sade han till honom: Föd mina lamm. Åter frågade han honom, för andra gången: Simon, Johannes' son. älskar du mig? Han svarade honom: Ja, Herre; du vet, att jag har dig kär. Då sade han till honom: Var en herde för mina får. För tredje gången frågade han honom: Simon, Johannes' son, har du mig kär? Petrus blev bedrövad över att han för tredje gången frågade honom: Har du mig kär? Och han svarade honom: Herre, du vet allting; du vet, att jag har dig kär. Då sade Jesus till honom: Föd mina får. (Joh. 21: 15—17.)

Den som for ned, han är ock den som for upp över alla himlar, för att han skulle uppfylla allt. Och han gav oss somliga till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister, somliga till herdar och lärare. Ty han ville göra de heliga skickliga till att utföra sitt tjänarvärv, att uppbygga Kristi kropp. (Efes. 4: 10–12.)

Därför säger Herren så: Om du vänder åter, så vill jag låta dig komma åter och bliva min tjänare. Och om du frambär ädel metall utan slagg, så skall du få tjäna mig såsom mun. Dessa skola då vända åter till dig, men du skall icke vända åter till dem. (Jer. 15: 19.)

Jag uppmanar dig allvarligt inför Gud och Kristus Jesus, inför honom som skall döma levande och döda, jag uppmanar dig vid hans tillkommelse och hans rike: Predika ordet, träd upp i tid och otid, bestraffa, tillrättavisa, förmana med allt tålamod och med undervisning i alla stycken. Ty den tid kommer, då de icke längre skola fördraga den sunda läran, utan efter sina egna begärelser skola samla åt sig lärare hoptals, alltefter som det kliar dem i öronen, en tid då de skola vända sina öron från sanningen och i stället vända sig till fabler. Men du, var nykter i allting, bär ditt lidande, utför en evangelists

verk, fullgör i allo vad som tillhör ditt ämbete. (2 Tim. 4: 1—5.)

Sträva med all flit efter att själv kunna träda fram inför Gud såsom en som håller provet, en arbetare, som icke behöver blygas, utan rätt förvaltar sanningens ord. Men undfly oandligt och tomt prat. Ty de, som befatta sig med sådant, komma att gå allt längre i ogudaktighet. Fly ungdomens onda begärelser, och far efter rättfärdighet, tro och kärlek, och frid med dem, som av rent hjärta åkalla Herren. Men undvik dåraktiga och barnsliga tvistefrågor; du vet ju, att de föda av sig strider. Och en Herrens tjänare bör icke strida, utan vara mild mot alla, väl skickad att undervisa, tålig, när han får lida. Han bör med saktmod tillrättavisa de motspänstiga, i hopp att Gud till äventyrs skall förläna dem bättring, så att de komma till kunskap om sanningen. (2 Tim. 2: 15, 16, 22—25.)

Du människobarn, jag har satt dig till en väktare för Israels hus, för att du å mina vägnar skall varna dem, när du hör ett ord från min mun. Om jag säger till den ogudaktige: »Du måste dö» och du då icke varnar honom, ja, om du icke säger något till att varna den ogudaktige för hans ogudaktiga väg och rädda hans liv, då skall väl den ogudaktige dö genom sin missgärning, men hans blod

skall jag utkräva av din hand. Men om du varnar den ogudaktige och han likväl icke vänder om från sin ogudaktighet och sin ogudaktiga väg, då skall visserligen han dö genom sin missgärning, men du själv har räddat din själ. (Hes. 3: 17—19.)

Varen herdar för Guds hjord, som I haven i eder vård; varen det icke av tvång, utan av fri vilja, icke för slem vinnings skull, utan med villigt hjärta. Uppträden icke såsom herrar över edra församlingar, utan bliven föredömen för hjorden. Då skolen I, när Överherden uppenbaras, undfå härlighetens oförvissneliga segerkrans. (1 Petr. 5: 2—4.)

Jesus sade: Finnes någon trogen och förståndig förvaltare, som av sin herre kan sättas över hans husfolk för att i rätt tid giva dem deras bestämda kost — salig är då den tjänaren, om hans herre, när han kommer, finner honom göra så. Sannerligen säger jag eder: Han skall sätta honom över allt vad han äger. (Luk. 12: 42—44.)

Därefter säger biskopen:

Herren förläne dig nåd att troget förvara dessa ord uti ditt hjärta! Blive de ett rättesnöre för din vandel, en erinran om ditt ansvar! Föröke de din vaksamhet, uppelde de ditt nit att helga dig åt Överherdens tjänst till denna kristliga försam-

lings (dessa kristliga församlingars) trogna och samvetsgranna vård!

Av dig väntar Guds församling, att du behjärtar vikten av det kyrkoherdeämbete, som i dag dig anförtros, samt de heliga plikter, det ålägger dig, och att du under trogen bön i Jesu namn hos Gud söker nåd och kraft att vid dess utövande bevisa dig såsom en rätt Herrens tjänare. Herren hjälpe dig att kämpa trons goda kamp, fatta det eviga livet och avlägga en god bekännelse!

Bekänn nu inför Gud och hans församling din kristliga tro!

Introducendus gör sin trosbekännelse:

Jag tror på Gud Fader allsmäktig himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den Helige Ande; född av jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begraven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud

Faders högra sida: därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv.

Sedan trosbekännelsen är avlagd, säger biskopen:

Herren Gud give dig nåd att i denna tro bliva fast intill änden och att däruti styrka dem, som äro dina bröder i tron!

Därefter framställer biskopen följande frågor:

Förklarar du dig villig att i den Heliga Treenighetens namn åtaga dig kyrkoherdeämbetet i denna kristliga N. N. församling (dessa kristliga N. N. församlingar)?

Svar: Ja.

Vill du vinnlägga dig därom, att detta ämbete må i alla stycken rätt och värdigt, Gud till ära och själar till salighet, av dig varda förvaltat?

Svar: Ja.

Vill du alltså städse förbliva vid Guds rena ord, fly all falsk och kättersk lära, enligt Guds ord rätt predika Jesus Kristus

och efter hans instiftelse utdela de heliga sakramenten?

Svar: Ja.

Vill du desslikes så ställa ditt leverne, att det varder till föredöme för de troende och ingen till anstöt?

Svar: Ja.

Sedan säger biskopen:

Gud, allsmäktig, styrke och hjälpe dig att hålla dessa löften! Och enligt den fullmakt, som mig i detta ärende är betrodd, antvardar jag dig härmed kyrkoherdeämbetet i denna kristliga N. N. församling (dessa kristliga N. N. församlingar) i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Biskopen överlämnar härvid at kyrkoherden konungens (domkapitlets fullmakt; kyrkoherden knäböjer, och biskopen lägger med assistenterna händerna på hans huvud samt beder:

Fader vår, som är i himmelen! Helgat varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd giv oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse;

utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Därefter stiger biskopen åter upp till altaret och säger:

Låtom oss bedja!

och beder, vänd mot altaret, följande bön:

Barmhärtige Gud, käre himmelske Fader, du, som nådeligen har lovat och tillsagt oss, att du vill genom predikan om den korsfäste Kristus frälsa dem, som tro! Vi bedja dig av hjärtat, att du mildeligen och rikligen ville med din Helige Andes nåd och kraft begåva denne din tjänare, som du har skickat och förordnat till denna församlings (dessa församlingars) själasörjare. Giv, att han därigenom må bliva styrkt och stadfäst, emot all anfäktning fast och oviklig, och att han med ditt ord må troget och flitigt bespisa och vårda din församling, ditt heliga namn till pris och ära och din kristenhet till uppbyggelse och förkovran; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Därefter säger biskopen till kyrkoherden:

Böj ditt hjärta till Gud och mottag välsignelsen!

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa

över dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och give dig frid!

I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Till slut sjunges en psalm, varunder biskopen och de övriga återgå till sakristian.